

Anja Håland og Victoria Steine

“Det er mykje betre å vera ute, for då slepp me heile tida å sitja i ro”

Hvordan kan uteskole bidra til den første lese- og skriveopplæringen?

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2023 Anja Håland og Victoria Steine

Denne avhandlingen representerer 45 studiepoeng

Sammendrag

Skolen og samfunnet står i tett relasjon til hverandre og uteskole er et tema, som det er mye snakk om for tiden. Debattene går på hvordan læringsresultatene blir bedre faglig og sosialt og om læringen skjer best inne eller ute. Det å bruke nærmiljøet som ressurs i undervisningen kan spores tilbake, til pedagogene Dewey og Vygotsky. I dag blir denne praksisen kalt for uteskole. Formålet med denne oppgaven har vært å få et innblikk og forståelse av hvordan uteskolen kan bidra til den første lese- og skriveopplæringen.

For å undersøke problemstillingen vår har vi brukt en kvalitativ undersøkelse. Der lærere og elever ved en skole på Vestlandet, er intervjuet om hvordan uteskolen kan bidra inn mot den første lese- og skriveopplæringen. Vi brukte observasjon og semistrukturert intervju. Utvalget vårt var to lærere og fire elever i en første klasse. Observasjonene ble gjort i denne klassen, mens lærerne gjennomførte lese- og skrive opplegg utendørs. Vi så en sammenheng i funnene mellom det vi observerte og det som ble sagt i intervjuene. Resultatene viser at engasjement, mestring og motivasjonen henger tett sammen og at elevene viser glede og liker at det er mye lekpregede aktiviteter. Det å gå rundt i skogen å lese og skrive ser ut til å engasjere elevene. Lærerne hevder at variasjon kan være et nøkkelord og at uteskole er en fin arena for elevsamarbeid. På uteskole kan gruppene som samarbeider både være varierende og fungere bra. Utendørs er det også andre regler for lydnivået og stemmebruk. Utfordringer som kan værer knyttet til uteskole er tidspress, plassmangel eller været i seg selv, altså det kan for eksempel være vanskelig å få til å skrive ute i regnet om arkene går i oppløsning. Vi mener Andersen (2023) kan ha et poeng i det at uteskole burde komme inn i lærerutdanningen for å få lærere til å bli trygge ved bruk av en slik læringsarena (Andersen, 2023). I tillegg mener vi at stortinget burde få inn uteskole på læreplanen slik at den skal benyttes.

Sammendrag	2
Forord	6
1 Innledning.....	7
1.1 Samfunnsmessige gevinster	9
1.1.1 Styringsdokumenter	12
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål.....	14
2 Teoretisk grunnlag.....	15
2.1 Tidligere forskning.....	15
2.2 Forbindelse mellom uteskole og læring i fag.....	19
2.3 Lesing og skriving i begynneropplæringen.....	20
2.3.1 Den føralfabetiske fasen	20
2.3.2 Å lære å lese.....	21
2.3.3 Bokstavkunnskap	22
2.4 Uteskole	24
2.4.1 Uteskole skaper muligheter.....	25
2.4.2 Muligheter og utfordringer med å ta ulike fag i bruk gjennom uteskole.....	28
2.5 Læringsteorier	30
2.5.1 Kommunikasjon og elevsamarbeid.....	31
2.5.2 Bevisst og ubevisst læring	31
2.5.3 Motivasjonsrolle for læring.....	32
2.5.4 Mestringsforventning	33
3 Metode.....	34
3.1 Utvalg av respondenter	35
3.2 Valg av metode og undersøkelsesdesign	36
3.3 Gjennomføring av datainnsamling.....	38
3.4 Bearbeiding og analyse av data.....	40
3.5 Muligheter og begrensninger i datamaterialet	41
3.6 Gyldighet og pålitelighet, svakheter og styrker, etiske betraktninger	41
3.6.1 Reliabilitet.....	43
3.6.2 Validitet.....	43
3.7 Forskningsetisk refleksjon	44

4	Analyse og funn.....	45
4.1	Muligheter lærerne ser i uteskole.....	45
4.1.1	Lærerne ser nytte i uteskole.	45
4.1.2	Uteskole kan være både gunstig og utfordrende for konsentrasjonen	46
4.1.3	Lærerne opplever uteskole som en god samarbeidsarena	47
4.1.4	Uteskole er en god arena for å oppleve mestringstro.....	48
4.1.5	Lærerne opplever at uteskole lett medfører ubevisst læring	49
4.2	Hvordan responderte elevene på uteskole.....	50
4.2.1	Elevene ser ut til å like uteskole og aktivitetene som foregår der	50
4.2.2	Elevene gir uttrykk for at lese- og skriveopplæring på uteskolen er motiverende	52
4.2.3	Elevene synes ikke uforutsette utfordringer spiller så stor rolle på uteskole.....	54
4.3	Hvordan ser elevene på læring og bevegelse gjennom uteskole?.....	56
4.3.1	Elevene verdsetter muligheten for lek som uteskole gir	56
4.3.2	Elevene liker den fysiske aktiviteten uteskolen tilbyr	58
4.4	Oppsummering av funnene	59
5	Drøfting av funnene	61
5.1	Lesing og skriving.....	61
5.2	Variasjon er et nøkkelord.....	63
5.3	Er konsentrasjonen bedre ute?	64
5.4	Samarbeid	67
5.5	Elevene må tro på seg selv	69
5.6	Elevene sitter for mye i ro.....	72
5.7	Utfordringer med uteskolen	74
6	Konklusjon	77
7	Avslutning	78
	Referanser.....	80
	Oversikt over figurer:.....	85
	Oversikt over vedlegg	85
	Vedlegg 1	86
	Vedlegg 2.....	87
	Vedlegg 3.....	88
	Vedlegg 4.....	92

Vedlegg 5 96

Forord

Vi avslutter vår mastergrad på GLU 1-7 ved Universitetet Sørøst-Norge. Det har vært fem lærerike, utfordrende og spennende år. Takk til foreleserne og medstudentene våre som har bidratt til en interessant og positiv opplevelse av skoleløpet.

Det har vært en lærerik og spennende, men en krevende prosess å skrive denne masteroppgaven. Vi synes det har vært spennende å se hvordan uteskole kan brukes i norskfaget inn mot den første lese- og skriveopplæringen. Det er interessant å se hvordan en skole på Vestlandet har prøvd å tilpasse undervisningen på ulike måter for å fange opp myndighetenes krav. Vi har fått fordypet oss i uteskole og den første lese og skriveopplæringen og gleder oss til å kunne bruke vår kunnskap om dette i arbeidslivet.

Vi vil rette takk til USN for en interessant og lærerik studietid. Vi vil spesielt få takke Ronny Johnsen og Anders Jensen for konstruktiv, motiverende og støttende veiledning gjennom arbeidet med denne oppgaven. Samtidig vil vi også takke våre informanter som velvillig stilte opp. Vi vil også rette en stor takk til hverandre for godt samarbeid og tilpasning fra begge sider. Det har vært lærerikt å jobbe sammen og gode diskusjoner har det blitt. Arbeidet har gått jevnt og trutt framover. Vi er takknemlige for at vi har fått skrevet oppgaven sammen.

Til slutt vil vi takke familiene og vennene våre for støtte og motivasjon. I tillegg må jeg, Victoria takke moren min for at hun tok seg tid til å være med meg på samlingene, da jeg fikk baby midt i skolegangen. Jeg er veldig takknemlig, for akkurat dette slik at jeg fikk gjennomført studiet på disse fem årene. Studietiden vår startet vanlig, men ble preget av koronarestriksjoner, der samlingene utgikk og all undervisning ble over nett. Heldigvis ble det åpnet opp igjen og vi fikk med oss de siste samlingene.

Vi gikk mange fine turer når vi var på skolen og fikk i tillegg mange nye venner i løpet av studietiden, dette er vi takknemlige for.

Norheimsund/Lyngdal, 1. juni 2023

Victoria Steine og Anja Håland

1 Innledning

Vi ønsker å få innblikk i om uteskole kan fremme elevers læring. Vi mener det er viktig å få elevene mer aktive på naturlige premisser, la elevene få oppleve naturen og de utallige muligheter den har for både fysisk og psykiske utfordringer. Vi synes det er viktig at ikke all opplæring av de unge er planlagt til minste detalj, men at de selv også må få være med å løse oppgaver og aktivisere seg selv og andre spontant. Det er i de første skoleårene det viktige grunnlaget for barns videre læring og personlige utvikling skjer. Fremkommer det av forskningen vår at elever er mer konsentrerte og motiverte ved læring utenfor klasserommet er det viktig å få belyst dette. Selv om dette er en liten studie kan det kanskje resultere i at flere skoler begynner å bruke det utvidet klasserommet oftere. Skolens uterom gir gode muligheter til å videreutvikle barns nysgjerrighet gjennom aktiv bruk av sanser og bevegelser og innbyr til erfaringsbasert læring gjennom lekpregede aktiviteter (Unhjem & Frenning, 2019, s.173). Dette er grunnen til at vi synes at uteskole er noe som er interessant å forske på, for å se om det kan ha noe betydning for motivasjonen opp mot den første lese- og skrive opplæringen til elevene.

Skolen og samfunnet står i tett relasjon til hverandre, og uteskole er et debattert tema som er i vinden om dagen. Det å bruke nærmiljøet som ressurs i undervisningen er en ide som kan spores tilbake til filosofer og pedagoger som blant annet Lev Vygotsky og John Dewey. I dag kalles denne praksisen for uteskole. Uteskole er ifølge Jordet (2010, s. 66) en måte å arbeide med skolens innhold der elevene jobber utendørs i nærmiljøet i stedet for i klasserommet. Jordet hevder at læringspotensialet øker hvis lærerne lykkes i å etablere en tydelig og nær sammenheng med klasseromsundervisning og uteskole. Klasseromsundervisning har vært dominerende opp igjennom tidene. Det har i alle år vært ulike syn på hvordan elever lærer best, og hva slags undervisningsform som skal dominere i skolen. Læreplanen har blitt mer valgfri og åpen de siste årene, og lærerne kan bruke flere arenaer til opplæring enn tidligere. Jordet (2010) omtaler uteskole som en variert og god læringsmetode, som har mange positive læringsfordeler for elevene. I uteskole går samhandling, kommunikasjon, kroppslig aktivitet og læring hånd i hånd. Han viser til konkrete forslag for å ta i bruk uteskole i alle fag og verdien av dette. For eksempel at elevene arbeider med praktiske oppgaver, bruker alle sansene, gjør erfaringer, får opplevelser og er fysisk aktive.

På utdanningsdirektoratet sine nettsider fremkommer det at den første lese- og skrive opplæringen skal bidra til at elevene føler seg velkommen i skriftspråket. Ved å tilrettelegge for at elevene kan

føle seg velkommen i skriftspråket, kan elevene få erfaringer med å oppdage og uttrykke seg og være sammen med andre gjennom skriftspråket. Derfor er det viktig å få dette frem i lyset og i denne masteroppgaven skal vi undersøke hvordan uteskole kan bidra til den første lese- og skriveopplæringen. Ut ifra forskningen vår skal vi legge frem fordeler og utfordringer med bruk av uteskole (Utdanningsdirektoratet, 2021).

Innen læring er konsentrasjon og evnen til å holde oppmerksomhet to grunnleggende elementer. En studie fra Norge viser at begge disse egenskapene er bedre utviklet hos elever som regelmessig blir undervist ute. Det viser seg at naturen ofte bidrar til at elevenes nysgjerrighet og undring blir drivkraften for læring (Ulset, et al, 2017). Ute i naturen kan elevene grave dypere og kan søke svar på flere ulike nivåer og på forskjellige måter. De får dermed en dynamisk og enkel differensiering av undervisningen (Ulset, et al, 2017). Elever som får observere og forske i naturen regelmessig får også en grunnleggende kunnskap om naturen basert på sine egne erfaringer (Ulset, et al, 2017). På Helse Norge sin nettside fremkommer det at gjennom å være i fysisk aktivitet får vi mer overskudd i hverdagen. Dette kan og ha en positiv innvirkning på både humør og livskvalitet (HelseNorge, 2021). Har elevene godt humør og god livskvalitet kan dette bidra til en positiv opplevelse med å jobbe med lesing og skriving ute.

Helsedirektoratet la i mai 2022 ut oppdaterte nasjonale råd om fysisk aktivitet der det fremkommer at barn fra 6 år til 17 år minimum bør være aktive i 60 minutter hver dag i moderat til høy intensitet. Det fremkommer videre at regelmessige økter med aktiviteter i løpet av skoledagen er viktig for å redusere tiden elevene sitter i ro. Spesielt den passive skjermtiden bør det være en tidsbegrensning på. Dette fordi fysisk aktivitet er viktig for utvikling av fin og grovmotoriske ferdigheter og har en positiv effekt på konsentrasjon, læring og psykisk helse (Helsedirektoratet, 2022). Her kan uteskole være en god bidragsyter, da uteskole baserer seg på elevenes forskerspire i kultur, natur og næringsliv i omgivelsene (Dettweiler et al, 2020). Dette fordi elevene kan utfolde seg på en annen måte og de får jobbe med skolefag, bruke alle sanser og kan bidra til at elevene kan oppleve mestring som igjen fører til motivasjon for læring.

24. oktober 2022 ble det presentert en debatt i VG som het «Vi må tenke utenfor klasseromsboksen». Her fremkommer det av Stein Yngve Andersen som er lærer og prosjektleder i Norsk friluftsliv (en fellesorganisasjon for 18 frivillige friluftsansjoner med til sammen over 5000 lag og foreninger) at forskning viser mange fordeler ved å ta elevene med ut av det fysiske klasserommet, spesielt for å bedre relasjoner og klassemiljøet. Uteklasserommet er en sårt tiltrengt

motvekt til klasseromsundervisning, der elevene ofte sitter foran hver sin skjerm. Videre står det at skolens oppgave fremover er å reetablere de trygge, sosiale fellesskapene som elevene har savnet i 2,5 år grunnet korona. “Skal vi klare dette så har vi alt å vinne med å ta elevene med ut” fortsetter han (Andersen, 2022).

Regjeringen har et mål om at skolehverdagen til elevene skal bli mer praktisk, utforskende og variert (Kunnskapsdepartementet, 2019, s.25). Uteskole kan bidra til nettopp dette. Det å kunne knytte dette opp mot lese- og skriveopplæring er et godt utgangspunkt for elevene. Da kan elevene få brukt alle sansene, de kan utforske sammen, oppleve det rundt seg og læringen blir mer virkelighetsnær.

I tillegg blir elevene motiverte av å jobbe utendørs. Selv om læreren gjennomfører et norskopplegg, sier ofte elevene selv at de har lekt. Gjennom forskning viser det seg at bare ti minutter i grønne omgivelser gir den psykiske helsen vår en positiv effekt (Cordova, 2020). Uteskole kan gi elevene en god møteplass der de blir sett og de er sosiale med hverandre. For å jobbe mot elevfelleskap og trygghet mellom elevene, må vi ta i bruk metoder vi vet fungerer. Læring skjer gjennom hele livet, elever trenger å få styrket sitt sosiale immunforsvar, dette er lettest å få til om vi tør å ta med elevene ut av klasserommet (Cordova, 2020). Det framkommer mange fordeler med uteskole, blant annet at elevene får brukt alle sanser, vært i fysisk aktivitet og får varierte arbeidsmåter. Samhandling, kommunikasjon og kroppslig aktivitet henger sammen. Vi synes derfor at det grunn til å fokusere på hvordan uteskole kan bidra inn mot den første lese- og skriveopplæringen.

Temaet vårt for denne masteroppgaven er uteskole og den første lese- og skriveopplæringen. Problemstillingen vår er: Hvordan kan uteskole bidra til den første lese- og skriveopplæringen? Nå skal vi se nærmere på bakgrunn for valget av temaet.

1.1 Samfunnsmessige gevinster

I utdanningsnytt ble det 24.mars 2023 publisert en ny debatt av Stein Yngve Andersen, *Hvis elevenes skolehverdag skal bli mer praktisk og variert, må vi åpne dørene til naturens klasserom*. Her kommer det frem at uteskole må inn i lærerutdanningen. Regjeringen ønsker å snu studentflukten fra lærerutdanningen, og bidra til å gjøre elevenes skolehverdag mer praktisk, undrende og variert. For å få dette til, må døra til naturens klasserom benyttes (Andersen, 2023).

Det har siden 2013 vært lærerutdanningen som har havnet på bunnen av studiebarometeret som sjekker hvor fornøyde studentene er med studieløpene sine. Dette er stortinget klar over og de har enstemmig vedtatt at praksisen i lærerutdanningen må bli mer variert. Ved å utdanne alle lærere til å bli trygge brukere av uteskole, vil det sikre både variasjon i undervisningen og utruste lærerne med mer praktisk rettet utdanning, samtidig som det vil bidra til at lærernes kompetanse på tilpasset opplæring og motivasjon vil øke (Andersen,2023). Videre kommer det frem av debatten at vi må tørre å ta undervisningen ut av klasserommet da vi ved å bruke naturen som læringsarena kan skape en aktiv, praktisk undrende skolehverdag for elevene og en motiverende hverdag for lærerne. Dette vil gi både god sosial og faglig læring som letter relasjonsarbeidet og gir dybdelæring i en autentisk kontekst der det er tydelig sammenheng mellom teori og praksis (Andersen, 2023). Vi håper at studien vår kan bidra til å aktualisere uteskole som en del av lærerutdanningen.

Det fremkommer at der mangelen på offentlige midler setter en stoppe for nettopp det Stortinget etterspør, er friluftslivets organisasjoner klare til å samarbeide med universiteter for å styrke lærerutdanningen. Ved til sammen 5000 lag og foreninger over hele landet med spisskompetanse på lederutvikling, motivasjonsfremmende gruppeledelse og tilrettelegging av læringsaktiviteter kan de i samarbeid med utdanningsinstitusjonene kurse studentenes bruk av naturen som en læringsarena. De kan også bidra med aktive læringsmetoder og relasjonsarbeid og gi dem de ferdigheter som trengs for å kunne bruke alle de læringsressursene naturen kan tilby (Andersen, 2023).

I dagens klasserom er det mange elever med forskjellige forutsetninger og bakgrunn. Dette kan spille inn på hvordan elevene tar til seg kunnskap og det er viktig med lærere med disiplin som kjenner elevene og har øye for hver enkelt elev. Gjennom undersøkelser komme det frem at det er godt å være i norske klasserom, men at det er preget av en del uro. Denne uroen kan ses gjennom vipping på stolen, fikling med ting, småprat mellom elevene, elever som ikke ønsker å jobbe med oppgaver, frekkhet, tøysete oppførsel ol. Fellestrekk med alle måter som forstyrrer i klasserommet er at det blir vanskelig for lærerne å gjennomføre undervisningen, og at elevene ikke respekterer eller forstår hva som er akseptabelt eller ikke (Stray, 2014, s.136-137).

Internasjonal forskning viser at uro er et alvorlig problem i skolen. En av de største konsekvensene er utbrente lærere som slutter i jobben. Det fremkommer av Stray at forskning viser at det finnes flere grunner til økt uro i klasserommet. Det kommer blant annet av at elever som før gikk på spesialskoler nå går i den vanlige skolen og det samme gjelder elever med store adferdsvansker. Dette gir lærere økte utfordringer. Det er også et økende antall elever som ikke kan norsk som har behov for ekstra oppfølging. En annen grunn til uro kan også være lærere med manglende

klasseledelse. Forskningen viser altså at det er mye bråk og uro som bidrar til mye sløsing av tid i norske skoler (Stray, 2014, s.137). I en artikkel fra Dettweiler og Luterbach (2020) skriver de at uteundervisning bidrar til at elevene kan lære via flere kanaler som kan bidra til at elevene får mulighet til å utforske og styrke flere sider av seg selv. Det blir som å jobbe med «hele menneske», som formulert i den norske læreplanen.

Avslutningsvis i debatten kommer det frem at i en tid der skjerm dominerer mange av barnas liv, er det viktig å få dem ut i den virkelige flotte verden der elevene kan forankre seg i sitt eget område ved å bli kjent med nærområdet og mennesker (Dettweiler & Lauterbach, 2020).

Ved å flytte undervisningen utendørs får lærere større handlingsrom og muligheter til å ta i bruk kroppslig aktivitet og stemmebruk som naturlig passer i en utendørs setting. Dette kan være en fordel ettersom slike aktiviteter ofte oppfattes som forstyrrelser i et klasserom. Uteskole kan åpne for ulike undervisningsopplegg, som for eksempel rollespill, feltarbeid og ulike typer lek som kan knyttes til alle fagområder (Jordet, 2010, s.38).

Dette er også en grunn til at vi synes det er interessant å undersøke om hvilke effekter uteskole kan ha opp mot den første lese og skriveinnlæringen.

I professor Arne N. Jordets (2011) artikkel «I en utdanningspolitisk brytningstid» fremkommer det at uteskoletenkning har hatt en sentral plass i norske læreplaner i lang tid. Samtidig viser internasjonale undersøkelser at det er store svakheter i hvordan den pedagogiske praksisen fungerer i Norge. Jordet hevder videre at økte krav til forskningsmessig dokumentasjon og målbare resultater i dagens skole har satt oss i en utdanningspolitisk brytningstid som kan påvirke uteskolepedagogikkens praksis. Hvor stor plass uteskolen vil ha i fremtiden, avhenger av uteskolens didaktikk og forskning på feltet fremover. Jordet påpeker at alle som på teoretisk grunnlag mener at uteskole er viktig, bør løfte frem de didaktiske kjernespørsmålene og bidra til at de blir synlige både i praksisfeltet og i forskning omkring uteskole (Jordet, 2011, s. 54).

Det kommer tydelig frem at det trengs mer forskning på uteskole og dens innvirkning i skolen, og dette er vår studie et bidrag til.

Folkehelse rapporten publisert på FHI sine nettsider som er oppdatert 31.08.2022 viser til at den samlede andelen av barn med overvekt og fedme har stabilisert seg de senere år. Likevel viser rapporten til at mellom 15- 21% av barn og ungdom mellom 8- 15 år har overvekt og fedme, noe som tilsvarer ca. 1 av 6. Med tanke på helse risiko som er tilknyttet fedme, både som barn, men også voksen, som bl.a. diabetes type 2, astma, muskel og skjelettplager, risikofaktorer for hjerte- og kar

sykdom, i tillegg til psykiske utfordringer (Folkehelseinstituttet, 2022). Dette synes vi det er interessant å se dette opp imot uteskole, og den eventuelle fysiske aktiviteten eller friluft barn og unge får. Gjennom bevegelse i ulendt terreng øker også elevenes motorikk (Dettweiler et al 2020).

På bakgrunn av dette er hensikten med denne studien å øke kunnskapen om hvordan uteskole kan bidra til læring og utvikling hos elever, gjennom den første lese- og skriveopplæringen.

1.1.1 Styringsdokumenter

Læreplanen (LK20) presiserer behovet for at skolen legger til rette for at elevene kan utfolde seg med skaperglede, engasjement og utforskertrang. Elevene skal få muligheter til å se potensial og realisere ideer gjennom erfaring. Barn er naturlig nysgjerrige og ønsker å oppdage og skape, og gjennom opplæringen skal elevene få muligheter til å utvikle sitt engasjement og utforskertrang. Å kunne stille spørsmål, utforske og eksperimentere er av stor betydning for dybdelæring.

Skolens ansvar inkluderer også respekt for og oppmuntring av ulike måter å utforske og skape på. Elevene skal lære og utvikle seg gjennom estetiske uttrykksformer og praktiske aktiviteter der de bruker både sansing og tenkning. For de yngste elevene er lek viktig for trivsel, men opplæringen som helhet skal også gi rom for kreative og meningsfulle læringserfaringer

(Kunnskapsdepartementet, 2020, s. 7). Dersom elevene blir introdusert med læring via uteskole i den første lese- og skriveopplæringen, tror vi det er en god sjanse for at nettopp dette kan skje. Barn er vant til å leke og til å være kreative.

Det stadig økende antallet stortingsmeldinger, lover og retningslinjer fra staten har som formål å sikre et optimalt skoletilbud. I 2019-2020 la Kunnskapsdepartementet ut stortingsmelding nr. 6 med tittelen *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Meldingen har fokus på en inkluderende skole og hvordan inkluderende praksiser bør fungere i skolen. I innledningen av stortingsmeldingen understrekes det at "tidlig innsats og inkluderende fellesskap er avgjørende for å sikre at alle barn og unge kan nå sine drømmer og ambisjoner. Regjeringen har som mål at alle barn og unge skal ha like muligheter til allsidig utvikling og læring, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger" (Kunnskapsdepartementet, 2020, s. 7). Videre i stortingsmeldingen poengteres det at støttesystemene i samarbeid med barnehagene og skolene må kunne håndtere mangfoldet og gi et inkluderende og tilpasset tilbud til alle barn og elever

(Kunnskapsdepartementet, 2020, s. 42). Her kan vi også dra en link til at uteskole kan være et tiltak for å kunne tilrettelegge for alle elevene. Dette ved å kunne la elever som lærer best utendørs få

være ute, mens de som lærer best innendørs kan være inne. Dette krever selvfølgelig og at det er nok ressurser på jobb.

Målene er ambisiøse, og det er skolens ansvar å imøtekomme disse på best mulig måte. Tematikken i dette studiet omhandler uteskole og den første lese- og skriveinnlæringen. Barn varierer på flere områder, blant annet faglig, sosialt, motorisk og kognitivt. Stortingsmeldingen påpeker nettopp dette mangfoldet og at skolen må være i stand til å håndtere disse forskjellene og gi like muligheter for utvikling og læring (Kunnskapsdepartementet, 2020). Stortingsmelding nr. 20 med tittelen *På rett vei, kvalitet og mangfold i fellesskolen* understreker at plikten til tilpasset opplæring skal bidra til å gi en god og forsvarlig opplæring ut fra den enkeltes forutsetninger, og innebærer at skolen gjennom læringsmiljøet, metodebruk og pedagogikk aktivt tar hensyn til variasjoner blant elevene (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 12).

I NOU 2015:8, kommer det frem at fag kan fornyes ved bruk av andre læringsarenaer. Det å knytte kompetanse mål i fag, i ulike arena, for eksempel ved bruk av uteskole, kan det bidra til å øke skolens relevans for elevene. Gjennom et godt samarbeid mellom skolen og andre læringsarenaer, bidrar det positivt til elevenes forståelse av fag og påvirke motivasjonen for å lære (NOU2015:8, s.44). Ut fra dette tenker vi at uteskole er helt sentralt. Dagens norske samfunn er preget av stabilitet og gode levekår. For å kunne skape en skole og et samfunn, der elevene kan realisere sine muligheter og leve gode trygge liv er dette et godt utgangspunkt. En av skolens viktige oppgaver er å bidra til at elevene kan delta i arbeid og felleskap i samfunnet og å hjelpe de å mestre livene sine (NOU2015:8, s.19). Ut ifra sentrale trekk ved samfunnsutviklingen framkommer det at elever i norske skoler vil ha behov for å utvikle fagspesifikke kompetanser som å kunne samarbeide, kommunisere, lære, utforske og skape (NOU2015:8, s.21). Videre i NOUen framkommer det at elevene burde få utvikle et bevisst forhold til hva de kan, hvordan de kan bruke det og at de mestrer relevante strategier for å lære. Det er viktig for videre læring at elevene får et positivt forhold til egen mestring, som kan bidra positivt inn mot læringsmiljøet (NOU2015:8, s. 21). Det er av stor verdi både samfunnsmessig, økonomisk og kulturelt at skolen bidrar til å utvikle elevenes kompetanse i å skape og utforske. Elevers følelser, holdninger, motivasjon og samspill med andre har en egenverdi for den enkeltes personlige utvikling og i skolesammenheng. I samfunnet øker betydningen av kommunikasjon og deltakelse. Det har også betydning på elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse for faglig læring (NOU2015:8, s.22).

Den første lese- og skriveopplæringen er viktig for elevene. Lesekompetansen handler om å kunne forstå, reflektere over, bruke og vurdere kritisk og engasjere seg i teksters innhold. Sentrale sider ved lesing er kunnskap om og bruk av strategier. Det at opplæringen støtter elevens leseutvikling er av stor betydning for læringen (NOU2015:8, s.28). Lesing handler om at elevene gradvis utvikler ferdigheter, kunnskaper, strategier og motivasjon og at de får en strategi for å samhandle med omgivelsene. Som en del av elevenes lesekompetanse, er motivasjon og interesse viktige bidragsyttere som får elevene engasjert i lesingen, som igjen fremmer leseforståelsen (NOU2015:8, s.29). Skrivekompetanse er at elevene mestrer ulike skrivehandlinger i ulike sammenhenger i ulikt formål. Det å kunne skrive reflekterende og overbevisende, gir elevene et grunnlag for å kunne ytre sin egne meninger, sin egen tenking og identitetsutvikling. Det å kunne planlegge, bearbeide og utforme tekster som er tilpasset formålet med skrivingen er en del av det å kunne skrive.

I NOUen står det også at skolen skal bidra til at elevene utvikler bevegelseskompetanse og bør gi barn og unge muligheter til å utvikle sin individuelle motorisk/fysiske bevegelseskompetanse. Det har betydning for elevenes personlighetsutvikling, allmenndannelse og varig bevegelseslyst. At elevene lærer seg å bruke kroppen og på å kjenne det som skjer med kroppen, har betydning for selvregulert læring, refleksjon og metakognisjon (NOU2015:8, s.52).

Det kan tilrettelegges på flere ulike måter for å oppnå dette. Det kan for eksempel legges opp til flere timer i uken med kroppsøving eller fysisk aktivitet, eller det kan tilrettelegges med uteskole. En utfordring vi ser i skolen med tanke på bruk av gymsal, er at det er begrenset kapasitet, da skolen som oftest bare har en gymsal. Dette vil ikke være like utfordrende ved bruk av uteskole.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Basert på det nevnte over, har vi formulert følgende tema for oppgaven: "Uteskole som en læringsarena for den første lese- og skriveinnlæringen". Problemstillingen vår er: "Hvordan kan uteskole bidra til den første lese- og skriveinnlæringen?"

For å avgrense og konkretisere problemstillingen, har vi formulert følgende forskningsspørsmål:

Hvordan vurderer lærerne mulighetene for å benytte uteskole i den første lese- og skriveopplæringen?

Hvordan reagerer elevene på uteskole med tanke på den første lese- og skriveopplæringen?

Hvordan opplever elevene læring og bevegelse på uteskole gjennom den første lese- og skriveopplæringen?

2 Teoretisk grunnlag

2.1 Tidligere forskning

Organisasjonen Norsk friluftsliv publiserte i januar 2023 på sine nettsider en forskning kalt “skoleelever fikk bedre språk når de var tett på naturen” (Eriksen, 2023). Gjennom denne forskningen ønsket de å finne ut hva uterommet (naturen) som læringsarena kunne bidra med for å utvikle elevenes tekster. De kjente ikke til at dette er undersøkt systematisk før. I studien går det frem at en stor del av virkeligheten vi tar inn er representert gjennom ord og bilder. Vi lever mye av livene våre gjennom skjermer og digital teknologi og forholder oss til multimodale tekster. De skriver at motstykket til dette er naturen, som er virkeligheten, og ikke en representasjon gjennom ord og bilder slik tekstene er. Forskerne i studien var derfor interessert i å undersøke hvordan observasjon og sanseintrykk ute i naturen påvirket elevenes skriveferdigheter. De undersøkte dette ved å sammenligne tekster om samme tema før og etter at de hadde hatt undervisning i en naturpark, og en annen gang etter at de hadde vært i en skolehage.

Oppsummert er resultatet av studien ifølge forskerne at uteskoleprosjektet viste at det å skape en meningsfull kontekst for skriving er inkluderende og engasjerende. Ved å sammenligne empiri fra de to prosjektene fant forskerne hovedsakelig to hovedfunn:

Det første er at aktivitetene i uterommet skaper stort engasjement som er felles for alle elevene uavhengig av faglig nivå. Dette betyr at aktivitetene har tilstrekkelig lav inngangsterskel til at de treffer samtlige elever og ikke oppfattes som uoverkommelige.

Det andre funnet er at de beskrivende tekstene skrevet i etterkant påvirkes av persepsjonen i uterommet, men også den faglige konteksten som de settes inn i. Det er denne konteksten som ser ut til å sette premisser for utviklingen av et fagspesifikt språk.

Forskerne mener at læring ute i naturen medfører at elevene kan utforske begrepsinnhold sanselig samtidig som de lærer seg begrepet, altså ordet. Det er ikke mulig å avgjøre hvorvidt det er uterommet som kontekstuell ramme eller selve aktivitetene som har størst betydning når elevene skriver tekstene. Det kan se ut som at det er nettopp samspillet mellom det vi gjør, og konteksten

det foregår i, som i stor grad bidrar til at elevene skaper sammenhenger og evner å sette ord på erfaringene sine, sier Anne Kathrine Hundal som er en av forskerne (Eriksen, 2023).

Det finnes forskning som indikerer at utendørs undervisning kan være en effektiv arena for læring. Tidligere forskning har vist at elever ble mer motiverte når de tilbrakte omtrent fem timer i uken utendørs. Ringgard (2021) refererer til forskningsprosjektet Teachout, ledet av forskeren Erik Mygind, hvor det ble gjennomført en rekke eksperimenter. Resultatene viste at elevenes trivsel økte, de beveget seg mer, fikk flere venner og ble bedre til å lese enn barn som kun oppholdt seg inne i klasserommet. Mygind påpeker også at elevene lærte litt mer og at utendørs undervisning gir en annen form for kunnskap når den kombineres med tradisjonell undervisning. Mygind har forsket på uteskole siden slutten av 1990-tallet.

Studien sammenlignet 3.- 6. klasser som fikk 5 timer med undervisning utenfor klasserommet per uke i løpet av et skoleår, med parallellklasser som ikke deltok i uteskoleaktiviteter. Forskerne målte elevenes trivsel, motivasjon, sosiale relasjoner og fysiske aktivitetsnivå både før og etter skoleåret. Resultatene viste at elever som deltok i uteskoleaktiviteter, spesielt guttene, hadde høyere nivåer av fysisk aktivitet sammenlignet med kontrollgruppen som deltok i tradisjonell innendørsundervisning. Til tross for dette, presterte elevene som deltok i uteskoleaktiviteter like godt som de i kontrollgruppen i matematikkfaget. Videre viste resultatene at elevene som deltok i uteskoleaktiviteter, opprettholdt motivasjonen i løpet av skoleåret, mens elevene i kontrollgruppen mistet motivasjonen. Det ble også påvist at elevene som deltok i uteskoleaktiviteter trivdes bedre og hadde bedre sosiale relasjoner (Ringgard, A. 2021).

Ulrich Dettweiler, en professor i pedagogikk ved Universitetet i Stavanger, har nøye fulgt prosjektet og noterer at det er en sterk forskning når det gjelder kvalitet og antallet observasjoner i studien. Han seier at det er bemerkelsesverdig at det ikke er noen sammenlignbar forskning i verden på uteskole. Videre avdekker Teachout-prosjektet at lærerne frivillig meldte seg til forsøket, de hadde erfaring med uteskole og var positivt innstilt. Lærerens motivasjon og engasjement kan ikke utelukkes som forklaring på elevenes motivasjon. Samtidig er det viktig å påpeke at all god undervisning, enten den foregår ute eller inne, krever engasjerte lærere som har en lidenskap for det de underviser i (Ringgard, A. 2021).

Rolf Jucker, en annen forsker, anser Teachout-prosjektet som det første store, metodisk solide forskningsprosjektet om uteskole. Han advarer imidlertid mot å tolke resultatene som om uteskole er en universell løsning. Det eksisterer fremdeles en mangel på forskning om uteskole, særlig når det kommer til hvilke elever som kan dra nytte av uteskole og hvilke elever det kanskje ikke er like egnet for. Jucker konkluderer med at det er nødvendig med en mer nyansert forståelse av når uteskole faktisk gjør en forskjell. Selv om uteskole kan være bra og nyttig, må vi også erkjenne at det finnes begrensninger knyttet til metoden ifølge Jucker. Det er sannsynlig at uteskole ikke passer for alle lærere (Ringgard, 2021).

Ifølge Mads Bølling fra Teachout-prosjektet, handler ikke grunnideen med uteskole om å flytte klasseromsundervisningen utendørs, men heller om å gi elevene muligheten til å lære om fag og emner ved å integrere omverdenen i undervisningen (Ringgard, A. 2021).

Ifølge svensk forskning øker elevenes konsentrasjon, motivasjon og hukommelse når de bruker naturen som klasserom. Naturen kan fungere som en utmerket læringsarena, og ved å flytte undervisningen ut kan man øke elevenes skoleprestasjon, samtidig som det har en positiv innvirkning på helse og velvære og styrker deres sosiale og personlige utvikling. Redaktøren for “Klasserom med himmelen som tak”, Petter Åkerblom, understreker at kreativitet, impuls kontroll, selvfølelse og samarbeidsevne også styrkes ved uteskole (Kaste, 2020).

Stavanger Aftenblad publiserte 27.april 2022 et debattinnlegg som het *Hvorfor uteskole alltid er en god ide*. I dette debattinnlegget kommer det frem at myndighetene anbefaler økt uteaktivitet og uteskole for elever og barnehagebarn. De ulike grunnene til å flytte undervisningen ut i naturen er mange. Det fremkommer blant annet gjennom forskningen «A Bayesian mixed-methods analysis of basic psychological needs satisfaction through outdoor learning and its influence on motivational behavior in science class» at gjennom å jobbe med konkrete fag i virkelige sammenhenger styrkes elevenes faglige forståelse, og det fremmer dybdelæring. Forbindelse mellom handling i det ytre rom og teoretisk forståelse i klasserommet bidrar til en mer helhetlig læring (Dettweiler et al, 2017).

Artikkelen til Mann et al. 2022 er en systematisk gjennomgang av naturspesifikk utendørslæring og dens påvirkning på skolebarns læring og utvikling. Studien tar sikte på å syntetisere internasjonale bevis på naturspesifikk utendørslæring og vurdere dens fordeler for personlig og sosial utvikling,

velvære og akademisk fremgang. Forskerne understreker at naturlige miljøer har vist seg å være gunstige for utviklingen av barns selvidentitet og sosiale ferdigheter over lengre tid, og at potensialet for naturspesifikk utendørslæring for å oppnå akademiske resultater har blitt utforsket. Det å koble barn med naturlige rom har også vist seg å ha positive effekter på deres mentale og fysiske helse (Mann et al, 2022). Resultatene av studien indikerer at fordeler med naturspesifikk utendørslæring inkluderer økt elevengasjement og eierskap til egen læring, noen akademiske forbedringer, utvikling av sosiale og samarbeidsferdigheter, samt forbedret selvbilde og selvtillit (Mann et al, 2022).

I Danmark er den mest kjente forskningen «Naturklassen» (Mygind, 2006). Bakgrunnen for Naturklasseprosjektet var at flere lærere ønsket å undersøke om den tradisjonelle skoleundervisningen og det tradisjonelle faglighetsbegrepet kunne få et kvalitativt løft om undervisningen foregikk i en annen kontekst. Formålet var å undersøke, beskrive og fortolke naturklassen og uterommets muligheter i skolens undervisning og samspillet mellom det å være ute og klasseromsundervisning. Resultater fra denne forskningen viser at aktivitetsnivået ble vesentlig høyere som bidro til økt tilfredsstillelse, glede og motivasjon. Det kom også frem at på grunn av komplekse virkningsforhold gjør det vanskelig å avgjøre om utendørsundervisningen har utviklet eller forverret skolens faglige nivå på spesifikke områder.

Det kan argumenteres for at naturopplevelsen har en positiv verdi i seg selv. Samtidig som det er et interessant spørsmål om skolene bør eller har plikt til å gi plass til opplevelser som ikke har direkte undervisningsmessig verdi (Mygind, 2006).

Ut ifra elevenes egne vurderinger gjennom denne forskningen er det ingenting som tyder på at elevene mister noe faglig ved å ha undervisning utendørs. Det er viktig at lærerne klarer å utnytte begge undervisningskontekster og tilrettelegge for at både faglig sterke og svakere elever arbeider engasjert og motivert både muntlig og skriftlig. Ved å slå sammen undervisning inne og ute så rommer det et stort potensial for å fremme og utvikle faglighet hos både svake og sterke elever.

Nylig fikk 320 gira lærerstudenter opplæring i uteskole, i regi av Norsk Friluftsliv og Høyskolen på Vestlandet (Andresen, 2023). Målet med denne opplæringen var et ønsket om at det i fremtiden skal bli normen for alle lærere i Norge. Det å bruke naturen som en del av undervisningen har fordeler både for elevenes læring, trivsel og klasse miljø. Likevel får ikke dagens lærerstudenter opplæring i dette gjennom sitt vanlige utdanningsløp i dagens forløp. Det er derfor Norsk Friluftsliv og

Høyskolen på Vestlandet har gått sammen om å lage et pilotprosjekt for 4. årsstudenter på lærerstudiet. De hadde to dager med teoretisk opplæring før to dager med praktisk opplæring. En lærerstudent, Ingvild Skumsnes, som har stor tro på uteskole som læringsmetode fortalte at hun tror dette er framtiden. Det å ta med elevene ut og bruke miljøet rundt skolen i større grad enn det man gjør i dag. Hun tror det er viktig både for at elevene skal få lære og få gode opplevelser i naturen.

Prosjektleder for Friluftsliv i skolen, Stein Yngve Andersen forteller at uteskole som undervisningsmetode er med på å styrke satsingen på praktiske undervisningsmetoder som regjeringen nå etterspør. Målet med pilotprosjektet er ifølge han at denne typen opplæring blir en integrert del av lærerutdanningen i Norge. Norsk Friluftsliv leverte i januar et innspill til kunnskapsministeren med oppfordring om å sikre at alle framtidige lærere i Norge får tryggheten og kompetansen det krever å ta elevene med ut (Andersen, 2023).

Mye av forskningen er positivt til bruk av uteskole og peker på at det blant annet bidrar til økt motivasjon med noen forbehold, som lærerens innstilling. Vi har funnet lite forskning på skolefag utendørs, litt om matematikk og naturfag. Hensikten med denne studien er å prøve å fylle et gap i forskningen ved å belyse hvordan den første og lese- og skriveopplæringen kan fungere utendørs.

2.2 Forbindelse mellom uteskole og læring i fag

I artikkelen *Barn lærer bedre i naturens klasserom* har Kaste intervjuet Madsen, som er professor i pedagogikk ved Universitetet i Sørøst-Norge (Kaste, 2020). Janne Madsen sier at det ville vært hensiktsmessig å ha mer utendørsundervisning i grunnskolen, men dette forutsetter planlegging for læring. Målet med uteskolen er å utnytte elementene man finner utendørs, og ved å koble disse til læringsmål, oppstår det ofte tverrfaglige muligheter. Når elevene ser tingene ute, oppleves det ofte som mer meningsfullt og gir en helhetlig forståelse.

Madsen påpeker videre at vi ikke er skapt for å sitte stille, og ved å delta i uteskole blir den sosiale arenaen en helt annen. Hun mener at vi er skapt til å tenke teori, lære av hverandre og å forstå verden rundt oss. Optimalt sett henger læring sammen med noe sosialt, og Madsen tror ikke at vi lærer best alene ved å sitte stille på en stol, men heller gjennom samtaler og diskusjoner der uenigheter og enighet kan utveksles.

Madsen mener at alle fag kan tas med utendørs, da alle fag hører hjemme i en meningsfull sammenheng, men at det trengs mye ny tenkning på feltet. Her ser vi at det er muligheter til å bygge en bro mellom uteundervisning og den første lese- og skriveopplæringen. Så hvorfor ikke knytte dette sammen, slik at norskfaget kommer fram i lyset på uteskole. Videre påpeker Madsen at barn ser sammenhenger bedre når deler av undervisningen tas utendørs. Til slutt nevner hun at hun har erfart skepsis til uteskole spesielt blant lærere i de større byene, men at det handler om å se muligheter fremfor problemer. Hun påpeker at variasjon i miljøet er nøkkelen for å oppnå motivasjon (Kaste, 2020). Videre skal vi se på lesing og skriving i begynneropplæringen.

2.3 Lesing og skriving i begynneropplæringen

Vårt prosjekt handler om å ta i bruk uteskole til faglige formål, nemlig lese- og skriveopplæringen. Vi presenterer derfor at elever har ulike lese- og skriveferdigheter når de starter på skolen. Noen kan ikke skrive navnet sitt, mens andre leser Harry Potter. Det er stor forskjell på om elevene har erfaring med å bli lest for hjemme (Lundetræ & Walgermo, 2018, s.148). Uansett metode vil de fleste elevene lære å mestre skriftspråket. Noen vil trenge en mer eksplisitt undervisning i bokstavkunnskap og fonemisk bevissthet for å oppnå mestring. For disse elevene kan denne typen undervisning være avgjørende (Lundetræ & Walgermo, 2018, s.149). Forskjellene mellom elevene strekker seg ikke bare til leseutvikling, men også til språkforståelse og muntlige ferdigheter (Lundetræ & Walgermo, 2018, s.148).

Det som har vist seg å ha effekt på barns leseutvikling, som inngår i lekpregede situasjoner er språklig bevissthetstrening. Spesielt når barn får støtte og hjelp til å forstå hvordan skrift og tale henger sammen (Lyster, 2011, s.107). Det er derfor viktig å sette av god tid til dette i oppstartfasen på skolen (Traavik & Alver, 2008, s.53). Når skriften har en meningsfull funksjon i leken, øker lese- og skrivekompetansen til elevene. En annen måte for å stimulere selve leseprosessen kan være gjennom skriftspråkstimulerende lek (Håland, 2005b, s.15).

2.3.1 Den føralfabetiske fasen

Elevenes tilegnelse av formell bokstavkunnskap er avgjørende for deres lese- og skriveutvikling, der de lærer både navnet på bokstaven, formen og lyden av den (Lyster, 2012, s.389). Selv om mange elever allerede kjenner bokstavnnavnet når de starter på skolen, er det viktig å lære dem både navnet og lyden på bokstaven for å utnytte lærepotensialet (Lyster, 2012, s.389). Ifølge Traavik

(2008) kan lærere bruke utendørs aktiviteter som å lage bokstaver med naturobjekter og lære elevene lyden til hver bokstav. Å introdusere bokstavene som elevene finner mest relevant, for eksempel navnet på familiemedlemmer og venner, kan øke deres interesse og nysgjerrighet for skriftspråket og bokstaver generelt (Traavik og Alver, 2008, s.100). Det er viktig med tilgang til bokstaver gjennom aktiviteter i skolen som involverer skriving eller lesing. At bokstavene er tilgjengelig for elevene når de skal øve på å skrive. Barn viser ofte interesse for skriving før lesing, og de utforsker skriftspråket gjennom pseudoskriving (Bjerke og Johansen, 2017, s.74). Dette kan være en motiverende og morsom måte for barn å lære bokstaver på, og å gi dem trygghet når de øver seg på skriving (Bjerke og Johansen, 2017, s.75). Å la elevene eksperimentere med bokstaver på denne måten uten formelle krav til utforming, kan føre til større selvtillit og selvfølelse når de jobber videre med skriftspråket.

Elevene må lære formell bokstavkunnskap, der de lærer navnet på bokstaven, samt form og lyd (Lyster, 2012, s.389). Selv om mange av elevene kan bokstavnnavnet, må de også lære å bruke bokstavlyden når de skal lese (Lyster, 2012, s. 389).

For å styrke elevenes bokstavkunnskap og interesse for skriftspråket, kan lærerne benytte seg av utendørs aktiviteter som å lage bokstaver med naturlige materialer og øve på bokstavlyder (Lyster, 2012, s.389). Her ser vi at uteskole har et potensial.

Skriveopplæringen bør ikke bare fokusere på det grunnleggende skrivehåndverket, men også på å utvikle elevenes evne til å skape sammenhengende og meningsfulle tekster med ulike ressurser. Dette vil gi elevene verktøy og erfaringer som kan anvendes i ulike situasjoner og for spesifikke formål (Solheim og Falk, 2020, s.200).

2.3.2 Å lære å lese

Den naturlige språkinnlæringen, er der mening, opplevelser og innhold går hånd i hånd med selve ferdigheten. Dette må læreren sørge for at skjer når elevene skal lære å lese. Det er dette som inngår i en helhetlig lese- og skriveopplæring. Dette skjer ved at elevene møter tekster som gir opplevelser og mening. Vi må unngå at lesingen blir for teknisk fokusert (Bjerke & Johansen, 2017, s.111). Elevene må få oppleve fra første stund at lesingen dreier seg om forståelse, betydning, glede, mening og budskap og de må oppleve at tekster har noe å fortelle. Mye av motivasjonen kan ligge i at tekstene er betydningsfulle og relevante i elevene sine liv. Klarer lærerne å skape en helhetlig

leseopplæring, der tekstene er meningsfulle for elevene, blir de også mer motiverte (Bjerke & Johansen, 2017, s.111).

2.3.3 Bokstavkunnskap

Uavhengig av hvor raskt vi gjennomgår bokstavene i begynneropplæringen, er det vanlig å begynne med bokstaver der lyden kan holdes lenge. Bokstavene bør også være høyfrekvente, og brukes ofte i språket vårt. De bør være enkle å kombinere med andre bokstaver for at det skal bli lettere for elevene å lage ord (Bjerke og Johansen, 2017, s. 119). Elever kan bli gode lesere uten at de kjenner til det alfabetiske prinsippet, men for å mestre skriftspråket må elevene kunne gjenkjenne og forme både store og små bokstaver. De må også vite hvilken lyd som hører til i ordene. Det er derfor viktig å kombinere lesing og skriving, slik at elevene opplever det som meningsfullt. Elevene må bruke bokstavene når de har lært dem, da målet er at elevene skal lære å lese og skrive (Gabrielsen & Oxborough, 2018, s. 45). Internasjonal forskning viser at 5-6 års alderen er det beste utgangspunktet for bokstavinnlæring for videre lesing (Gabrielsen & Oxborough, 2018, s.47). De aller fleste 6 åringene har et stort potensial for læring. Dersom elever opplever bokstaver som nyttige, har de fleste forutsetninger for å lære flere bokstaver på kortere tid. En rask bokstavintroduksjon kan gi bedre utgangspunkt for å tilpasning til elever som trenger flere repetisjoner (Gabrielsen & Oxborough, 2018, s.49-51). Det å tilrettelegge for daglige skriveøkter der elevene får engasjerende og meningsfulle skriveoppgaver, kan bidra til å fremme lese- og skriveferdighetene til elevene. Når elevene skal skrive ord de ikke kjenner bokstavmønsteret til, bidrar det til å styrke elevenes fonemiske bevissthet (Gabrielsen & Oxborough, 2018, s.54).

At elevene lærer å lese kan oppleves magisk. Det å “knekke lesekode” betyr at elevene har skjønnet sammenhengen mellom bokstav og språklyd og at dette trekkes sammen til ord. Ofte blir lesing definert gjennom formel lesing = avkoding x forståelse x motivasjon. Denne formelen sier ikke alt om lesning, men likevel noe som er viktig. Det er at lesing innebærer både det å forstå det man leser (forståelse) og trekke sammen bokstaver til ord (avkoding), i tillegg må man ha en drivkraft for å kunne lese, altså være motivert for å lese (Bjerke og Johansen, 2020, s.110-111).

Å jobbe med skriving kan oppleves motiverende for førsteklasinger, særlig om de opplever det som meningsfullt. En lekende tilnærming, som butikklek, samarbeid mellom elever kan engasjere og motivere elever i skrivingen (Gabrielsen & Oxborough, 2018, s. 55). Det er lovfestet tilpasset opplæring i opplæringslovens §1-3. “Tilpassa opplæring og tidlig innsats. Paragrafen sier at opplæringen skal være tilpasset evnene og forutsetningene til den enkelte elev og at skolen skal sette inn tiltak så tidlig som mulig for elever som strever eller har problemer med innlæringen” (Opplæringsloven, §1-3). De ulike tilnæringsmåtene utelukker ikke andre, de må ses på som overlappende. Det er stor forskjell på hva elevene trenger hjelp til, om det er avkoding eller selve bokstavinnlæringen. Uansett hvilken metode vi velger, er det viktig å sette inn tiltak som hjelper elevene med å forstå og oppdage de systemene som styrer skriftspråket (Lyster, 2011, s. 111).

Det som har vist seg å ha effekt på barns leseutvikling, som inngår i lekpregede situasjoner er språklig bevissthetstrening. Spesielt når barn får støtte og hjelp til å forstå hvordan skrift og tale henger sammen (Lyster, 2011, s.107). Det er derfor viktig å sette av god tid til dette i oppstartfasen på skolen (Traavik & Alver, 2008, s.53). Når skriften har en meningsfull funksjon i leken, øker lese- og skrivekompetansen til elevene. En annen måte for å stimulere selve leseprosessen kan være gjennom skriftspråkstimulerende lek (Håland, 2005b, s.15).

Elevene har forskjellig bakgrunn, behov, forutsetninger og erfaring (Elvedahl, 2022). Sekkene deres kan være både tunge og lette og vi vet lite hva sekkene kan inneholde. Dette kan være både positivt og negativt. Likevel tror vi at alle elevene skal passe inn i den samme formen, der alle skal lære seg det samme, på samme tid, på samme måte og med like virkemidler. Dette er så å si umulig, og det er derfor viktig at vi bruker forskjellige måter å undervise på. Elevene må få lov til å være seg selv, og jobbe ut fra egne forutsetninger. Ved å ta i bruk lek i den første lese- og skrive opplæringen tar vi hensyn til at elevene lærer ulikt (Elvedahl, 2022). Det viktigste i begynneropplæringen er ikke hvor mange oppgaver elevene får gjort, men heller gi dem motivasjon til skaperglede på sitt nivå. For å skape motivasjon for skriving, handler om å gjøre skrivingen meningsfull (Elvedahl, 2022).

Figur 1: Seks momenter man må forholde seg til for at skrivningen skal oppleves som meningsfull. Figuren over viser de seks momentene man må forholde seg til for at skrivningen skal oppleves som meningsfull for elevene. Felles referanse, mestring, nyttig, lek, variasjon og mottaker, slik at de vet hvem som skal lese teksten, at de flere det er nyttig og at de mestrer skrivningen. Skrivning kan vi også benytte i uteskolen. I neste delkapittel skal vi se på teori om uteskole.

2.4 Uteskole

Det finnes en bred og en smal forståelse av begrepet uteskole. Den brede forståelsen innebærer at uteskolen brukes til å fremme elevenes allmenndannelse, mens den smale forståelsen innebærer at man brukes skolens omgivelser til å realisere spesifikke sosiale og faglige mål i opplæringen (Jordet, 2010, s. 32).

Professor Arne Nikolaisen Jordet har forsket på læringsprosesser utenfor klasserommet og definerer uteskole som en pedagogisk tilnærming der deler av undervisningen foregår utendørs i nærmiljø og lokalsamfunn. Uteskole innebærer jevnlig målrettede og systematiske aktiviteter utenfor klasserommet. Elevene kan benytte alle sansene sine og få konkrete og personlige erfaringer i møte med virkeligheten. Dette konseptet handler om å integrere alle fag i en helhetlig undervisning der både ute- og inne aktiviteter har tett sammenheng. Uteskole gir rom for nysgjerrighet, fantasifulle utfoldelser, faglige aktiviteter, spontanitet og sosialt samvær i lek (Jordet, 2001, s.24).

En postdoktor ved institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag ved Høyskolen på Vestlandet beskriver Tysnes' uteskoletilbud som viktig og flott, men påpeker også en skjevhet i det norske utdanningssystemet. Det finnes ingen krav i norske skoler om å tilby slike opplegg, og elevene bør ikke være avhengige av ildsjeler for å få disse typene opplevelser. Et vanlig problem i skolehverdagen er at elevene ofte har for mye energi og ikke liker å sitte stille. Samfunnet trenger å gi elevene muligheter til å utvikle sitt potensial og kan dra nytte av mer praktisk undervisning, påpeker postdoktoren (Bjelland, 2022).

Ved å benytte alternative læringsarenaer utenfor klasserommet, kan skolen skape en betydelig endring i de kontekstuelle betingelsene for elevene, og dette kan ha en positiv innvirkning på elevenes atferd. Ved å gi elevene muligheter til å utvikle sine evner og talenter på forskjellige områder, kan skolen bidra til å skape en større følelse av verdsettelse og anerkjennelse for hver enkelt elev (Jordet, 2010, s.150).

2.4.1 Uteskole skaper muligheter

Gjennom uteskole får elevene mulighet til å samarbeide med hverandre, som kan gi dem personlige og konkrete erfaringer i møte med virkeligheten. Uteskole bidrar til læring, sosial handling og kroppslig aktivitet der elevene får opplevelser, mulighet til å være nysgjerrige og bruke fantasien gjennom sosiale samvær og lek. Skolens omgivelser brukes som kunnskapskilde og læringsarena og uteskolen legger til rette for opplevelser, erfaringsbaserte og handlingsrettede arbeidsmåter som gir elevene mulighet til å fordype seg mer i fag som er et viktig element i en utdanning for bærekraftig utvikling. Det er viktig å få frem at klasseromsundervisning og uteskole må henge nøye sammen hvis det skal ha noe effekt (Jordet, 2009).

I artikkelen “Uteklasserom hjelper elevene med motivasjonen” viser forskningen at elevers motivasjon er på vei ned. Tysnes skole har tatt tak i denne utfordringen ved å etablere et eget uteklasserom. I løpet av de siste ti årene har Solstråle øya fungert som Tysnes' uteklasserom, hvor elevene er ute hver uke og utfører aktiviteter som vedhugging, bygningsreparasjoner, stell av høner og båtutflukter. En av lærerne, Terje Sløgedal, rapporterer at elevene blomstrer og får vist sine ferdigheter på en annen måte, noe som gir en følelse av mestring. Noen elever er fast med i

uteskoleprosjektet, mens andre rullerer. En av elevene forteller at både han og læreren hans ville vært lei av skolen hvis de ikke hadde hatt uteskole (Bjelland, 2022).

Uteområdet gir også rom for spontane og uforutsette hendelser som kan skape engasjement og interesse hos elevene, og stimulere dem til å snakke og bruke språket aktivt. Den uformelle rammen og de sansestimulerende omgivelsene gir elevene muligheten til å stille spørsmål og utforske omgivelsene på en selvstendig og aktiv måte, som er viktig for all læring (Jordet, 2010, s.87). Kommunikasjonen mellom læreren og elevene får et mer uformelt preg utenfor klasserommet, og det kan være lettere å ha spontane samtaler med enkelte elever. Det muntlige språket til elevene er sentralt i alle fag, og uteskolen gir elevene muligheten til å anvende språk og begreper aktivt mens de utforsker omgivelsene. Gjennom begrepsbruk og samtaler mellom elevene, overføres kunnskap og de lærer av hverandre. Det er også viktig for lærerne å ha samtaler med elevene for å stimulere dem til refleksjon og for å finne ordene for å beskrive det de opplever (Jordet, 2010, s.89). Utenfor klasserommet møtes lærere og elever i helt andre rammer for kommunikasjon og sosial interaksjon, som endrer premisene for læringen deres. Elevene kan jobbe i grupper og kommunisere på helt andre måter enn hva som er mulig i et klasserom (Jordet, 2010, s.84). Utendørs blir det også mindre støy og forstyrrelser. Internasjonale undersøkelser viser at støynivået i klasserom ligger langt over kravene som er satt av Verdens helseorganisasjon. Dette gjelder trolig også i Norge, og det kan påvirke både læringsmotivasjonen og læringsutbyttet negativt. Dette reduseres betydelig hvis læringen foregår utendørs (Jordet, 2010, s.85).

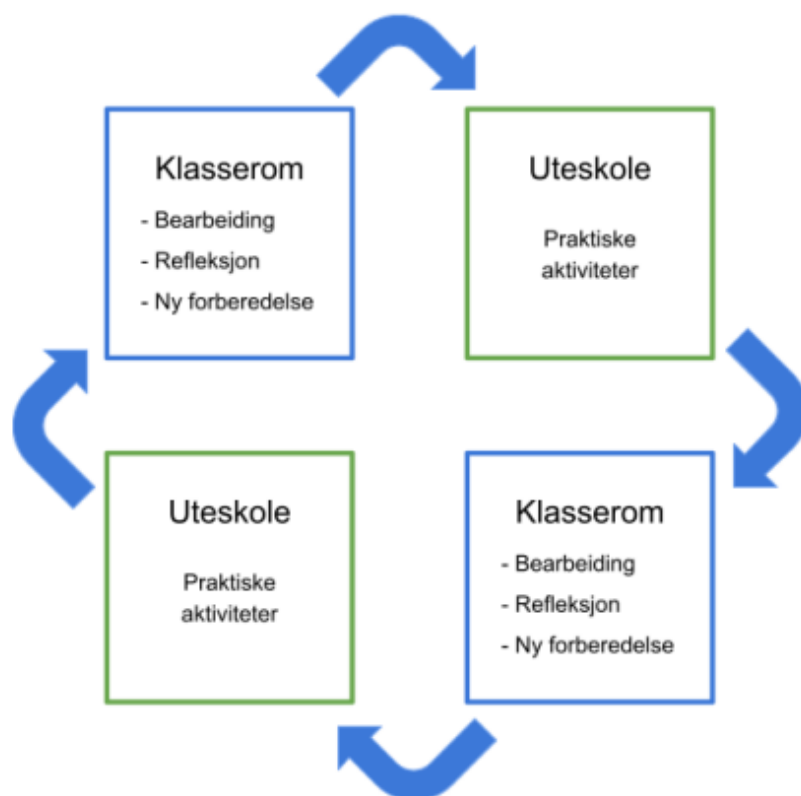
I artikkelen "Getting Out of the Classroom and Into Nature: A Systematic Review of Nature-Specific Outdoor Learning on School Children's Learning and Development" understreker forskerne at naturlige miljøer har vist seg å være gunstige for utviklingen av barns selvidentitet og sosiale ferdigheter over lengre tid, og at potensialet for naturspesifikk utendørslæring for å oppnå akademiske resultater har blitt utforsket. Å koble barn med naturlige rom har også vist seg å ha positive effekter på deres mentale og fysiske helse. Eleven opplevde økt elevengasjement og eierskap til egen læring (Mann et al. 2022, s.1).

Konklusjonen av studien er at naturspesifikk utendørslæring har målbare sosio-emosjonelle, akademiske og velvære fordeler, og at det bør inngå som en integrert del av enhver barns skoleerfaring med hensyn til deres lokale utearena. For å oppnå et slikt resultat bør lærere inkludere fokus på hvordan naturlige omgivelser kan brukes effektivt for læring. Imidlertid er det nødvendig

med ytterligere forskning for å avklare hvilke spesifikke former for utendørs læring som er mest effektive for ulike måleresultater (Mann et al, 2022, s. 10).

Det fremkommer mye positivt med undervisning ute, likevel er det ikke dermed sagt at det gir bedre læring. Med tanke på størst læringspotensial er det viktigst at elevene får oppleve teori og erfaringer i sammenheng. Filosofen John Dewey var opptatt av å framheve samspillet mellom førstehånderfaringer basert på det praktiske og tekstbasert kunnskap (Kvernbekk, 2011). Teori og praksis er avhengige av hverandre for at elevene skal lære best mulig.

Uteskole kan ha stor verdi for en rekke elever, spesielt for de som av ulike årsaker sliter med skolearbeidet. Dette ble påvist i en norsk studie som undersøkte bruken av alternative læringsarenaer i undervisningen. For elever som har behov som er vanskelige å tilfredsstillere innenfor klasserommet, gir uteskole flere muligheter til å oppleve mestring i utendørsmiljøet, samt anerkjennelse fra medelever. Studien viser også at uteskole har en positiv innvirkning på elever som har en tendens til å være utagerende eller umotiverte, og som ofte forstyrrer klasseromsundervisningen. Relasjonen mellom disse elevene og både lærer og medelever forbedres betydelig gjennom uteskole (Jordet, 2010, s.149).

Figur 2: Samspillet mellom klasseromsundervisning og uteskole (Jordet, 2010, s. 50)

Ifølge Jordet (2010) finnes det ikke motsetninger mellom inne og ute undervisning. Han skriver at det kan etableres en fruktbar relasjon mellom disse tilnærmingene gjennom et slikt samspill som figuren ovenfor viser (s.50). Ved et slikt samspill skriver Jordet at det vil komme frem en relasjonell tenking mellom praktisk og teoretisk kunnskap mellom tekst og kontekst, ulike undervisningsformer. Figuren over beskriver en læringsprosess som aldri tar slutt, der det er en nær sammenheng mellom praktisk og teoretisk kunnskap. (s.50).

2.4.2 Muligheter og utfordringer med å ta ulike fag i bruk gjennom uteskole

Uteskolen er kjennetegnet ved at lærerne bruker nærmiljøet som læringsarena. Eksempel som kan illustrere dette er matematiske begreper ved å måle og beregne volumet av trær eller skrive i naturen for å arbeide med språkrelaterte oppgaver. Tilnærmingen til læringen er å arbeide akademisk og konseptuelt i en virkelig sammenheng for å lette forståelsen og læringen (Bentsen og Jensen, 2012, s.200). Merethe Frøyland, leder ved naturfagsenteret ved UiO forteller at mange lærere gruer seg til å ta med elevene ut i naturen, og at mange lærere derfor ikke bruker uteområdet i undervisningen. Naturfagsenteret får dermed millionstøtte for å hjelpe usikre lærere som har lyst til å bruke nærmiljøet mer. Vi ønsker sammen med lærerne å utforske hvordan de kan inkludere uteområdet i undervisningen på en måte som bidrar til at både de og elevene opplever det som meningsfylt og relevant. Målet er å overbevise flere om at den virkelige læringen også kan skje utenfor klasserommet, sier Frøyland (Aakre, 2021).

Hvorfor er det ikke mer aktivitet i skolen når vi vet hvor nyttig det er, er et spørsmål som framkommer i artikkelen *Mer bevegelse bedre læring* (Lein, 2021). Forsker Kasper Lasthein Madsen, har undersøkt hvordan bruke bevegelse best mulig i skolen. Gjennom forskningen har han sett på hvordan bevegelse og fysisk aktivitet spiller en rolle i de kognitive prosessene. Han skriver at relasjoner til de nærmeste påvirker hvordan vi opplever et fenomen og gir det mening. Basert på dette, blir bevegelse i undervisning interessant fordi elever gjennom bevegelses aktiviteter kan handle og erfare svært abstrakte fenomen. Madsen forteller at det er forskjellige grunner til at det ikke er mer aktivitet i skolen enn det er, selv om vi vet hvor nyttig det er. Noen av problemene kan være at lærerne har lite tid til forberedelse og skolene har lite plass, og skolens undervisningskultur

ofte er preget av stillesittende arbeid og lærere ser på bevegelse i undervisning som kroppsøving kan også være et problem. Han forteller videre at gjennom hans forskning fremkommer det at lærerne ser på bevegelse i undervisningen som mer meningsfull når den bidrar konstruktivt til elevenes faglige møte med undervisningen (Lein, 2021).

Ifølge Jordet (2001) er det viktig at barn har muligheter for lek og fysisk utfoldelse, noe som ikke alltid blir tilstrekkelig ivaretatt i skolen. Det er avgjørende at barn får utvikle sin lærelyst gjennom kreativitet og personlig utfoldelse (Jordet, 2001, s.14). Et eksempel som illustrerer dette ble observert under praksis, da elevene var på vei til en fotballbane. Til tross for is og regn på veien, smilte og lo elevene og det virket som om de hadde det hyggelig. Da de kom frem til fotballbanen, oppdaget elevene en stor søle dam ved siden av en haug med snø. De begynte å hoppe og sprute, og så ut til å ha det veldig morsomt. Lærerne lot de holde på mens de gjorde klart for aktiviteter på fotballbanen. Elevene var tydelig motiverte og var raske til å sette seg ned når lærerne blåste i fløyten.

I skriftserie 2022 nr 7 delrapport av Bjørnstad, Myrvold, Dalland og Hølland fremkommer det at det finnes lærere som ikke lenger har hele dager med uteskole, eller at uteskole bare brukes i perioder av skoleåret. Noen av grunnene til dette er ifølge dem værforbehold og elever som ikke var motiverte for lange tur dager ute. Et av sitatene de har tatt med som representerer eksempel på dette er; «Har hatt hele skoledager med uteskole og det har vært både positivt og negativt. Vi har gått over til enkelt økter eller halve dager da endel av elevene var veldig demotivert til å være på tur hele dagen. Læring i friluft er veldig bra, men vi har en lang vinter så skrivearbeid blir vanskelig og det er kaldt på fingrene i store deler av skoleåret. Alt annet går bra (Bjørnstad et al, 2022, s. 115).

Lek kan sees i sammenheng med læring, hvor leken blir brukt som et verktøy for å fremme læring. Dette kalles ofte for lekende læring, hvor målet er at elevene skal lære gjennom lek. Eksempler på lekende læring kan være spill, konkurranser, bevegelsesleker og butikklek (Becher & Håøy, 2022, s.334). Ved å bruke lek som en metode for læring, kan elevene oppleve større motivasjon og engasjement i læringsprosessen, samtidig som de får utvikle sin kreativitet og evne til å løse problemer (Jordet, 2001). Lek kan dermed være en viktig del av en helhetlig og variert undervisning som ivaretar barns behov for både lek og læring. Lek har verdi i seg selv og kan knyttes til utvikling, både emosjonelt, motorisk, sosialt, språklig og kognitivt (Becher & Håøy, 2022, s.334).

Det er mange fordeler og noen utfordringer knyttet til uteskole, det å knytte det opp mot den første lese og skrive opplæringen kan gjøre opplæringen mer varierende. Videre skal vi se på læringsteorier.

2.5 Læringsteorier

Her skal vi se på læringsteori som særlig bygger opp under aktive elever. I likhet med Jordet, sa pedagogen John Dewey at læring handlet om å lære det skolefaglige innholdet i dets naturlige kontekst. Videre beskriver han læring som en intellektuell prosess som har en nær sammenheng med kroppslig aktivitet og der sansene og musklene var veien til kunnskap. Erfaring er noe som skjer i bevisstheten når individet er aktivt med kropp og sanser (Jordet, 2010, s. 112, og 120). Deweys tenkning knyttes ofte til uttrykket «learning by doing» som handler om at det ikke er nok å legge til rette for en opplæring med egenaktivitet uten tekstbasert kunnskap (Jordet, 2010, s.125). Med andre ord så må elevene jobbe med stoffet tekstbasert først, deretter må elevene få jobbe med stoffet selv gjennom elevaktivitet og videreføre læringen på uteskolen. Dette for å reflektere og få best mulig utbytte av læringen.

En annen som også var opptatt av at læring skjer gjennom aktivitet i sosiale sammenhenger var psykologen Lev Vygotsky. Han hevdet at det grunnleggende for læring og tenking var språk og kommunikasjon og at barn utviklet spontane begreper i kontakt med omgivelsene (Vygotsky, 2001 s.135). Elevene samhandler og utfolder seg språklig på en måte som de gjør i dagligdagse situasjoner når læringssituasjonene er uformelle. Erfaringer deles gjennom kommunikasjon og ved hjelp av språket får dem til å forstå og kunne uttrykke seg. Dette synet har Frøyland (2010) også som skriver at mens klasserommet stimulerer til språkbruk, stimulerer uteskole til mer undersøkende språkbruk (Ødegaard & Frøyland, 2010, s. 21).

Motivasjon virker å være sentralt i erfaringer med uteskole. Dette ser vi på som en viktig kobling mellom uteskole og dens påvirkning inn mot det første lese- og skriveinnlæringen. Skolens og lærerens primære utfordringer og oppgaver består i å motivere elevene. Dette er en vesentlig faktor for optimal læring og utvikling i skolen. Det handler om å tilrettelegge forholdene slik at elevene blir motiverte (Skaalvik & Skaalvik, 2015, s. 9).

2.5.1 Kommunikasjon og elevsamarbeid

Den tyske pedagogen Wolfgang Klafki, beskriver læring og undervisning som interaksjonsprosesser som involverer møter mellom mennesker (Jordet, 2010, s.84). I skolen er dette møtet mellom lærer og elev, eller mellom elever. Han påpeker at slike prosesser ikke bare kan forstås som faglige tilegnelsesprosesser, men også som en prosess for sosial læring. Språket har en helt fundamental funksjon i denne prosessen. Skolen har etablert mønstre for denne sosiale interaksjonen, og kommunikasjonen går ofte ut på at elevene gis faglig innhold, der læreren stiller spørsmål og elevene svarer. De vanligste formene for kommunikasjon i norske klasserom er gruppearbeid, individuelt arbeid og spørsmål-svar-sekvenser om de temaene de ønsker å diskutere. Forskning viser at noen elever får snakke mye, mens andre får snakke svært lite. Dette har konsekvenser for læringen til elevene som snakker lite, og for deres videre skolegang. Dette skyldes at det er en nær sammenheng mellom språkbruk og læring. Skolens rammer og tradisjoner legger føringer for hvordan og hva elevene skal snakke om, som igjen påvirker hva de vil lære. Det er derfor gode grunner til å vurdere alternative læringsarenaer, ettersom klasserommet kanskje ikke er den mest egnete arenaen for menneskelig samhandling på lang sikt (Jordet, 2010, s.84).

Læring krever kommunikasjon mellom eleven og læreren, og mellom elevene, der erfaringer artikuleres og relateres til fagenes begreper. Objektene og handlingene i seg selv taler ikke direkte til elevene. Hvis elevene ikke klarer å artikulere sin egen kunnskap, forblir den taus. Derfor bør elevene stimuleres til å artikulere mest mulig av det de erfarer. Det må være en hensikt og et mål med å flytte undervisningen ut av klasserommet. Forholdene ligger til rette for læring når elevenes kroppslige aktivitet har en funksjon som er bevisst og målrettet (Jordet, 2010, s.43). Det å samarbeide systematisk kan fremme læring hos elever. En metode man kan bruke er læringspartnere, dette er der man benytter systematisk samarbeid mellom elevene (Andreassen, 2010, s.2). Formålet med læringspar er at elevene får samarbeidet to og to, de får reflektert og lært sammen for å øke elevens læringsutbytte (Olsen & Asland, 2013, s.7).

2.5.2 Bevisst og ubevisst læring

Forskning viser at det er viktig å bruke ulike strategier i undervisningen, der man veksler mellom formidling og elevaktivitet, både utendørs og innendørs. Det kan være lurt å markere områder der det skal jobbes, og der læreren vil legge opp til kollektive formidlings- og samtalesekvenser. Ute

bør det være mulighet for at elevene kan jobbe i grupper og diskutere med hverandre (Jordet, 2010, s.38).

Det fremkommer av forskere som har studert fenomenet bevisst og ubevisst læring at 75% av all vår læring er såkalt ubevisst læring, mens kun 25% av læringen vår kommer fra den bevisste innsiktslæringen. Den bevisste læringen skjer når vi for eksempel leser i ei fagbok for å lære fakta og teorier om et fenomen. Denne type læring kalles innsiktslæring og kognitiv læring.

Det omhandler læring som krever tankevirksomhet og om å kunne se sammenhengen mellom flere stimuli og anvende denne innsikten til å løse andre oppgaver. Innen kognitive læringsteorier er man opptatt av tankeprosesser som skjer i hodet på den lærende. Den kognitive læringen er en aktiv læringsprosess som består av å reflektere og tolke det som skjer og sine egne erfaringer og se sammenhenger basert på egne erfaringer (Sander, 2023).

Mesteparten av det vi lærer oss skjer ubevisst gjennom erfaringer og observasjoner vi gjør oss daglig. Disse observasjonene og erfaringene vurderer vi opp mot våre basiskunnskaper og det som vi tidligere har lært gjennom sosialiseringprosessen som påvirker og former identiteten og atferden vår. Denne ubevisste læringen kalles for adferds læring og assosiasjonslæring og baseres på en stimuli-respons tankegang (Sander, 2023).

Da det fremkommer at den ubevisste læringen er mer virkningsfull enn den bevisste læringen du får på skolen gjennom å lese fagbøker, burde man kombinere den bevisste og ubevisste læringen. Dette kan gjøres ved å ta i bruk kunnskapen så fort som mulig i andre praktiske situasjonen, ved og for eksempel diskutere det man har lest. Det man lærer best av og som gir oss størst innsikt i teoriene vi prøver å lære oss er å kombinere teori med praktiske erfaringer og utfordringer (Sander, 2023).

2.5.3 Motivasjonsrolle for læring

I vår praksis og jobb i skolen har vi sett at manglende motivasjon utgjør et stort problem i skolen, ettersom motivasjonen er avgjørende for læring. Skaalvik & Skaalvik viser til Hattie (2009) som gjennomførte seks metaanalyser som inkluderte 322 separate studier. Resultatene viser at det er en sterk sammenheng mellom motivasjon og prestasjon i skolen, og at motivasjonen har en betydelig innvirkning på læringen (Skaalvik & Skaalvik, 2015, s. 12). Motivasjon bidrar til å fremme læringen gjennom innsats, konsentrasjon, læringsstrategier og utholdenhet. Motiverte elever

arbeider mer selvstendig, er flinkere til å benytte seg av arbeidsstrategier og ber om hjelp når de har behov for det (Skaalvik & Skaalvik, 2015, s. 13).

Frøyland (2010) taler for å utvide klasserommet og ta i bruk flere læringsarenaer (Ødegaard & Frøyland, 2010, s. 21).. Hun legger til at relevant undervisning og mye erfaring bidrar positivt på både forståelsen og motivasjon hos elevene. Ved å ta noe av undervisningen ut av klasserommet blir det en endring i rollemønsteret der elever får muligheten til å vise andre sider av seg selv. Dette påpeker også Dewey som kjempet for aktivitetspedagogikken der erfaring lå i sentrum. Hans hovedide var å få en nær forbindelse mellom elevens erfaringsverden og skolens innhold (Imsen, 2016, s. 145). Han hevdet videre at uten aktivitet fra barnets side ble det heller ingen læring eller utvikling (Imsen, 2016, s. 351). Videre forteller han at utgangspunktet skulle ligge i barnet, der læreren skulle være til stede og bidra med tilrettelagt veiledning for at elevene fikk assimilert lærestoffet (Imsen, 2016, s. 148).

Motivasjon var drivkraften som ville oppstå gjennom sosialt instinkt der språk og sosial kommunikasjon er gjeldene, et instinkt der ting kunne være «på liksom» som lek og utforskning (Imsen, 2016, s. 149).

2.5.4 Mestringsforventning

Mestringsforventning er en annen viktig faktor som spiller inn på elevenes motivasjon for skolearbeidet. Mestringsforventning handler ikke om hvor flinke elevene føler seg, men om troen på at de vil mestre oppgavene de står ovenfor til enhver tid. Det er derfor viktig at lærere tilrettelegger undervisningen og arbeidsoppgavene til hver enkelt elev, slik at alle kan ha en positiv mestringsforventning (Skaalvik & Skaalvik, 2015, s.18).

Forskning viser at elever med høye mestringsforventninger ser mer verdi i å jobbe på skolen, er mer engasjerte og yter mer. Det er også viktig å begynne på et nivå som elevene kan mestre, for så å gå fremover i et tempo som elevene klarer å følge, slik at det gir positive mestringsfølelser. Det er viktig å legge til rette både for elever som sliter og for de flinke elevene, da mestringsfølelse krever realistiske utfordringer ut fra den enkeltes ståsted (Skaalvik & Skaalvik, 2015, s.21). Her kan vi se en kobling til Vygotskys og hans proksimale utviklingszone som er avstanden mellom hva barnet klarer selv og hva det klarer med hjelp fra andre (Skaalvik og Skaalvik, 2018, s.71).

For å opprettholde motivasjonen er mestringsforventning viktig, dette fordi elever som tror de er gode til å lese, leser oftere og holder ut lengre, om tekstene er utfordrende. Resultat av en studie av norske

førsteklassinger viser at elever med svake leseferdigheter ved skolestart sliter med mestringstroen gjennom hele året. Imidlertid viser oversiktsstudier at det er mulig å styrke mestringstroen til elever for lesing. Tiltak må settes inn fortest mulig for å ha størst effekt på elevenes mestringstro. Det handler om å legge til rette for at elevene opplever at de mestrer å lese (Skaalvik & Skaalvik, 2015, s.57). Det at elevene mestrer, er motiverte og lærer både bevist og ubevist skjer gjennom hele skoleløpet. Mestring og motivasjon for lesing er veldig viktig for at elevene skal klare å “knekke” lesekode og bli gode lesere. I neste kapittel skal vi se nærmere på metoden vi har brukt.

3 Metode

I dette kapitlet redegjøres det for studiens design, oppgavens metodiske tilnærming, og valgene vi har tatt i denne sammenhengen begrunnes. Utgangspunktet for oppgaven var å se om uteskole hadde noe positiv innvirkning på den første lese og skriveinnlæringen på 1. trinn.

Problemstillingen er: Hvordan kan uteskole bidra til den første lese- og skriveopplæringen?

Forskingsspørsmålene vi skal se på for å avgrense og konkretisere problemstillingen, er;

Hvordan vurderer lærerne mulighetene for å benytte uteskole i den første lese- og skriveopplæringen?

Hvordan reagerer elevene på uteskole med tanke på den første lese og skriveopplæringen?

Hvordan opplever elevene læring og bevegelse på uteskole gjennom den første lese- og skriveopplæringen?

I studien vår er den vitenskapsteoretiske tilnærmingen forankret i hermeneutikk. Vi vil i denne oppgaven tilstrebe å utvikle vår kunnskap ut ifra våre informanternes ulike fortolkninger. Hvordan vi tolker informasjonen vi innhenter er avhengig av forskningsobjektet, og deres oppfatninger og fortolkninger av temaet vil påvirke virkelighetsbildet vårt. Det er derfor viktig at vi som forskere viser empati og setter oss inn i hvordan de konstruerer virkeligheten. Vi som forskere blir utfordret til å fortolke de dataene vi har fått fra våre informanter i riktig kontekst, gjennom denne vitenskapsteoretiske tilnærmingen (Jacobsen, 2015, s.28).

Feltarbeidet vårt er etnografisk. Vi valgte denne metoden da vi skulle observere en klasse i sin naturlige kontekst. Vi ønsket dypere kunnskap om uteskolen kunne bidra til den første lese- og skriveopplæringen. I samråd med lærerne laget de et undervisningsopplegg ut ifra våre ønsker, at elevene skulle få lese og skrive og være i bevegelse utendørs. Vi valgte denne måten slik at

innholdet skulle være kjent for elevene. Uteskole kombinert med lese- og skriveopplæring er det ikke så mye forskning på og vi ønsket å få en dypere forståelse av dette fenomenet. Vi så på dette som den beste måten for å samle inn relevant data på. Vi plasserte oss selv i feltet, der forståelsen ble til gjennom observasjon, intervju og fortolkning, underveis i feltarbeidet og gjennom våre observasjoner. Alle våre observasjoner ble gjennomført på uteskole.

Det som var viktig når vi skulle forske var å reflektere rundt egen rolle, hva som skulle være utvalget i studien, hvordan vi skulle gjennomføre feltarbeidet og til slutt hvordan vi skulle analysere materialet vi har samlet inn. Det er mange valg og betraktninger som tidlig må tas før en undersøkelse kan gjennomføres. Vi må finne ut hva og hvem vi ønsker å forske på og hvordan det skal gjennomføres. Et forskningsdesign er alt som knytter seg til en undersøkelse (Johannessen et al., 2021, s. 265). For å kaste lys over temaene brukte vi metoden etnografi der vi som forskere var deltakende observatører i elevenes skolehverdag. Denne metoden er preget av naturalisme, der vi observerte i naturlige situasjoner. Videre skal vi se på hvordan vi valgte respondenter til prosjektet vårt.

3.1 Utvalg av respondenter

Siden temaet i vår studie er uteskole og den første lese- og skriveopplæringen var det naturlig at våre informanter var lærere på 1.trinn. Respondentene er valgt ut ifra kjennskap til skolen og lærerne på bakgrunn av tidligere arbeidsforhold. Vi valgte disse lærerne fordi de var villige til å samarbeide med oss og lage et opplegg ut ifra våre ønsker og hva vi ville observere. Målet vårt for studien var å få innsikt i informantenes forståelse av den første lese- og skriveopplæringen og bruk av uteskole. Vi var også interesserte i å høre deres tanker rundt egen praksis nettopp på disse områdene. I tillegg valgte vi fire elevene som ble plukket ut i samråd med lærerne. Lærerne fortalte at disse elevene var gode til å snakke for seg og at de trolig kunne gi litt utfyllende svar, i stedet for om vi hadde valgt elever tilfeldig. Dette fordi vi kom inn som to utenforstående og skulle intervju dem. Vi valgte å intervju elevene to og to sammen, for at de skulle føle en trygghet i intervjusituasjonen.

Den ene av lærerne var kommet direkte fra barnehagen. Dette tenkte vi kunne ha god effekt på alternative opplegg for elevene. Klassen har uteskole til vanlig hver onsdag. Lærerne var villige til å samarbeide med oss for å lage ett opplegg til elevene som var kjent, slik at ikke vi kom inn med et

opplegg elevene ikke forstod så mye av. Dette fordi elevene kunne få best mulig utbytte av læringsoppleggene. Oppleggene som ble laget var lese- og skrive opplegg elevene var godt kjent med og hadde jobbet med før.

En viktig del av arbeidet med studien er prosessen med utvalg av informanter. Det er viktig å tenke nøye gjennom hvilke kriterier som legges til grunn slik at vi kan få de beste forutsetningene for å kunne få tak i den informasjonen som er relevant og hensiktsmessig i forhold til problemstillingen. Thagaard (2018) beskriver det som et strategisk utvalg. Han presiserer at det er veldig viktig med en nøye overveid utvelgelse ved kvalitative studier. Gjennomfører vi et godt strategisk arbeid kan vi sikre oss at informantene er kvalifiserte og vil være til nytte i studien (s.54).

Begrunnelsen for å gjøre dette utvalget var at disse respondentene sannsynligvis ville gi mye og god informasjon. I tillegg til at det ga en økt mulighet til å få opplysninger som kun viser om uteskole har noen effekt på elevene sin motivasjon for læring og om uteskole kunne ha noen positiv effekt på den første lese- og skrive opplæringen. I neste delkapittel skal vi se på metode og undersøkelsesdesignet til oppgaven vår.

3.2 Valg av metode og undersøkelsesdesign

I vår oppgave studerer vi hvordan uteskole bidrar inn mot den første lese- og skriveopplæring. Vi valgte en kvalitativ metode med en deduktiv tilnærming. En deduktiv tilnærming er at vi går fra teori til empiri der empirien vi søker blir styrt av teoretiske antakelser (Jacobsen, 2018, s.23).

Datainnsamlingsmetode vår var kvalitative individuelle intervju og observasjon. Hensikten vår var å få fram hvordan informantene våre forstår og fortolker gitte situasjoner (Jacobsen, 2015, s.133).

Vi valgte å benytte to metoder ved innhenting av datamateriale, fordi det ville hjelpe oss å belyse temaet på ulike måter (Lund, 2002, s. 15). Disse metodene er passende om en ønsker å se sammenhengen mellom fenomenet man undersøker, og konteksten det inngår i. Det å bruke både observasjon og intervju betegnes som triangulering der to eller flere forskjellige undersøkelser av samme fenomen blir sammenlignet. Innenfor kvalitativ metode benyttes triangulering som innebærer at bestemte fenomener blir studert fra ulike synsvinkler, der problemstillingen belyses ved hjelp av de forskjellige metodene (Røykenes, 2008, s. 224).

Gjennom studien vår ønsket vi å høre lærerne og elevenes tanker om bruk av uteskole som arena til lese- og skriveopplæringen. Vi så på elevenes engasjement med undervisning utendørs. Dette fordi vi hadde et inntrykk av at mange av dagens elever blir sittende mye på en stol ved pulten sin. Vi ønske å få frem betydningen av kroppslig læring slik at lærere kan bli bedre på å tilrettelegge for aktive elever ved å bruke skolens uteområder i begynneropplæringen. Vi ønsker å få et innblikk i de forskjellige sidene ved å jobbe med lesing og skriving på uteskole.

Ved at vi brukte en kvalitativ metode samlet vi inn data fra virkeligheten gjennom ord. Det var forholdsvis få respondenter til undersøkelsen vår (Jacobsen, 2018, s.31). En kvalitativ metode er en innholdsanalyse, der vi som forskere ikke teller, men tolker og kategoriserer innholdet i teksten (Bakken og Andersson-Bakken, 2021, s. 307). I denne metoden er den vitenskapsteoretiske forskning grunnleggende for hva vi som forskere søker informasjon om i vår studie, som igjen vil påvirke forståelsen vår av uteskole og elevenes læringslyst (Thagaard, 2013, s.37). Vi hadde et fenomenologisk utgangspunkt i våre kvalitative metoder, som handlet om å studere virkeligheten slik informantene selv opplevde den. For å undersøke tematikken empirisk tok vi utgangspunkt i problemstillingen vår, der vi gikk åpent ut for å samle inn nyansert data, samtidig som vi gikk i dybden (Jacobsen, 2015, s.64). Vi bestemte også utvalget av materialet og analyserte det på den måten vi ønsket. Refleksjoner rundt hvordan vi som forsker håndterer ting, er helt nødvendige (Anker, 2021, s.111). Vi måtte reflektere rundt vår egen forståelse av temaet vi forsket på, før vi gikk igjennom materialet vi hadde samlet inn. (Anker, 2021, s.111).

Det å bruke observasjon og intervju bidro til at vi fikk et tydeligere resultat enn om vi bare hadde valgt en av metodene. Dette mente vi var en bra metode som ga oss et bedre inntrykk i hvordan ting fungerer, fordi vi da fikk tilgang til de valg og tanker som lærerne har gjort. Dette er ikke alltid like lett å observere. Ved å bruke observasjon og intervju håpet vi å kunne svare på problemstillingen vår som var hvordan uteskole kan bidra inn mot den første lese- og skriveopplæringen på 1.trinn. Vi observerte lærerne når de gjennomførte norskopplegg utendørs med elevene. Dette fordi vi ønsket å se hvordan lærerne fikk inn den første lese- og skriveopplæringen gjennom uteskole. Vi ønsket også å observere hvordan elevene engasjerte seg i lesing og skriving utendørs. Gjennom observasjon kan vi innhente informasjon som kan bidra til at vi får et bedre grunnlag for å kunne reflektere over uteskolens bidrag inn mot den første lese- og skriveopplæringen (Molander & Skauge, 2009, s. 253).

Vi intervjuet to lærere og fire elever. Ved bruk av intervju ønsker vi å få en innsikt i lærernes erfaringer, kunnskaper og refleksjoner rundt den første lese- og skriveopplæringen og bruk av uteskole. I tillegg ønsket vi å intervju elevene for å få frem deres synspunkter. Hvordan de opplevde læring utendørs og hva de syntes om å lese og skrive og være i bevegelse på uteskole. Nå skal vi presentere hvordan vi gjennomførte innsamlingen at datamaterialet vårt.

3.3 Gjennomføring av datainnsamling

Vi startet gjennomføringen av datainnsamlingen med et intervju av lærerne. Vi intervjuet lærerne sammen. Dette var for at de skulle utfylle hverandre for å få et intervju som gikk mer i dybden. Det ble gjennomført to intervju med lærerne. Det første intervjuet ble gjennomført før vi observerte, og det andre intervjuet hadde vi etter observasjonene var gjennomført. Dette for at lærerne kunne komme med innspill på hva de hadde sett. Her var vi interessert i opplevelsen lærerne hadde av hvordan elevene leste og skrev utendørs. I tillegg intervjuet vi fire elever som var med på uteskoleoppleggene. Det ble sendt melding til de foresatte der vi spurte om samtykke til å intervju barna deres. Da vi hadde fått ja, sendte vi samtykkeskjemaene med elevene hjem, slik at foreldrene kunne signere.

Vi har brukt semistrukturert intervju i denne studien. I et semistrukturert intervju har vi en overordnet intervjuguide som utgangspunkt, men rekkefølgen kan varieres underveis (Johannessen, et al., 2010, s. 137). Intervjuene våre var strukturert med forholdsvis åpne spørsmål (Jacobsen, 2015, s.145). Det åpne individuelle intervjuet egner seg best i undersøkelser med forholdsvis få respondenter som i denne studien. Spørsmålene er laget med den hensikt å skaffe informasjon om hva som ligger til grunn for valgene lærerne tar når uteskole planlegges og gjennomføres. Intervjuene skulle skaffe oss data som kunne gi nyttig og relevant informasjon opp mot problemstillingen vår. Intervjuene med lærerne gjennomførte vi på skolen og vi fulgte intervjuguiden vår. Temaene som ble tatt opp i intervjuene var lærerne kjent med på forhånd, men de fikk ikke tilsendt spørsmålene Vi valgte og ikke sende spørsmålene i forkant, for å unngå at lærerne hadde svarene klare før av intervjuene, med tanke på at de ikke skulle påvirke hverandre.

Hensikten med et forskningsintervju er å produsere kunnskap. Denne kunnskapen konstrueres i samspill mellom intervjueren og informantene. Ifølge Anker (2021) er å konstruere et riktigere begrep å bruke. Fordi materialet ikke var der og ventet på å bli samlet inn, men som forskere var vi med å konstruere det ved hjelp av dokument, intervju og vektlegging av ulike episoder vi så

gjennom observasjonene vi gjennomførte (Anker, 2021, s.64). Vi som intervjuer har i oppgave å fortolke meningene av det som sies og måten det sies på. Det er viktig at vi er oppmerksomme på ansiktsuttrykk, kroppsspråk og stemmeleie i intervjuene. Informantene må gi oss så nøyaktig mulig informasjon om hvordan de gjør ting og hvorfor. Deretter må vi som intervjuere prøve å fange argumenter og utdypende kommentarer. For at vi skal kunne stille gode oppfølgingsspørsmål, må vi også ha god kunnskap om intervjutemaet (Kvale & Brinkmann, 2009 s. 22-27). Videre skal vi skrive om prosessen med å velge ut deler av materialet og hvordan vi har gått fram for å analysere det.

Vi observerte klassen seks ganger i uteskole situasjoner, der elevene gjennomførte forskjellige læringsaktiviteter. Siden det er et bredt spekter i materialet vi samlet inn, er det rom for en viss grad fleksibilitet i analysen (Høyheim, 2020, s.200). Klassen hadde norsk alle timene vi observerte. Det å bruke uteområdet som læringsarena bidro til å motivere og engasjere elevene på en annen måte enn ved tradisjonell undervisning i klasserommet, der elevene sitter på stoler ved pulten sin. Denne kombinasjonen ga oss en dypere forståelse av observasjonene, og ga analysen større tyngde enn kun ved observasjon og analyseringen fra oss som forskere.

«Å observere er å legge merke til det som skjer på en særlig oppmerksom måte» (Molander & Skauge, 2009, s. 253). Observasjon handler om at forskeren er til stedet og ser og registrerer gjennom sanseinntrykk, se, lytte og erfare (Johannessen, et al., 2010, s. 119). Observasjon er en bra metode om vi ønsker å finne ut hvordan for eksempel undervisningen foregår i ulike situasjoner (Vedeler, 2000, s. 14). Gjennom observasjon kan vi se hva læreren gjør og tolke dette opp mot det som er kommet frem av intervjuet. Vi hadde roller som tilstedeværende observatører. Dette innebærer at vi er utestående, engasjerte personer som i liten grad deltok på det som skjedde i undervisningen (Johannessen, et al., 2010, s. 128). Vi studerte lærere og elevene og skrev feltnotater av det vi så, og som vi kunne knytte opp mot problemstillingen vår (Johannessen, et al., 2010, s. 123).

Vi hadde snakket med lærerne om å lage et undervisningsopplegg. Det som var viktig for oss var at elevene skulle få bruke kroppen aktivt, samtidig som de hadde norsk og lærte utendørs. Det ene opplegget vi landet på var: Elevene skulle lese ord som var spredt utover en fotballbane, der det ble satt sammen grupper med både svake og sterke elever slik at alle kunne kjenne på mestring. Det var en slags bingo, der gruppene leste ord som var fargekodet, deretter løp de bort til læreren for å få avkrysset ordet. Dette gjorde at det var lettere å hjelpe elevene, fordi lærerne kunne si, du mangler

for eksempel et rødt ord. Gjennom dette opplegget fikk elevene oppleve kroppslig læring, samarbeid og lesetrening. Videre skal vi vise hvordan vi har bearbeidet og analysert datamaterialet vårt.

3.4 Bearbeiding og analyse av data

Selve intervjuene ble tatt opp med lydopptak, der vi transkriberte etterpå. Vi valgte å beholde ordrett det informantene sa i intervjuene. Dette for å gi funnene et mer personlig preg og for å besvare presist hva de faktisk sa. Respondentene gav skriftlige samtykker til dette før intervjuene. Vi satt av 1 time til hvert intervju med lærerne og 30 min til elevene.

Etter transkripsjonen måtte intervjuene systemiseres og struktureres. Ved å gjennomføre intervju og observasjoner ble datamengden stor. De transkriberte intervjuene måtte vi systemiseres og strukturere for å svare på problemstillingen. Det å analysere data er ikke enkelt. Det er ikke nødvendigvis fordi arbeidet er overveldende komplisert, men fordi det ikke finns noen mal for hvordan vi faktisk skal gå fram og gjøre det (Høyheim, 2020, s. 199). For å få litt klarhet i hva hensikten med å analysere data var, måtte vi vite at ordet analyse betyr oppløsning. Det betyr at vi skulle bryte ned del for del i materialet vi hadde samlet inn å undersøke hver del og meninger eller budskapet de har. Sammen skal de ulike delene gi informasjon i sin helhet (Høyheim, 2020, s.199). Vi var også inne en tur og observerte slik at vi fikk et innblikk hvordan elevene var i skolesammenheng.

Metoden vi valgte her var Braun og Clark sin tematiske analysemodell. Dette er en modell som følger seks trinn. Trinn 1 er å bli kjent med datamaterialet, trinn 2 er å kode materialet, trinn 3 skal man samle kodene til temaer, trinn 4 er gjennomgang av temaer og lage en oversikt, trinn 5 skal man definere og navngi temaene og trinn 6 er å skrive analysen (Braun og Clark, 2008, s. 87). Vi kategoriserte og fargekodet alle observasjonene og intervjuene, for så å lage temaer og ved å gjøre dette fikk vi se en sammenheng mellom intervjuene med lærerne og elevene samt observasjonene vi hadde foretatt oss. Dette finner vi også hos Anker (2021) som snakker om å redusere materialet i en kvalitativ metode slik at de vesentlige elementene kan bindes sammen til en helhetlig forståelse av fenomenet. Når vi brukte tid på å kategorisere materialet vårt, måtte vi bestemme hvordan vi skulle presentere det i oppgaven vår. Det er viktig at leseren av oppgaven klarer å henge med på analysene. Det betyr at vi må vise deler av materialet og tolke det på en måte som virker logisk (Anker, 2021, s.83). Dette gjorde vi ved hjelp av den tematiske analysemodellen til Braun og Clark.

Dem hadde 6 punkt som vi fulgte steg for steg. Vi kodet og kategoriserte observasjonene og intervjuene. Vi sammenfattet det vi hadde sett og hørt, og ut fra det kom resultatet og funnene våre.

Utgangspunktet for analysen er valg av metode, utforming av intervjuguiden, utvelgelsen av informanter, intervjuene og observasjonene. Hvilken metode man bruker for å bearbeide dataene vil og være avgjørende for kvaliteten på dataen som skal fremlegges. Dette er noe som har stor innvirkning på validitet og reliabilitet (Kvale & Brinkmann, 2017 s. 211-212). I neste delkapittel skal vi se på datamaterialet sine muligheter og begrensninger.

3.5 Muligheter og begrensninger i datamaterialet

Intervjuene i undersøkelsen er gjort med lærerne for klassen vi observerte, samt noen av elevene. Her kommer deres subjektive oppfatning av hvordan uteskole kan bidra til den første lese- og skrive opplæringen og hva som kommer frem i materialet. Ved å snakke med andre lærere eller andre elever kunne resultatene vært annerledes, fordi de ville vært preget av en annen oppfatning av virkeligheten. Hadde vi hatt flere intervjuer med både lærere og elever eller tatt flere skoler med inn i studien vår kunne vi fått et større grunnlag for forskningen. Ut ifra dette begrenses denne studien til disse to lærerne, fire elevene og observasjonene vi har gjennomført, deres uttalelser og våre tolkninger av det vi har sett. Det er to fallgruver som er lett å vikla seg inn i, gjenfortelling og påfunn (Anker, 2021, s.83). Det første er å skrive av det som er blitt fortalt, er ganske uinteressant og lite selvstendig arbeid. Det andre er påfunn, det vil si at studenten går så langt i egne tolkninger at det er vanskelig å se sammenhengen mellom materialet som blir presentert og analysen du har gjort (Anker, 2021, s.84). Dette har vi ivaretatt på grunnlag av det lærerne og elevene har sagt og ikke diktet opp noe selv. Vi har brukt ordrett det lærerne og elevene sa for å få et mer personlig preg og få frem det de faktisk sa. Vi brukte forskningsspørsmålene som bakgrunn for tematiseringen. Under analysen brukte vi syv ulike temaer, som blant annet samarbeid, motivasjon, variasjon og ubevisst læring. Videre skal gyldighet, pålitelighet, svakheter, styrker og etiske betraktninger bli presentert.

3.6 Gyldighet og pålitelighet, svakheter og styrker, etiske betraktninger

En undersøkelse er en metode for å samle inn empiri. Det som blir samlet inn må tilfredsstillende to krav, at den er gyldig og relevant som vil si valid, i tillegg pålitelig og troverdig. Med relevans og

gyldighet menes at det som blir samlet inn gir svar på det vi ønsker å svare på gjennom forskningen. Validitet er et sentralt mål i all forskning, og knyttes til konklusjonen man trekker av forskningen sin (Høgheim, 2020, s. 80).

Intervjuene av elevene ble gjennomført på skolen, inne på et grupperom som var trygt for dem, fordi det bidrar til innholdsrike svar fra elevene. Lærerne valgte selv rom for intervjuet.

Anonymisering er svært viktig. Mye av etikken i forbindelse med intervju går på hvordan du presenterer materialet, når det gjelder anonymisering og transkribering. Det forskningsetiske er også knyttet til gjennomføringen av intervjuene (Tjora, 2018, s. 175). For at dette skal føles trygt for informantene, er det en ide å la de se gjennom detaljer, siteringer og andre utdrag, slik at de ikke blir gjenkjent av folk som leser teksten (Tjora, 2018, s.177). Våre informanter fikk tilsendt det vi hadde transkribert og kunne komme med tilbakemelding på dette om det var noe de mente ikke stemte. All forskning er bygget på tillit mellom forsker og den som blir forsket på. Selv om det finnes lovverk som regulerer etikken, samt institusjoner som forvalter loven, blir det forventet at du som forsker ivaretar hensynet til informantene og andre (Tjora, 2018, s.178).

For å få gjennomført et prosjekt som har personlige eller sensitive opplysninger måtte vi søke NSD. NSD står for Norsk senter for forskingsdata, de skal godkjenne prosjektet vårt i forhold til relevant lovverk om hvordan vi hadde tenkt å samle inn data og hvordan vi skulle lagre personopplysninger (Høgheim, 2020, s.94). I tillegg til søknaden måtte vi sende samtykkeskjema ut til deltakerne. Alle vi skulle intervju måtte få tilstrekkelig informasjon til hvordan dette skulle gå for seg. Siden vi valgte å intervju elevene, var det de foresatte som måtte gi samtykke på vegne av barna.

Vi som forskere har ansvar for å overholde det gjeldende regelverk (Høgheim, 2020, s. 85).

Forskningsetikk viser til en sammenfatning av praktisk vitenskapsmoral som utgjør et mangfold av normer, verdier og regler som regulerer forskningen (Høgheim, 2020, s.86). Det er et stort felt som påvirker flere sider ved vitenskapelig praksis. Forskningsetikk retter fokus mot de vi forsker på og mot deltakerne i de ulike undersøkelsene (Høgheim, 2020, s.86). Ifølge Tjora (2017, s. 232) er det viktig for studiens troverdighet at den er refleksiv og transparent. Målet til en transparent studie er å gi leseren muligheten til å vurdere kvaliteten på forskningen. Dette gjennom å gi dem innblikk i forskningsprosessen. Vi som forskere må derfor legge frem alle avgjørelser og endringer som er gjort underveis i prosessen og legge disse frem for leseren.

Ved å søke NSD ivaretok vi de forskningsetiske retningslinjene med å få lov å forske. Vi lot også lærerne få mulighet til å komme med tilbakemeldinger på det som ble skrevet fra intervjuene og ut fra våre tolkninger av svarene. Reliabilitet henger tett sammen med pålitelighet, dette kommer til syne nedenfor.

3.6.1 Reliabilitet

Ifølge Kvale og Brinkmann handler reliabilitet om en studie er pålitelig og troverdig gjennom forskningsresultatene (Kvale & Brinkmann, 2015, s.276). Johannessen (et al. 2016, s. 36) skriver at når vi ser på nøyaktigheten av det vi har samlet inn av datamaterialet, er reliabilitet grunnleggende. Det fremkommer fra begge at nøyaktighet i studiets datamateriale, må gjelde fra innsamling til bearbeiding og fortolkning. Det er mange faktorer som kan påvirke er forskningsintervju. Måten vi gjorde studien vår med pålitelig var gjennom lydopptak. Vi tok også notat underveis i observasjonen. Ved å ta lydopptak, har vi informantenes informasjon ordrett foran oss, som gjør at vi har det tilgjengelig gjennom hele prosessen med transkribering og analyse. Dette er et godt verktøy, slik at informantene kan kjenne seg igjen i sine utsagn.

Det er viktig at vi som forskere er bevisste på at vi påvirker forskningsprosessen, og hvordan vi påvirkes av den. Derfor vil det alltid være en variasjon mellom forskere som forsker på det samme (Leseth & Tellmann, 2018, s.16). Ifølge Tjora (2017, s. 235) er det umulig for forskeren å inneha fullstendig nøytralitet. For oss har det vært en styrke for oppgaven, at vi er to. Dette fordi vi da har kunne diskutert sammen og passet på at den ene ikke overtolker og at vi da får et mest mulig nøyaktig resultat. Validitet er en faktor når en skal forske, under skal vi se nærmere på det.

3.6.2 Validitet

Validitet handler om at man undersøker fenomenet man ønsker å undersøke. (Nyeng, 2012, s.109). Det er knyttet til at vi er sikre på metoden vi har brukt, er den riktig opp mot det vi ønsker å forske på. Dette som igjen skal gi oss resultat som er meningsfulle (Høgheim, 2020, s.101). Jacobsen (2018) hevder at ekstern gyldighet handler om det er dekning i empirien i de konklusjonene som trekkes, som igjen går ut på om resultatet kan overføres til andre sammenhenger (Jacobsen, 2018, s.17). Validiteten i datamaterialet vårt er viktig, slik at resultatene blir troverdige. Vi synes vi har

ivaretatt validiteten i studien vår fordi vi har intervjuet elever, lærere og observert de gjennom uteskole og på bakgrunn av dette sett en sammenheng mellom det som ble sagt i intervjuene og sett via observasjonene. Hvordan ser vi på vår forskerrolle og hvordan vi tenkte på forskningsetikk kommer fram i lyset under.

3.7 Forskningsetisk refleksjon

Viktigheten av å tenke igjennom etiske dilemmaer og vurderinger knyttet til datainnsamlingen og forskningsprosessen er noe Thagaard påpeker er viktig når man gjennomfører en studie (Thagaard 2013, s.67). Som forsker må man ha et bevist forhold til forskningsetiske retningslinjer (Høgheim, 2020, s.86). Innenfor samfunnsvitenskapene er en av de mest grunnleggende etiske retningslinjene for forskere at de skal jobbe ut fra en generell respekt for menneskeverdet (Høgheim, 2020, s. 88). Dette betyr at helt fra forskningsspørsmål til formidling gjennom forskningsprosessen skal ivareta alle som deltar i forskningen, det vil si deres frihet, interesser og integritet.

I vår oppgave har vi intervjuet barn, derfor er det viktig at vi som forskere kjenner til at barn har særlig krav på beskyttelse. Dette fordi barn kan ha en begrenset evne til å kunne ta et overveid valg om å delta i forskningen. På bakgrunn av dette måtte vi innhente samtykke av de foresatte (Høgheim, 2020, s.89). I vår studie var elevene anonyme og det framkommer ingen sensitive opplysninger, dette for at elevene ikke skal bli gjenkjent. I transkriberingen har vi brukt elev 1-2-3-4 og lærer 1-2, dette for å ivareta anonymiteten og personvern til informantene.

For å få frem elevens stemmer, og deres opplevelser av lesing og skriving på uteskole valgte vi å intervju 4 elever. Klarer lærere å legge undervisningen opp etter elevenes interesser, tror vi dette kan bidra til at undervisningen kan ses på som gøyere som kan motivere elevene, som igjen kan bidra til læringslyst. Gjennom intervjuene med barn er vi klar over at svarene kan bli varierende, men vi prøvde å legge opp spørsmålene slik at vi fikk fram elevens meninger. Denne studien vil være mer relevant siden vi intervjuer både lærerne og elevene enn om vi bare hadde intervjuet lærerne. I neste kapittel skal vi gå over i analysedelen og presentere funnene våre.

4 Analyse og funn

I dette kapitlet skal vi presentere funnene og analysere det vi har gjort gjennom intervjuene og observasjonene vi har foretatt oss. Vi skal presentere resultatene av analysen. Vi gjennomførte en analyse til hvert forskningsspørsmål, som igjen var rettet inn mot de ulike delene av datamaterialet. Vi jobbet etter prinsippene i tematisk analyse. Vi har ni funn som skal presenteres her.

4.1 Muligheter lærerne ser i uteskole

Denne delen av analysen tar for seg lærernes uttalelser og forståelser av å benytte uteskole med tanke på den første lese- og skrive opplæringen, gjennom våre observasjoner og intervju med lærerne. Vi startet med antakelser, for så å finne ut av om vi fant støtte eller motsigende beviser i empirien vi hadde samlet inn, knyttet til forskningsspørsmålet; Hvordan vurderer lærerne mulighetene for å benytte uteskole i den første lese- og skriveopplæringen? Nøkkelbegrep som er viktig i dette kapitlet er variasjon, motivasjon og konsentrasjon.

4.1.1 Lærerne ser nytte i uteskole.

Lærerne ser samlet sett nytte i det å ha uteskole og trekker særlig frem 3 forhold. Disse forholdene kommer det en oppsummering av her, lærerne mente at det å gjennomføre uteskole kan være med på å gi elevene flere varierte arbeidsmåter med læring. Dette kan gi mange positive effekter og gi elevene motivasjon og mestringsfølelse. Det er sentralt når en skal tenke på hvordan elevene lærer. Det at elevene føler mestring og motivasjon er en viktig del av skolehverdagen. Uten mestring forsvinner også motivasjonen. Variasjon er en ting som kan være til nytte når de skal lære ting.

Lærerne mente at variasjon kunne være et nøkkelord når det gjaldt læring. Uteskole er en slik variasjon. Elevene får jobbe på en annen måte.

Du får jo brukt alle sansane når ein er ute. Då får du da inn på mange ulike måtar. Då e da jo litt kjekkere.

Dette er et interessant poeng fordi det å gå ut å jobbe med læring utendørs kan være nok til å gi elevene variasjon. Det kan være både en motiverende og engasjerende måte å jobbe på. Det at elevene opplever det de gjør som gøy er med på å gi motivasjon. Dette skal drøftes nærmere under.

Et annet godt poeng med tanke på variasjon er plassen og mulighetene den gir:

Me har jo flere elever som synes at da kan vera litt vanskelig å vera inne i klasserommet, time ut og time inn. Da er jo spesielt godt for dei å ha uteskule då dei både kan bevega seg meir og prata meir. Uansett aktivitetsnivå er uteskule positivt for 6-åringar.

Det at elevene er så mye inne i klasserommet, kan gjøre det ekstra motiverende og komme ut å være i aktivitet når de skal lære. Siden de bare er 6 år, er variasjonen innad i elevgruppen enorm. Noen kan sitte i ro lenge uten problem, mens hos andre kribler det etter en liten stund. Derfor kan det tenkes at både motivasjon og konsentrasjon kan fungere bedre utendørs via uteskole. Dette kan være en god måte å variere hvordan man kan jobbe opp mot den første lese- og skriveopplæringen.

Begge lærerne var enige at når det nærmer seg vår og sommer er det lettere å gjennomføre uteskole og ta med seg oppleggene ut. Det at været spiller på lag og at sola skinner, gir lærerne lyst til å jobbe utendørs.

4.1.2 Uteskole kan være både gunstig og utfordrende for konsentrasjonen

Selv om lærerne er positive og ser muligheter, nevner de også betingelser som må være oppfylt for få uteskole til å fungere optimalt. Lærerne sier at det er viktig at øktene elevene jobber med på uteskolen ikke blir for lange, og at det er noe de poengterer når de planlegger utedagene. I tillegg er de veldig opptatt av å kalle det uteskole og ikke utedag. Grunnen til dette er at elevene da er mer innstilt på å ta imot skoleoppgaver enn om det kalles utedag. Dette fordi elevene relaterer utedag til frilek.

Under intervjuene gir lærerne uttrykk for at elevene trenger tidsavgrensning for å opprettholde konsentrasjonen inne som ute. Det at oppleggene ikke blir for lange gjør at de klarer å opprettholde konsentrasjonen lengre.

Med tanke på læreren sitt utsagn her, er konsentrasjon og tidsmessige begrensinger et viktig element når det kommer til å opprettholde konsentrasjonen. I observasjonene våre jobbet elevene med norsk, som inneholdt skriving, lesing eller lesing kombinert med å krysse av på et ark, fortelle ordet eller finne like bokstaver. Gjennom alle oppleggene jobbet elevene flittig og så motiverte ut. I tillegg snakket de om at mestring var et annet element som hadde noe å si for konsentrasjonen og motivasjonen, og her kan lek være en god bidragsyter.

Da med konsentrasjon er litt både og, så er det som "lærer to" sa i stad at når dei ser på det som lek så er det ofte motiverande, og da likar dei, mange er jo der. Det er og litt utfordrande for det er nokon som er ute og har lyst å gjera alt mulig anna. Kanskje for nokon så kan det å ta konsentrasjonen litt vekk, fordi att dei har lyst til å gjera noko anna.

Her er et annet element, det at elevene kan miste konsentrasjonen fordi de er ute. Når de er ute, er det mange andre fristelser rundt som er lettere å få øye på eller lettere tilgjengelig enn inne i klasserommet. Uteskole kan bidra både til at konsentrasjonen blir opprettholdt lengre, men også at konsentrasjonen faller bort. Dette kan bidra til læring på en annen måte og man møter elevene på det som interesserer dem. Foreksempel om det er den marken de ser på veien fra skolen, snakke om denne marken og la elevene få se, ta og spørre om det de lurer på, gjennom slike avbrekk lærer elevene mye.

4.1.3 Lærerne opplever uteskole som en god samarbeidsarena

Gjennom intervjuene med lærerne og observasjonene er samarbeid en gjenganger. Lærerne sier at uteskole er en god bidragsyter til å samarbeide og en plass som gir et bedre samarbeidsområde. Dette er både fordi at utendørs er stemmebruken og at reglene er litt annerledes enn om elevene jobber inne. Derfor kan dette være med på å gi elevene en annen måte å jobbe på. Samarbeid er viktig både for det sosiale og for klassemiljøet.

En av lærerne sier det slik:

Me synes veldig mange er engasjert, og det er eit fint rom for å få samarbeid. Ofte er det lettare å få dei til å samarbeide på ein god måte på uteskolen enn i klasserommet. (...) også er det betre plass, da blir dei ikkje så påverka av dei andre gruppene, og dei får jobba meir sjølvstendig ute i naturen.

Her sier lærerne at å samarbeide kanskje er lettere å få til å fungere godt utendørs, derfor kan det tenkes at stemmebruk og hvordan man er sammen har noe å si. Gruppene er ikke alltid bestemt på forhånd. Lærerne sa at variasjonen i gruppene ikke hadde så mye og si når de hadde uteskole. Da fungerte for eksempel grupper med to urolige elever også.

Og så har man jo ikkje alltid laget gruppene på forhånd. Sant, det har vært sånn tilfeldig kven som havner i lag. Og då er det ofte sånn at du ikkje har jo dei som er krutt i sammen, så får dei prøva ute og du tenker at det kjem jo aldri til å gå, men det har jo gått fint da og. Og sånn så da er jo litt kjekt. Å se at dei faktisk kan samarbeidet bra, sjølv om dei er krutt.

Elevene er ofte veldig mye inne. Der kan de ikke alltid samarbeide på grunn av bråk. Det å ha et uteområde, der samarbeid kan fungere bra, er jo veldig positivt for elevene. Det at de får prøve å samarbeide og oppleve mestring på dette kan gi en stor motivasjon til å få gjort oppgavene de skal jobbe med. Klassen vi observerte var stor, noe som kunne gi utfordringer for lærerne.

Me er jo så store klassar, 27 elever i vår og da gjere det jo og litt utfordrande kva opplegg me får til ute. Me ser jo og at det fungerer betre når me får fordelt dei i mindre grupper og få hatt eit opplegg, kontra og ha alle i lag. Men det et jo generelt om man er ute eller inne.

Lærerne har fått erfaring med at det hjelper å dele klassen i mindre grupper, for å få gjennomført gode opplegg. De har også utendørs hatt opplegg med hele klassen, men av erfaring fungere undervisningen bedre i mindre grupper. Dette gjelder også innendørs, men ved å bruke uteområdet får elevene mer spillerom, da arealet er mye større. Dette har vi også sett fungerte godt i observasjonene. De dagene klassen var delt fungerte det veldig godt, de dagene hele klassen var samlet, var det mer venting og til tider elever som meldte seg ut. Dette skjedde fortere når det var hele klassen med alle 27 elevene som jobbet på samme opplegget.

4.1.4 Uteskole er en god arena for å oppleve mestringstro

Gjennom intervjuene sa lærerne at elevene kunne snakke seg selv ned, det at de ikke fikk til å lese. Jeg klarer det ikke, jeg klarer det ikke, kunne de si. Men når de prøvde å lese, fikk de det selvfølgelig til. Disse elevene trenger mestringstro på seg selv og tro på at de kunne lese.

Å holde oppe motivasjonen, gleda av å læra bokstavar og å skjønna at du faktisk kan klara det, eg tenke på dei der som tenker sjølv eg får ikkje til, eg får det ikkje til, at me får snudd da rundt til, eg får da til. Sant, da der å legge opptil at dei oppleve meistring på småting, at dei får trua på seg sjølv at dette klare eg.

Et interessant poeng her er å få snudd på det elevene selv føler. Hjelp de til å få troen på at de selv klarer å lese, det at elevene føler at de mestrer er veldig viktig for videre læring og leselyst. Lesing er noe som følger elevene resten av skoleløpet og livet generelt, det å legge et godt grunnlag her og at de mestrer det å lese er noe av det viktigste de skal lære i begynneropplæringen. En annen kommentar på elever som ikke har så mye tro på seg selv er;

Me har jo også elevar som har litt lite tru på seg sjølv - som vegrar seg for å prøva seg på oppgåver fordi dei er redd for og trur dei ikkje får det til. Uteskule er ein spesiell fin arena til å oppleve meistring.

Her kommer vi også litt innpå at uteskole kan være en fin arena for å kunne oppleve meistring og at elevene som ikke viser så mye av seg selv inne i klasserommet, kan tørre å by mer på seg selv på uteskolen. Dette fordi det er en større arena og elevene kan utfolde seg selv på en annen måte enn inne, og det er ikke så synlig for medelever om elevene gjør feil eller ting på en annen måte.

4.1.5 Lærerne opplever at uteskole lett medfører ubevisst læring

Det at elevene har undervisningen ute i skogen, er med på å gi de en annen måte å lære ting på. Elevene glemmer at de lærer. Det skjer ubevisst. Under våre observasjoner og spørsmål fikk vi dette bekreftet både fra lærerne og elevene som vi intervjuet og observerte gjennom den tiden vi var til stede på skolen. Det de sier er at det er lek. Elevene tror de leker selv om de jobber med faget norsk og jobber med den første lese og skrive opplæringen uten at de tenker over det.

()... Når du brukar kroppen lærer du jo på ein anna måte, når du er i fysisk aktivitet du får det som snikinnlæring, fordi dei ikkje oppfatte det som skule, dei oppfatte det som leik, og får leik inn som læring. Dei brukar meir alle sansane og det er mykje moglegheiter til kva du kan gjera ute.

Lærerne snakker om “snikinnlæring”, at elevene lære ting før de vet ordet av det. Dette var også noe elevene fortalte oss, det vi hadde lekt ute og da vi fortalte at de hadde hatt norsk, trodde de ikke helt på oss, de hadde jo bare lekt. Her gjør lærerne noe som elevene liker, de lager opplegg som føles som lek og med kjente oppgaver som elevene har gjennomført tidligere.

().. me tar med oss det me gjer inne ut og gjera det på ei annan måte, så tenke jo at me planlegge på ein måte litt likt, men det er lettare å gjera det meir leikprega ute.

Elevene var på fotballbanen, der de skulle jobbe med norsk. De skulle ha en stafett, der de jobbet parvis og skulle finne ord. Hvert ord hadde sin farge og når de hadde sett farge og lest ordet skulle de løpe bort til lærerne å si det. Et eksempel på et av korta var at kortet hadde fargen lilla og ordet som stod på kortet var bil. Lærerne skulle krysse av ordet på arket sitt og elevene skulle så finne neste ord. De skulle finne ni ord til sammen. Lærerne kunne peke i riktig retning om noen stod fast på hvilken farge eller ord de skulle finne. Da vi snakket med elevene, mens vi gikk tilbake igjen der vi skulle spise lunsj, sa elevene at det var gøy, men slitsomt fordi de måtte springe så mye. Her øvde elevene på å lese ord og huske dem, uten å tenke over at de faktisk jobbet med skolefag.

Kommentaren til den ene eleven som mente de måtte springe så mye, er interessant. Det var ingen som hadde sagt at elevene skulle springe, dette var noe de valgte selv. Kanskje konkurranseinstinktet til noen av elevene var med på å gjøre at de ville springe. Det å vinne eller bli fort ferdig, slik at de fikk leke fritt, kan også ha vært en motivasjon. Opplegget i seg selv, der de fikk jobbe parvis og samarbeide om å løse oppgavene, kan ha vært motiverende.

4.2 Hvordan responderte elevene på uteskole

Gjennom analyse av våre observasjonsnotater finner vi svar på forskningsspørsmålet "hvordan responderer elevene på uteskole med tanke på den første lese- og skrive opplæringen? Dette kapittelet baserer seg først og fremst på observasjonene vi foretok, intervju med lærerne og uformelle samtaler med elevene.

4.2.1 Elevene ser ut til å like uteskole og aktivitetene som foregår der

Elevene stilte seg gladelig opp på rekke og noen sang fremme i køen. Stemningen var god, og elevene så ut til å være i godt humør. De ga uttrykk for at de synes at det var en gøy måte å jobbe med skolearbeid på. Det regnet, og bakken var full av is og det var til tider speilglatt. Vi måtte gå i grøfta for å komme oss opp den ene bakken. En jente fortalte lærerne at vottene hennes var blitt kliss våte, men klaget ikke over det. Vi hørte ingen som klaget verken over at det regnet, var kaldt, glatt eller noe som helst, når vi gikk mot basen elevene skulle samles på.

Når vi gikk til oppholdsplassen snakket vi med noen av elevene, de fortalte litt om hva de synes om å ha uteskole. En av elevene sier at han ikke synes det er så gøy å ha uteskole, fordi han må ha på seg dress. Samtidig som eleven som sier det smiler lurt. Andre sier at uteskole er veldig gøy for da kan de leke. Når vi kom frem til fotballbanen var det en sølepytt full av snø og slaps. Flere av elevene løp bort og slengte seg ut i sølepytten. Det var ingen tvil om at elevene koste seg. Smil og latter var å observere, og leken var i full gang.

Det lå noen fotballer på fotballbanen som noen av guttene løp og spilte med før og etter opplegget, men underveis så klarte de faktisk å la ballene ligge i ro. Noe som kan tyde på at det de skulle være med på var motiverende. De fleste var veldig opptatt av å fullføre timens oppgave, mens på slutten når de manglet for eksempel to ord, var det noen elever som sprang opp på tribunen og lekte med stolene der. Om dette var bevisst, at de viste de ikke var ferdige eller om det var ubevisst, vet vi ikke. Det er bare noe vi kan anta, og tankene våre var at vi tror de glemte seg, og bare begynte å leke før de var ferdige, fordi det var andre elever som var ferdige var i gang med leken.

Det ene opplegget vi observerte var i skogen, der elevene skulle gå rundt i skogen for å finne ord. Når de hadde funnet ett ord skulle huske det og gå tilbake i gapahuken og skrive det ned på arket

sitt, de jobbet sammen to og to for å kunne hjelpe hverandre. Elevene skulle skrive så mange ord som de fikk tid til. Siden det var kaldt og snø ute og regn i luften gikk noen av elevene med votter. Som bilde under viser ser vi elever som både skriver med votter og en som tok av seg vottene. Det å skrive med votter på, er ikke enkelt, men det var en interessant observasjon at ene eleven gjorde det og at hun fikk til å skrive med de på, selv om bokstavene sannsynligvis hadde blitt finere om hun hadde tatt av vottene. Det kan være en utfordring å skrive ute når det er kaldt og at de bruker votter, men samtidig kan det være veldig vanskelig å skrive om du er iskald på fingrene også.

Under observasjonene av elevene underveis gjennom de forskjellige oppleggene, så vi at elevene hadde et stort engasjement, de viste glede og motivasjon for det de holdt på med. Elevene smilte og lo. De så ut til at de samarbeidet god og at de syntes det var gøy.

4.2.2 Elevene gir uttrykk for at lese- og skriveopplæring på uteskolen er motiverende

Vi observerte mange opplegg ute, der de jobbet med forskjellige lese- og skriveopplegg. Elevene viste engasjement, motivasjon og glede gjennom observasjonene. I den ene observasjonen vi gjennomførte hadde skolen lese uker, der de skulle ha høyt fokus på lesing i tre uker. Dette gjaldt også ute. De skulle lese en bok som var kopiert opp i 9 ark som var hengt opp i skogen langs en sti. Elevene skulle gå sammen to og to, sammen med fadderne sine. Fadderne skulle hjelpe første klassingene, om de stod fast eller syntes det ble for vanskelig. De gikk i 7 klasse. Stien de skulle gå på i skogen var bratt, sleip og det regnet. Boka var kopiert og laminert slik at den skulle tåle været. Den første gruppa vi fulgte gjennom leseløypen var to jenter og to faddere. Her klarte første klassingene å lese selv. De leste annethvert ark og når den ene hadde lest sa den andre; nå er det min tur. Etter leseløypen var fullført, spurte vi elevene om hva de syntes om å lese i skogen. Den ene eleven svarte; Det er kjekt, men og rart. Litt rart å lesa ute.

Kjekt men rart, kan vi si oss enig i, Det å skape leseglede på denne måten så ut til å motivere elevene. Alle elevene gikk løypen sammen med fadderne og det så ut til at de syntes det var gøy. Det at fadderne var med på å lese-opplegget ute i skogen, gav elevene ekstra motivasjon og de var engasjerte. Det så ut til at det var veldig stas at fadderne var med 1. klassingene. Det så ut til at det var ekstra gøy om noen skled og datt. Dette var noe som skjedde med mange av gruppene. Det resulterte i mye latter og god stemning.

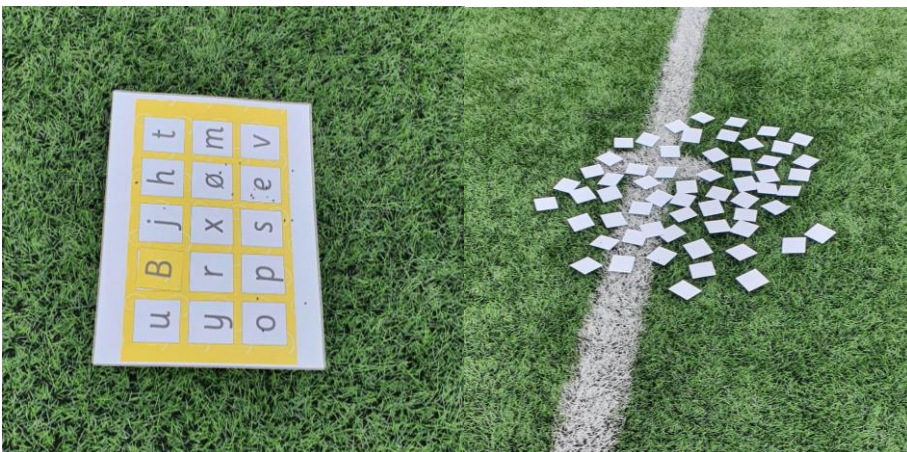
Et annet opplegg vi observerte var en stafett. Der gikk det ut på at elevene fikk et laminert A3 ark som var et slags spillebrett med forskjellig farger, dette inneholdt små bokstaver og hvert spillebrett hadde sin farge. På kortene som lå på midtbanen var det fargen som tilsvarte brettet og en stor bokstav på hvert kort. Elevene skulle stille seg på rekke bak brettet sitt, det var 4 lag med 4 elever på hvert lag. En og en elev fra hvert lag skulle springe fram og snu et kort, om det var riktig farge kunne de ta det med seg tilbake til brettet sitt, og legge den ned på rett liten bokstav. Om det var feil måtte de legge det ned igjen og nestemann måtte prøve. Det var mange kort i midten, så det ble snudd mange kort feil underveis i stafetten.

En interessant observasjon var at den ene eleven var veldig smart. Han kom inn til midten, satt seg ned og ventet på at de andre elevene skulle komme inn, han satt og fulgte godt med på hvilket kort de snudde og om noen snudde den fargen han trengte. Gjorde de det, tok han akkurat det kortet og tok det med bort til sitt Brett. Dette var veldig smart og godt kommet på av eleven.

Det å se at noen elever finner seg metoder for å hjelpe seg selv og laget sitt er spennende. Her kom elevene på dette selv og det virket. Han fikk med seg kort nesten hver gang med denne strategien han hadde kommet på.

En annen elev fant riktig farge som var lilla og fikk en stor T. På vei tilbake til gruppen si, ropte hun “Eg fekk T, eg fekk T, eg fekk T” mange ganger. Dette var noe flere av elevene gjorde.

Dette er et eksempel på at det er motiverende og engasjerende å jobbe med bokstaver utendørs. I samtaler med elevene etter gjennomføringen på vei tilbake til basen, sa noen av elevene at det var kjedelig da de ikke fant riktig bokstav. Dette kunne vi ikke observere underveis at elevene syntes var kjedelig, fordi kroppsspråket viste noe helt annet enn hva de selv sa. Elevene viste stort engasjement, glede og det så ut til å være veldig motiverende. Det kan være at ut ifra hva noen av elevene sier om å miste muligheten for å oppleve mestring dersom det tar lang tid å få riktig bokstav, gjør at de uttrykker at dette er kjedelig. Det vil si at de uttrykker at denne type undervisning kan være kjedelig, på grunn av manglende mestring. Dette kunne like godt skjedd i tradisjonell undervisning. Dette er spekulasjoner, men en spennende tanke.

På vei tilbake til samlingspunktet til klassen snakket vi med læreren. Hun syntes opplegget var motiverende. Hun var imponert over at flere av elevene hadde vært deltakende hele tiden, dette fordi hun sa at det var flere av elevene som ofte meldte seg ut at felles opplegg.

Det kan ut fra dette se ut som at det å være ute i seg selv motiverer elevene. Det er et interessant poeng at elevene klarte å opprettholde motivasjonen, konsentrasjonen og engasjementet gjennom hele opplegget. Til og med elever som ofte melder seg ut, var med på opplegget på uteskolen. Dette kan tyde på at det er ekstra motiverende og at det å få være i fysisk aktivitet også er en bidragsyter.

4.2.3 Elevene synes ikke uforutsette utfordringer spiller så stor rolle på uteskole

Under intervjuene med lærerne fortalte de om hva som kan skje på uteskole, uforutsatte ting og hvordan lærerne opplever elevene på tur. Her er en kommentar fra en lærer under intervjuet og en av våre observasjoner av elevene, mens været ikke spilte på lag. Her er kommentaren fra ene læreren;

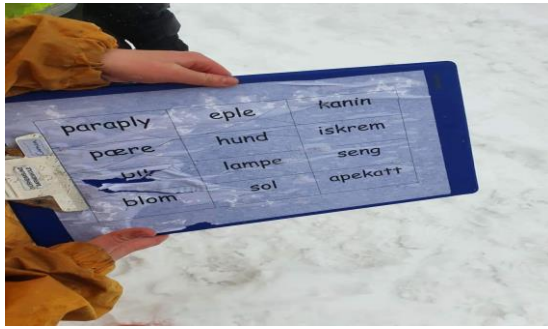
Ting er litt mer uforesigbart ute. Det er mykje som kan stjela oppmerksomheiten. Du har planlagt å vera der, men så er det nokon der, eller så er det en gravemaskin, så må du gjerne bruke litt tid der på litt andre ting enn kva du hadde tenkt då. Så har me tenkt å ha ei oppgåve, der elevane skal skriva ned noko på eit ark, så pissregna det denne dagen, då går arket i oppløysning også får du heller ikkje gjort det som var tenkt.

Det at en gravemaskin kan ta oppmerksomheten en stund og lærerne må bruke tid på dette på tur må vi ta i betraktning. Dette er med på å ta tid fra undervisningen, men gir elevene en annen læring enn det som var planlagt da. Til tross for dette forteller lærerne at de stort sett har blide og fornøyde elever som gleder seg til uteskoledagene. Den ene læreren sa at hun tenkte at det i seg selv var positivt.

Elevene og lærerne gikk bort til en del av skoleplassen der de skulle gjennomføre lese-opplegget. Den ene læreren la ut 11 ord, som ikke elevene skulle se hvor var gjemt, slik at de kunne lete etter dem når de skulle starte. Klassen ble stilt opp med veggen og forklart hva de skulle gjøre. De skulle gå en ordbingo. Det var 11 ord som var gjemt og 1 ord som var det hemmelige "passordet" som avgjorde om elevene var ferdige eller ikke. Dette ordet skulle de si til en av lærerne. Var det riktig fikk de gå bort på skoleplassen og ha frilek. Fra himmelen falt det snø. Elevene hadde fått utdelt ark og gråblyant.

Siden det snødde store snøflak, var det et problem. Arkene til elevene gikk i oppløsning og elevene lurte på hvordan de skulle klare å krysse av på arkene sine, når det ble store hull der de skulle sette krysset. Arkene ble så våte at når de prøvde å krysse ble det hull med en gang og arket fulgte med blyanten.

Til tross for snø og at arkene gikk i oppløsning var det ikke noe som tilsa at elevene syntes det var ødeleggende. Elevene gjorde så godt de kunne og krysset ved siden av og fikk ha frilek når de hadde sagt det hemmelige ordet.

4.3 Hvordan ser elevene på læring og bevegelse gjennom uteskole?

Denne siste delen av analysen og funnene er grunnlaget hva elevene sa gjennom elevintervjuene. De fikk spørsmål om det å jobbe utendørs. Hvordan vi tolker det de sier og vår tolkning av observasjonen med tanke på det elevene har sagt og uttrykt. Dette knytter vi opp mot forskningsspørsmålet “Hvordan ser elevene på læring og bevegelse gjennom uteskole og den første lese- og skriveopplæringen?”.

4.3.1 Elevene verdsetter muligheten for lek som uteskole gir

Utendørs undervisning i skogen ser ut til å ha positiv innvirkning på elevene. Elevene ga uttrykk for at de bare hadde lekt når de var ute. Når intervjueren spurte hva elevene likte best det å jobbe ute eller inne, kom svarene fort.

*Ute! For da etter me har gjort nokon greier då kan me eller pleie med få lov te å leika ute.
Da syns eg er veldig kjekt.*

Her sier eleven at det er gøyest å jobbe ute fordi de da får lov til å leke etter de har hatt opplegget de skulle gjennomføre, lek som i frilek. Det at de får leke fritt etter de har jobbet med det de skal er veldig motiverende. En annen elev svarte;

Inne, fordi det blir kaldt ute.

Dette tolker vi kan ha noe med årstiden å gjøre. Ute var det snø, rein og sludd. Noe som trolig har innvirkning på svaret eleven kom med. Observasjon i samtalen da svarte over kom, var at eleven smilte lurt etter svaret sitt. Et annet svar var;

Ute, eg vil ikkje ha time. Eg like ikkje time for då må me lære bokstavar. Men heldigvis er me ferdig med heila alfabetet. Me kan leika og springa ute.

Her svarer eleven at det er gøyest å være ute fordi de kan leke og springe rundt. Samtidig som eleven sier at han ikke vil ha time og lære bokstaver. I oppleggene til lærerne jobbet de mye med bokstaver eller å lese ord. Her hørte vi aldri enn kommentar fra denne eleven om at det var kjedelig. Siden eleven snakket om at de leker ute, er det mulig han bare ser på det som lek. En annen elev svarte;

Ute, men eg like begge deler. Det er mykje betre å vera ute for da slepp med heile tida å sitja i ro og kan leika tikken.

Detter var en reflektert elev som hadde litt mer tanker enn de andre. Hun likte å være ute fordi de da slapp å sitte i ro ved pulten inne, men også fordi de kan leke. Lek går igjen hos alle elevene som et viktig element og virker å være en god motivasjon for å få gjennomført norskoppleggene vi observerte ute.

Da vi observerte elevene, så de ut til å ha det gøy og være motiverte. Lærerne legger vekt på å lage oppleggene slik at de er preget av lek. Under intervjuet sa den ene læreren at:

Leik spela ei veldig stor rolla, eg tenke at uteskule er veldig leikande læring, og det er jo sånn me tenke når me planlegg oppleggene våre og. Det skal jo kjennas ut som dei leike. Det er jo det dei vil, dei vil jo leika og visst me spør om kva som var kjekt på uteskulen i dag, er det at dei har leika. Det er jo liksom dei ordene dei bruka sjølv.

Lek er det elevene vil om man spør dem. Ofte sier de at de har lekt når de har hatt uteskole. Det at elevene relaterer lek sammen med det å være ute er noe mange gjør. Under intervjuene med elevene var det akkurat det de selv sa også, at de hadde lekt.

4.3.2 Elevene liker den fysiske aktiviteten uteskolen tilbyr

I intervjuene med elevene kommer det frem at elevene liker å være i fysisk aktivitet når de skal lære. At de kan springe og leke gjør det gøyere. I observasjonene våre så vi også at det viste godt igjen på ansiktsuttrykkene til elevene, i et intervju med en elev ble det sagt;

Det var kjekt, fordi at då treng me ikkje å sitja like lenge i ro.

Mens en annen sa;

Det er mykje betre å vera ute, for då slepp me heile tida å sitja i ro

Dette viser at de like å være fysisk aktive. Det at de slipper å sitte i ro, er en av grunnene til at vi ville ut i felte for å forske på akkurat dette teamet. Dette fordi elevene sitter mye i ro i et klasserom. Spesielt denne klassen med 27 elever, der klasserommet ikke var så veldig stort. De hadde lite mulighet til å bevege seg der. Derfor tror vi at det å være på uteskole kan ha mange positive sider.

Vi snakket med elevene rundt oppleggene ute. De gikk rundt i skogen og fant kort. Deretter skulle de skrive ordene ned på et ark. Elevene sa at det var gøy å gå rundt i skogen. I tillegg fikk de mestring da de fortalte at de fikk til å skrive alle ordene de skulle skrive. Den ene eleven sa entusiastisk under intervjuene;

Eg fekk til å skriva alle!

Det å oppleve mestring på å kunne klare å skrive alle ordene samtidig som elevene er i bevegelse og gjennomfører det ute i ulent terreng gjør godt for dem. Elevene sa også at det var mye gøyere å jobbe på denne måten, det å gå rundt i skogen og skrive ord. De hadde nesten stjerner i øynene når de fortalte om det. Den ene eleven i intervjuene fortalte også at det var ekstra gøy da de fikk gjøre andre ting når de hadde uteskole enn når de var inne.

Eg ville jobba ute, fordi at det er kjekt å leika og det er kjekt å gjere andre ting enn inne. Og me får gjera som me vil. Ute får me alltid sånn frileik og me kan gå i gymsalen.

Elevene trekker frem at de fikk leke, være i bevegelse og gjøre andre ting enn innedørs som positive ting. Det å ha frilek eller å gå i gymsalen relaterer de til uteskole. Kan dette ha noe med at de relaterer alt som skjer på utsiden av klasserommet for uteskole? Vi er for såvidt enige med dem. En annen elev seier

Ute! For da etter me har gjort nokon greier, då kan og pleie med få lov te å leika ute. Da syns eg er veldig kjekt.

Det å få jobbe ute er med på å gi elevene den motivasjonen som er viktig for å få i gang læringen. Elevene lærer på en annen måte utendørs, noe som elevene selv synes er gøy.

4.4 Oppsummering av funnene

Her kommer det en oppsummering av funnene våre.

Hvordan vurderer lærerne mulighetene for å benytte uteskole i den første lese- og skriveopplæringen?

- Det lærerne sa var at det å gjennomføre uteskole bidrar til variasjon for eleven.
- Det at elevene er motiverte, engasjerte og konsentrerte er en bidragsyter til læring.
- Tidsavgrensning er også noe de trekker frem, som gjør at oppleggene er motiverende for elevene.
- Det å dele klassen opp i mindre grupper er noe lærerne har erfart er en god måte å få læring og engasjement inn.
- Lærerne drar frem at uteskole er en god arena for samarbeid.
- Her kan både elever som er urolige være på gruppe, gruppene kan bestå av hvem som helst og fortsatt fungere utendørs.
- Dette har noe med lydnivået og stemmebruken å gjøre, ute er elevene mye mer fri til å snakke høyere og jobbe sammen for å løse oppgavene.

- Elevene trenger også mestringstro, det at de føler de mestre ting de skal gjøre, kan hjelpe på elevenes motivasjon. Dette er noe uteskolen kan bidra godt til, her kan elevene mestre på ulike måter, når det gjelder lesing og skriving og andre ting.
- I tillegg setter de lys på at det er mye ubevisst læring som skjer ute, elevene glemmer at de lærer og de tror de leker, selv om de har norskundervisning.

En oppsummerende kommentar til våre funn her, er at mye av det lærerne sa, så vi selv gjennom observasjonene, i samtalene og intervjuene med elevene og lærerne. Elevene så ut til å sette pris på uterommet og lærerne var positive til læring utendørs.

Hvordan reagerer elevene på uteskole med tanke på den første lese- og skriveopplæringen?

- Elevene liker uteskole og aktivitetene som foregår der.
- Det ser ikke ut til at været spiller noen stor rolle for elevene sin opplevelse av å være ute.
- Observasjonene våre viser glede, engasjement og motivasjon under oppleggene.
- Elevene viste stort engasjement av å gå rundt i skogen å lete etter en bok som de skulle lese.
- Det ser ut til at samarbeid er noe som elevene setter pris på å jobbe med.
- Noen elever finner lure strategier gjennom læring utendørs.
- Mange elever viser mestring med å rope ting mange ganger.
- Elever synes ikke uforutsette utfordringer spiller så stor rolle på uteskole.

Oppsummerende kommentar på dette, er at elevene ser ut til å like uteskole og aktivitetene der. Elevene viser engasjement, glede og motivasjon, uansett hvilket norsk opplegg de jobbet med utendørs. De liker å samarbeide og heie på hverandre.

Hvordan opplever elevene læring og bevegelse på uteskole gjennom den første lese- og skriveopplæringen?

- Elevene gir utrykk for at de verdsetter muligheten lek gir gjennom uteskole.

- Gjennom intervjuet framkommer det fra flere av elevene at de ønsker mer uteundervisning og at de føler de bare lekte.
- Noen av elevene forteller også de liker å være i aktivitet når de skal lære.
- Ute slipper de å sitte stille og være i ro så lenge som de gjør inne i klasserommet, der muligheten for bevegelse er veldig begrenset.

Oppsummerende kommentar på intervjuene med elevene. De verdsetter uteskole og muligheten den gir for fysisk aktivitet og lek. Elevene sier de sitter mye i ro inne i klasserommet og det er gøy å være i aktivitet og lære samtidig. I neste kapittel skal vi over i drøftingen, der vi drøfter funnene våre.

5 Drøfting av funnene

5.1 Lesing og skriving

Det er stor variasjon i elevenes lese og skriveferdigheter da de begynner på skolen. Som det fremkommer i teorikapittelet av Lundetræ og Walgermo (2018) vil de fleste elever lære å mestre skriftspråket, men det kan skje gjennom forskjellige metoder. Noen elever vil lære dette fort, mens andre vil trenge en mer eksplisitt undervisning (s. 148-149). Med dette som bakgrunn tenker vi at det er viktig med variasjon i undervisningen, slik at vi kan få med et bredere spekter av elevmangfoldet. Om noen faller av tidlig, kan det være vanskelig å mestre videre læring. For at barna skal få hjelp og støtte til å forstå hvordan skrift og tale henger sammen i oppstartsfasen av skolen, må det tidlig settes av god tid til leseutvikling (Traavik & Alver, 2008, s.53). Derfor bør lærerne variere undervisningsmetoder i lesing og skriving, samtidig bruke ulike arenaer for å få med seg alle elevene. I artikkelen til Eriksen (2023) intervjuet han Hundal, hun hevder at hvorvidt om det er selve aktiviteten eller de kontekstuelle rammene har størst betydning for skrivingen til elevene, vet hun ikke. Men at det kan se ut til at samspillet og konteksten der foregår, bidrar til at elevene evner å sette ord på erfaringene sine og ser sammenhenger (Eriksen, 2023). I et slikt perspektiv er det interessant å løfte frem det å skrive utendørs. Dette kan ha god effekt på at beskrivelsene av ulike ting ute, kan bli bedre ved hjelp av å jobbe i de omgivelsene de skal skrive om. For å skape motivasjon for skriving, handler det om å gjøre skrivingen meningsfull (Elvedahl, 2022).

I Bjerke og Johansen (2017) fremkommer det at det er viktig for elevene å ha tilgang til bokstaver når de skal øve på å skrive. Barn viser ofte interesse for skriving før lesing (s. 75). For at elevene skal bli trygge med bokstaver er det viktig at de får jobbe med bokstavene uten at det blir påpekt noe som er feil. Lærere bør ikke påpeke at bokstaven er bak frem eller opp-ned. De må få lysten til å lære og oppleve det som gøy. Lekpregede norsk-aktiviteter utendørs kan være med på å gi elevene motivasjon. Dette så vi i observasjonene der de lekpregede oppleggene til lærerne bidrog til glade og aktive barn, som viste glede i det å jobbe med bokstaver og ord. Elevene løp rundt for å finne ord, løp tilbake for å skrive de ned, for så å løpe tilbake for å finne et nytt ord. “Me manglar berre tre” ropte en elev i full fart tilbake til et nytt ord. Her ser vi også en kobling til det Lyster skriver om å styrke elevenes bokstavkunnskap og interesse for skriftspråket. Lærerne kan her benytte seg av utendørs aktiviteter som å lage bokstaver med naturlige materialer og øve på bokstavlyder (Lyster, 2012, s.389). Det å lage bokstaver av stein, pinner eller med kroppen kan være en gøy og lekende tilnærming. Skrive ord i sanden eller med ulike naturmaterialer kan også bidra positivt.

I den ene observasjonen vi gjorde skrev den ene eleven med en vott på, fordi det var kaldt ute. Dette kan vi se i sammenheng med det Bjørnstad et al, skriver i delrapporten om at læring i friluft er veldig bra, men å skrive ute er ikke alltid så lett, da vinteren er lang og elevene blir ellers kalde på fingrene store deler av året, men alt annet går bra (Bjørnstad et al, 2022, s. 115). Vi kan si oss enige med Bjørnstad, men at det av og til kan by på utfordringer er klart. Det å skrive med kalde fingre er ikke noe enkelt heller.

Gjennom skriveopplæringen bør lærerne gi elevene erfaringer og verktøy til at elevene får jobbe med noe som er meningsfullt for dem og at de får øve på å skrive gjennom for eksempel en lek. Ifølge Solheim og Falk (2020) vil elevene da utvikle evne til å skape sammenhengende og meningsfulle tekster (s.200). Det å ta med leken ut, gir elevene skriverammer som de kan skrive inn i, ha butikklek, der de skal skrive hva ting koster, plakater osv. Lese- og skrivekompetansen til elevene øker når skriften har en meningsfull funksjon i leken (Håland, 2005b, s.15). Dette er noe elevene liker, da de føler de leker og læringen skjer ubevisst. Noe våre observasjoner igjennom praksis og jobb i skole viser oss. I denne typen lek ligger det mye læring, de får skrevet og de er motiverte for oppgaven de har fått.

5.2 Variasjon er et nøkkelord

I vår analyse ser vi at variasjon er viktig. Det lærerne trekker fram i observasjoner vi har gjennomført sier det samme og underbygges også ut fra hva elevene sier om lek og aktivitet på uteskoledager. Dette underbygger også teorien til Kaste (2020) der det fremkommer at variasjon i miljøet er nøkkelen for å oppnå motivasjon (Kaste, 2020). Med dette i minnet har vi tolket det lærerne sa og de forteller at nøkkelordet er variasjon, og at uteskole er en slik variasjon for elevene. Elevene får jobbe på en annen måte og bruke sansene mer aktivt. Det å gjennomføre uteskole kan gi mange varierte arbeidsmåter, som igjen kan gi positive effekter på motivasjon og mestringsfølelse. Utendørs kan elevene bruke forskjellige konkrete som kongler, steiner, pinner og lignende for å lage bokstaver samtidig som de kan tegne i søla med en pinne, male i snøen og lignende for å gjøre bokstavinnlæringen mer spennende og variert. Vi tenker at elevene får jobbet på en mer praktisk måte og få brukt kroppen mer aktivt. Ut fra studien vår og teorien, ser vi at variasjon kan bidra til større motivasjon i forhold til den første lese- og skriveinnlæringen i første klasse. Opplæring både ute og inne, og på varierte måter er mulig å tilrettelegge. Elevene kan bli introdusert for en bokstav inne i klasserommet, for så på et senere tidspunkt "lage" bokstaven ute med pinner, stein etc. De kan lete etter ting som begynner på bokstaven og lignende. Å være ute gir automatisk elevene en mer utforskende og variert måte å lære på. Dette kan være en av måtene å oppnå regjeringens mål om at skolehverdagen til elevene skal bli mer praktisk, utforskende og variert (Kunnskapsdepartementet, 2019, s.25). Andersen (2022) trekker frem at læringen blir mer virkelighetsnær i naturen (Andersen, 2022). I naturfag kan eleven for eksempel gå ut å se på insekter om de har om i stedet for å kun lese om det i ei bok. Dette bidrar til at elevene får inn kunnskap via flere kanaler.

Selv om uteskole kan være et tiltak for å sikre variasjon i undervisningen må ikke uteskole benyttes i så stor grad at det får motsatt effekt. Som det fremkommer av delrapporten til Bjørnstad et al (2022) har flere lærere nedjustert undervisningen utendørs. Dette fordi forskningen viste at elever mistet motivasjonen på lange tur dager. Flere hadde gått vekk fra hele dager med uteskole til kortere økter, samt de var også bevisste på å gi tilbud om utendørsundervisning når vær og klima var mest gunstig for dette. Her kan kanskje det Kaste skrev om variasjon spiller inn, at en hel dag ute ikke gir tilstrekkelig variasjon i løpet av en skolehverdag. Dette forteller oss at for å lykkes med uteskole er det sentralt at den enkelte lærer fortløpende evaluerer og justerer tilbudet om uteskole, slik at ikke undervisningsmetoden mister sin hensikt (s. 115).

Et annet poeng når lærerne snakker om variasjon, er at det er flere elever som synes at det er vanskelig å sitte stille på en stol inne i klasserommet over tid. Lærerne sier at det er spesielt godt for disse elevene å kunne komme seg ut. Det at elevene kan være ute i bevegelse og få snakke sammen er motiverende. Den individuelle variasjonen innad i klassen er også stor. Noen klarer å sitte i ro, andre ikke. Det er derfor behov for at de får variert undervisning. Dette kan gjøres på ulike måter uavhengig av om en er utendørs eller innendørs. Det kan være individuelle oppgaver, gruppeoppgaver, bruk av film, rullering på ulike arbeidsstasjoner med mer. Siden elevene bare er 6 år, og flesteparten kommer direkte fra barnehagen kan det å benytte uteområdet være en god måte å gi elevene variasjon og læring, da de er vant til å lære ute. Jordet underbygger våre synspunkter med å skrive at utenfor klasserommet møtes lærere og elever i helt andre rammer for kommunikasjon og sosial interaksjon, som endrer premissene for læringen deres. Elevene kan jobbe i grupper og kommunisere på helt andre måter enn hva som er mulig i et klasserom (Jordet, 2010, s.84). Dette blant annet fordi stemmenivået inne i et klasserom er et helt annet enn ute. Her ser vi også en kobling til Dettweiler som skriver at uteundervisning bidrar til at elevene kan lære via flere kanaler som igjen kan bidra til at de får mulighet til å utforske og styrke flere sider av seg selv. Det blir som å jobbe med “hele menneske” som formulert i den norske læreplanen (Dettweiler et. al, 2020). Selv om lærere og andre fagpersoner kan mene at det å lære på forskjellige måter er positivt, må man ikke undervurdere at mange elever trenger forutsigbarhet eller en ramme rundt det som skal skje for at de skal kunne føle seg trygge og ha en god læringsarena. Vi tenker at det er nyttig å lære via flere kanaler så lenge elevene vet hva som skal skje i forkant, dette fordi trygghet er en forutsetning for god læring. Dette så vi gjennom observasjonene våre, at lærerne var flinke til å fortelle elevene i forkant inne ved å tegne og forklare på tavla før de gikk ut slik at alle elevene visste hva som skulle skje.

Gjennom observasjonene våre fikk vi se flere gode eksempler på hvordan den første lese- og skriveinnlæringen kunne foregå utendørs. Dette gjennom flere varierte oppgaver som nevnt i analyse og funn kapittelet. Lærerne hadde hver dag forskjellige lese og skriveopplegg med seg ut. Her så vi at lærerne hadde med seg alt av utstyr ut for å gjennomføre undervisningen når elevene skulle lese og skrive. En annen mulighet kunne vært å bare brukt ting i naturen som for eksempel skrive med en pinne i grusen.

5.3 Er konsentrasjonen bedre ute?

Vi vil her legge frem det vi oppdaget i undersøkelsen vår i forhold til konsentrasjon.

Som det fremkommer tidligere i oppgaven fra studie i Norge som handlet om læring, er konsentrasjon og evnen til å holde oppmerksomhet to grunnleggende elementer. Det viser at begge disse egenskapene er bedre utviklet hos elever som regelmessig blir undervist ute (Ulseth, et al., 2017). Basert på våre observasjoner ser det ut til at elevene kanskje klarer å konsentrere seg i lengre tid ute enn inne. I vår studie er det ikke noe direkte empiri på dette, da vi ikke har målt tiden det ser ut til at elevene klarer å holde konsentrasjonen. Vi kan likevel dra en parallell mellom dette og den første lese- og skriveopplæringen, at elever som får være ute gis bedre forutsetning for å lære. Med tanke på læringspotensialet til elevene er det viktigst at de får oppleve at teori og erfaringer er i sammenheng (Kvernbekk, 2011). Samtidig påpeker lærerne at de trenger tidsrammer både inne og ute. Det at oppleggene ikke blir for lange gjør at de klarer å opprettholde konsentrasjonen lengre. Det vi observerte gjennom de ulike oppleggene, var at så lenge aktivitetene ikke varte lengre enn opp mot 25 min var alle elevene med. Da klarte elevene å opprettholde konsentrasjonen. Det å møte elevene på det som interesserer dem, gjør at elevene føler seg sett, anerkjent og det kan bidra til lærelyst, slik at konsentrasjonen opprettholdes. Imidlertid er det viktig at vi som lærere gir elevene muligheter til å oppdage ting, og ikke avfeie dem fordi dette ikke stod på agendaen. Dersom det blir gjort kan det føre til dårlig samhandling mellom lærer og elev, da elevene kan oppleve dette som en avvisning som igjen kan svekke elevenes lærelyst og konsentrasjon. Uteskole kan altså bidra både til at konsentrasjonen blir opprettholdt lenger, eller til at elevene finner andre ting i naturen som interesserer dem, som kan bidra til å gi de skrivelyst om det de oppdaget på turen.

Som nevnt tidligere i analyse og funn kapittelet klarte elevene å la fotballer bli liggende på banen mens vi holdt på med norskoppleggene. Dette forteller oss at elevene synes at opplegget var fengende slik at de klarte å holde konsentrasjonen oppe mot undervisningen. På slutten av opplegget så vi noen elever som glemte seg, og som sprang opp på tribunen og begynte å leke der. Om dette var fordi elevene var gått lei eller om de trodde de var ferdige med opplegget vet vi ikke. Det kan også ha spilt inn at noen av de andre gruppene i klassen var ferdige med opplegget sitt og hadde begynt å leke. Jordet underbygger våre synspunkter ved å skrive at uteskole gir rom for nysgjerrighet, fantasifulle utfoldelser, faglige aktiviteter, spontanitet og sosialt samvær i lek (Jordet, 2001, s.24). Elevene viste nysgjerrighet og utforskertrang til omgivelsene. Norsk oppleggene ble gjennomført en plass elevene ikke hadde oppholdt seg så mye før, som igjen gjorde at de fikk lyst til å utforske omgivelsene. Samtidig som elevene opprettholdt konsentrasjonen gjennom undervisningen satte de også pris på å utforske plassen etter endt undervisning. Flere elever spurte lærerne om de kunne være der lengre, dette kan tenkes at elevene synes det var så gøy.

Forskningen til Stray (2018) viser til at bråk og uro bidrar til mye tidsbruk i norske skoler, en av de største konsekvensene er utbrente lærere. I dagens skole har lærerne mer utfordringer i klassen med utagering og flere elever trenger ekstra oppfølging (s.137). Som det videre fremkommer fra teorikapittelet er det mye støy generelt i klasserom, trolig også i Norge. Dette kan påvirke læringsutbytte og læringsmotivasjonen til elevene negativt ifølge Jordet (2010), utendørs undervisning kan redusere dette betydelig (s.85). Ut ifra Jordets sin påstand her ser vi det opp mot det lærerne har sagt i intervjuene. Lærerne hevder også at stemmebruken er annerledes på uteskole. Ut ifra disse påstandene har vi sett at denne store klassen har godt av å være utendørs. Her er det rom for at elevene kan utforske. Det er rom for å være entusiastiske selv om stemme nivået er høyt når de har funnet noe som interesserer dem. I observasjonen vi hadde, så vi at elevene ropte høyt "blå bil, blå bil, eg fann blå bil", før de løp videre å skrev det ned, noe som elevene ikke kunne gjort innendørs. Dette på grunn av plassen og lydnivå. Utendørs slipper lærerne å hysje på elevene, som gjør at de fleste opplever en bedre skolehverdag. Folkehelseinstituttet skriver på sine sider at fysisk aktivitet fremmer helse i alle aldersgrupper, og kan bidra til å forebygge og behandle mer enn 30 sykdommer. Fysisk aktivitet har positiv effekt på mental helse og kognisjon relatert til hukommelse, og forbedrer søvnen. Det er mye stillesittende tid på skolen og mye stillesitting øker risikoen for tidlig død, og utvikling av hjerte- karsykdommer samt kreft (Folkehelseinstituttet, 2022). Dette påpekte også Madsen som hevder at vi ikke er skapt for å sitte stille. Madsen seier også at alle fag kan tas med utendørs, men at det trengs mye ny tenkning på feltet (Kaste, 2020). Dette kan også kobles opp mot pedagogisk forskning, som til for eksempel, Vygotsky sin forskning om den proksimale utviklingszone. Den beskriver hvor mye elever klarer selv og med hjelp av andre (Skaalvik og Skaalvik, 2018, s.71). Vi har sett at mange lærere er flinke å koble inn matematikk utendørs, men vi har ikke sett forskning på at de jobber med den første lese- og skriveopplæringen ute. Den lekende tilnærmingen utendørs kan bidra til snikinnlæring av bokstaver og lesing, da dette er viktig å få inn tidlig med tanke på elevenes videre skolegang og forståelse. Vi ser at det burde legges mer vekt på denne type opplæring utendørs. Ifølge Cordova kan en jobbe mot elevfellesskap og trygghet mellom elevene ved å ta med elevene ut av klasserommet. De vil da også få brukt alle sansene sine, få fysisk aktivitet og varierte arbeidsmåter (Cordova, 2020).

Det finnes forskning som indikerer at utendørs undervisning kan være en effektiv arena for læring. Det framkommer i Teachout prosjektet at elevens trivsel økte, de fikk flere venner, de beveget seg mer og ble bedre til å lese enn barn som oppholdt seg kun inne i klasserommet (Ringgard, A. 2021). Her er nok et eksempel på hvordan uteskole kan bidra positivt, vi tenker dette er en god bidragsyter

inn mot den første lese- og skrive opplæringen. Slik at elevene kan få oppleve lesing og skriving ute, som kan gi de lyst til å lære. Som nevnt tidligere så vi en interessant observasjon med eleven som smart ventet på at de andre skulle snu kort som kunne være hans farge. Dette synes vi var godt kommet på. Kanskje dette er en elev som har spilt mye memory. Det er likhetstrekk mellom metoden hans og spillet memory. Memory er et spill der et kort blir snudd, du må huske og vente på tur. Strategien hans bidro til mestring, glede og engasjement for laget hans. Dette er et eksempel på at det er motiverende og engasjerende å jobbe med bokstaver utendørs. Elevene viste glede og det så ut til å være veldig motiverende når de jobbet med norsk på fotballbanen. Vi snakket med den ene læreren på vei tilbake til samlingspunktet som fortalte at hun var imponert over at alle elevene var deltakende hele tiden og ikke meldte seg ut. Grunnen til dette fortalte hun måtte være et motiverende opplegg

Resultatene til Hattie (2009) som det framkommer i Skaalvik & Skaalvik er at det er en sterk sammenheng mellom motivasjon og prestasjon i skolen. Det viser seg at motivasjonen har en betydelig innvirkning på læringen (Skaalvik & Skaalvik, 2015, s. 12). Her ser vi en sammenheng i det Hattie hevder og det lærerne sier, og elevene viste i observasjonene. Motivasjonen for å gjennomføre oppleggene på uteskole, ser ut til å bidra til å opprettholde konsentrasjonen fordi det opplevdes som en gøy måte å jobbe med bokstaver på. Klarer vi å opprettholde elevenes lese og læringslyst, kan det bidra positivt gjennom hele skoleløpet. Samtidig må vi huske på de elevene som trenger flere repetisjoner for å lære seg bokstavene. Dersom noen faller av allerede her, kan elevene slite med å komme seg igjennom 1. klasse og det kan få konsekvenser for videre læring i skolen. Det å kunne se sammenhengen mellom liten og stor bokstav og trekke sammen lyder til ord som bidrar til at de kan knekke lesekode tidlig er viktig for elevenes mestring (Bjerke og Johansen, 2020, s.110-111).

5.4 Samarbeid

I intervjuene med lærerne og observasjonene våre er samarbeid en gjenganger. Lærerne sier at uteskole er en god bidragsyter for samarbeid og at samarbeid motiverer elevene. Det så vi også gjennom observasjonene at samarbeidet ga elevene motivasjon og engasjement. De var engasjerte i alle oppleggene ute, om det var lesing, skriving eller finn like bokstaver eller ord. Uansett hvilket opplegg de skulle gjennomføre så det ut til å fenge elevene. Det kan være tilfeldig og vi vet selvfølgelig ikke om elevene ville synes at det var like fengende innendørs. Lærerne hevder at samarbeid er lettere å få til utendørs, fordi stemmebruken er annerledes på uteskole. I tillegg sier

lærerne at de ikke alltid velger gruppene på forhånd, men så lenge det er uteskole, fungerer de fleste elevene sammen. Selv to urolige elever eller som lærerne kalte de “krutt”, kunne fungere godt sammen utendørs. Lærerne synes det var gøy at de fikk dette til å fungere ute. Dette er noe studien til Mann underbygger, den indikerer at fordeler med naturspesifikk utendørslæring inkluderer økt elevengasjement og eierskap til egen læring, noen akademiske forbedringer, utvikling av sosiale og samarbeidsferdigheter, samt forbedret selvbilde og selvtillit (Mann et al, 2022).

Vi observerte engasjerte og samarbeidsvillige barn som løp rundt i skogen og lette etter ord som de kunne lese og skrive ned. Barn som har det bra, har ofte et godt selvbilde, positive tilbakemeldinger kan bidra til dette, mens stadig kritikk og avvisning kan medvirke til et negativt selvbilde (Ettung, 2021). Dette synes vi er viktig at kommer frem i dagens lys at uteskole kan ha mange positive fordeler for elever i dagens samfunn. Samarbeid er viktig både for det sosiale og for klassemiljøet. Vi så gjennom alle undervisningsoppleggene som lærerne hadde ute at samarbeid var en viktig faktor. Elevene ble delt i grupper og skulle samarbeide om å løse oppgaven de fikk. Jordet (2010) underbygger våre påstander med at elevene kan jobbe i grupper og kommunisere på helt andre måter enn hva som er mulig i et klasserom (s.84). Videre skriver han at uteaktivitetene baserer seg i stor grad på samarbeid mellom elevene, som krever kommunikasjon og samhandling for å gjennomføre oppgavene. Disse oppgavene er ofte praktiske, kreative og utforskende, uten en bestemt løsning. Dette gir elevene muligheten til å diskutere og forhandle seg frem til en felles løsning, i motsetning til i klasserommet der oppgavene ofte er mer begrenset og basert på lærebokstoff (Jordet, 2010, s.85). Samarbeidet kan gi elevene mestring og motivasjon til å få gjennomført oppgavene de skal gjøre. Slik at elevene får lyst til å lære de ordene eller bokstavene de skal jobbe med. I Skaalvik og Skaalvik (2015) skriver de om at motivasjon bidrar til å fremme læringen gjennom innsats, konsentrasjon, læringsstrategier og utholdenhet (s.13). Dette er med på å gi elevene det de trenger for å få motivasjon og lyst til å lære. Her har vi sett at uteskole kan hjelpe elevene, fordi at de får lyst til å være med i undervisningen og det ser ut til at elevene liker det de gjør. Samarbeid mellom elever og en lekende tilnærming kan og motivere og engasjere elevene i skrivingen (Lundetræ & Tønnessen, s.55). Lærerne sier også at de passer på å ha uteskoleaktivitetene lekpreget, dette fordi det er å leke elevene vil om lærerne spør dem. Det har vist seg at lekpregede situasjoner har god effekt på leseutviklingen. For å forstå hvordan skrift og tale henger sammen trenger elevene støtte og hjelp (Lyster, 2011, s.107). Derfor kan samarbeidsaktiviteter i norsk ha god effekt på elevene sin lesing og skriving, fordi da kan de hjelpe og støtte hverandre.

Lærerne har erfaring med å dele opp klassen, siden den er så stor. Det er mye lettere å gjennomføre lese og skriveopplegg om man deler de opp, både inne og utendørs. Ved å bruke uteområdet har elevene større spillerom, siden arealet de kan bevege seg på er mye større enn inne i klasserommet. Dette er noe Bjelland underbygger. Hun sier det er behov for klasser med færre elever og mer praktiske læringsformer (Bjelland, 2022).

Det at klassen er så stor gjør at det blir vanskeligere å rekke over alle elevene som trenger hjelp. Med tanke på dette kan det hjelpe å jobbe utendørs, for da kan elevene hjelpe hverandre mer, da

stemmebruken og bevegelse på uteskolen er tillatt. Når det gjelder lærerne kan det være vanskeligere for de å hjelpe elevene, da de er spredt overalt utendørs. Vi tenker at det er ressurskrevende for en lærer å gi beskjeder til 27 elever som løper rundt i forhold til hva det er inne i et klasserom. Det burde nok vertfall være et avgrenset området der elevene kan oppholde seg utendørs, der lærerne kan ha oversikt og kan rope elevene bort om det skal gis felles beskjeder. I samarbeidsoppgaver vi har sett når de har jobbet med bokstaver, ord og skriveopplegg, blir ofte elevene delt opp i svak og sterk elev, her er det mye potensiale for at den sterke eleven kan hjelpe den svake, med å skrive riktig og lese ord. Dette kan føre til at eleven som hjelper, føler seg til nytte og det kan bidra til bedre selvbilde, i tillegg blir eleven verdsatt og anerkjent. Eleven som får hjelp av en annen elev, kan oppleve mestring og får hjelp når den trenger det i stede for å vente lenge på en lærer. Dette kan bidra til at elevene kommer fortere i gang med arbeidet. I denne typen samarbeid ser vi et stort potensial for lese- og skriveopplæring, fordi elevene kommer fortere i gang og kan hjelpe hverandre og får skrevet mer. Det kan være lettere for elever ikke skjønner oppgaven eller hva de skal gjøre og jobbe sammen, fordi da kan elevene spørre hverandre om hjelp til det de ikke skjønner i stede for å sitte å vente på at en lærer skal komme og hjelpe. Her kan også de svakere elevene komme med gode forslag som de kanskje ikke vet hvordan skrives, mens de sterkere elevene kan skrive det ned. Det å bruke hverandre som ressurser, gir lærerne og elever et større spillerom for læringen.

5.5 Elevene må tro på seg selv

Gjennom observasjonsperioden vår fortalte den ene læreren som nevnt tidligere at det var en elev som ikke hadde selvtillit når det kom til lesing. Han mente at han ikke kunne lese. Da læreren fulgte etter han i skogen for å hjelpe viste det seg at han kunne mer enn han selv følte og han trengte ikke hjelp til å lese ordet på lappen han fant. Det er viktig at lærere støtter og hjelper disse elevene slik at de fort kan kjenne på en mestringsfølelse som bidrar til lærelyst. Vi kan vel alle kjenne igjen følelsen av hvordan det er når man ikke får noe til, mens de fleste andre klarer det. Det er ingen god følelse og det kan føre til at elevene gir opp og de kan begynne å utagere eller ha andre reaksjoner som igjen kan føre til at de ikke klarer å følge med i undervisningen. Da lesing er noe elevene skal kunne gjøre hele livet er det så viktig å lære å lese. Derfor er det viktig at vi begynner tidlig med lesing slik at de kan få troen på seg selv. Dette kan vi knytte mot Gabrielsen og Oxborough (2018) som framlegger at i tillegg til utfordringer med å lære å lese, kan et godt språkmiljø i barnehagen og engasjerende og meningsfull undervisning i skolen være avgjørende for at disse barna skal oppleve

mestring og utvikle gode leseferdigheter. Det fremkom også av teorien til Bjelland (2022) at psykolog Bruland hadde observert mange elever som slet med en teoritung skole og at dette fikk elevene til å miste motivasjonen da de aldri fikk kjenne på en mestringsfølelse som igjen fikk dem til å føle at de ikke passet inn. Dette førte til at elevene mistet troen på egne ferdigheter. Det viser at det at elevene får tro på seg selv og opplever mestring er viktig for motivasjonen. Føler eleven at de mestrer oppgavene de får utdelt, kan det bidra til at eleven får lyst til å komme på skolen. Dette fordi mestringen bidrar til økt selvfølelse, som igjen har mye å si for lærelysten hos elevene. Vi kan se en kobling til i Eriksen (2023) sin forskning, han hadde et funn der uterommet skaper stort engasjement, som er felles for elevene, uansett hvordan deres faglige nivå er. Dette betyr at den lave inngangsterskelen til aktivitetene, oppfattes som overkommelig og treffer alle elevene (Eriksen, 2023). Blir oppgavene for vanskelige og elevene ikke opplever mestring, kan det bidra til frustrasjon og det kan bli vanskelig og konsentrere seg. Det kan føre til at elevene får lavere selvtillit som videre kan føre til at de ikke har lyst til å gå på skolen. Her ser vi nytte av å bruke innendørs og utendørsundervisning, det at de får varierte arbeidsmåter kan fenge flere elever og det kan lettere tilpasses ulikhetene i klassen. På den ene siden ser vi at undervisning inne i klasserommet fungerer best for noen, mens på den andre siden ser vi at utendørs undervisning er den beste læringsmåten for andre. Ved å bruke flere arenaer tilpasser vi opplæringen til flere elever og vi får dekket et bredere spekter av elevmangfoldet.

Uteskole kan være en fin arena for å kunne oppleve mestring. De elevene som ikke viser så mye av seg selv inne i klasserommet, kan være mer fremtredende på uteskole. Dette fordi det er en større arena og elevene kan utfolde seg selv på en annen måte ute enn inne. Den enkeltes opplevelse av mestring og mindre synlige feil for andre medelever kan understreke dette. Jordet skriver at for elever som har behov som er vanskelige å tilfredsstille innenfor klasserommet, gir uteskole flere muligheter til å oppleve mestring i utendørsmiljøet, samt anerkjennelse fra medelever. Studien viser at elever som kan forstyrre klasseromsundervisningen og elever som har en tendens på å bli utagerende og umotiverte kan uteskole bidra positivt (Jordet, 2010, s.149). Her underbygger Jordet påstandene våre om at uteskolen kan motivere elever som er umotiverte eller utagerende, samt elever som sliter med å sitte i ro. Det at elevene har undervisningen ute, er med på å gi de en annen måte å lære ting på. Elever som ikke mestrer det teoretiske så godt, kan ofte blomstre gjennom praktiske oppgaver. Her kan elevene få kjenne på mestring som de ikke opplever i tradisjonell undervisning. Likevel må vi ikke glemme de mer ressurssterke elevene, det er ikke sikkert at de er like flinke til lesing og skriving utendørs, og at de kjenner på den samme mestringen ute som de kjenner på inne. Vi tenker det er viktig å tilrettelegge for disse elevene også, slik at de også får noe

å strekke seg etter. Det hjelper lite å løfte de svake elevene hvis motivasjonen til de streke svekkes av å ha uteskole.

I ett av oppleggene skulle elevene som tidligere nevnt ha en norsk stafett, der de jobbet parvis og skulle finne ord. Her kom det frem at elevene synes det var gøy, men slitsomt, da de måtte springe så mye. Det at elevene mente de måtte springe så mye var interessant. Lærerne hadde ikke sagt at elevene skulle springe, dette var selvvalgt. Kanskje det at elevene fikk frilek når de var ferdige med norskopplegget var en motivasjon. I våre observasjoner så elevene motiverte og engasjerte ut, mens de holdt på. Her kan den fysiske aktiviteten gjøre det gøyere og mer motiverende. Mange ting kan spille inn, men når man er ute i bevegelse og i aktivitet ser det ut til at elevene likte det godt. Jordet skriver at i skolens fysiske omgivelser kan elevene forholde seg til konkrete objekter gjennom praktiske og handlingsrettede aktiviteter, der de får brukt kroppen og sansene. Dette fører til at elevene direkte eller indirekte får erfaringer med skolens kunnskapsinnhold. (Jordet, 2011).

Elevenes kunnskap tas inn gjennom kroppen og sansene, som bidrar til at elevene får flere måter å forstå kunnskapen på (Jordet, 2010, s.43). Her er det viktig å ikke glemme elevene som ikke er så motorisk sterke eller de med funksjonsnedsettelse, kan dette gjøre noe med deres motivasjon da det ikke er like enkelt å forflytte seg utendørs som innendørs i klasserommet. I et klasserom, har ikke en motorisk svak elev noen ulempe, men kontrasten av dette blir mye synligere utendørs. Derfor mener vi at vi må tilrettelegge slik at uteskolen og undervisningen utendørs passer for alle. Lærere bør likevel passe på og motivere elever som sliter med å komme inn i leken eller som ikke liker å være ute. Det er viktig at lærerne legger til rette for at de også skal ha gode dager på uteskolen.

Gjennom uteskole kan også elever glemme at de lærer. Læringen skjer ubevisst. Under våre observasjoner og spørsmål fikk vi dette bekreftet både fra lærerne og elevene. Elevene sier de leker når de jobber utendørs, selv om de jobber med faget norsk og jobber med den første lese- og skriveopplæringen. Det fremkommer av forskeren Sander som har studert fenomenet bevisst og ubevisst læring at 75% av all vår læring er såkalt ubevisst læring (Sander, 2023). Han viser til at det meste elevene lærer skjer ubevisst. Lærerne snakker om snikinnlæring, at elevene lærer før de vet at de lærer. Lærerne laget lekpregede opplegg, slik at elevene skulle være engasjerte og motiverte under arbeidet. Elevene så på læring som lek og dette kan vi se opp mot Becher og Håøy (2022) som skriver at lek kan sees i sammenheng med læring, hvor leken blir brukt som et verktøy for å fremme læring. Dette kalles ofte for lekende læring, hvor målet er at elevene skal lære gjennom lek (Becher og Håøy, 2022, s.334). Dette underbygger elevene sine påstander om at de leker og at det er lekende læring de gjennomfører. Det at prosentandelen for ubevisst læring er så stor, er interessant. Det

viser at mesteparten av læringen skjer ubevisst om vi vil eller ikke. Eksempel på ubevisst læring kan være at elevene lærer seg å stille seg på rekke før de skal gå inn, vente på tur, være stille når de sitter i klasserommet og lignende. Dette er ting de lærer som går inn under denne kategorien. Andre måter ubevisst læring skjer kan også være via brettspill og spill på ipaden. Når elever begynner på skolen er der mye snakk om læring, alt skal læres og eleven kan bli overveldet av alt “læringssnakket”. Elevene er forskjellige og har forskjellige utgangspunkt, en del elever ser ikke vitsen i å lære bokstaver og det å lese og da blir det vanskeligere å følge med. Under intervjuene med den ene eleven, sa eleven at *jeg liker ikke å ha time, for da må vi lære bokstaver. Heldigvis er vi ferdige med hele alfabetet*. Her seier eleven at han ikke liker å jobbe med bokstaver, men når vi jobbet utendørs med bokstaver og lesing, så viste eleven glede og klaget ikke over verken å lese eller skrive, da eleven så på dette som lek. Dette er et eksempel på at ubevisst læring kan være positivt.

5.6 Elevene sitter for mye i ro

Under observasjonen så vi at elevene gladelig stilte seg opp på rekke og noen sang fremme i køen. Stemningen var god, og elevene så ut til å være i godt humør. De ga uttrykk for at de synes at det er en gøy måte å jobbe med skolearbeid på og være i fysisk aktivitet. Vi hørte ingen som klaget verken over at det regnet, var kaldt, glatt eller noe som helst. Det at de fleste av elevene vi observerte likte å være ute i aktivitet og jobbe på en annen måte er det lite tvil om. I Artikkelen til Andersen (2022) skriver han om at uteklasserommet er en sårt tiltrengt motvekt til klasseromsundervisning (Andersen, 2022). Helsedirektoratet sine nasjonale råd om fysisk aktivitet bør være på minimum 60 minutter hver dag. Det fremkommer videre at regelmessige økter med aktiviteter i løpet av skoledagen er viktig for å redusere tiden elevene sitter i ro (Helsedirektoratet, 2022). Her kan uteskole være en god bidragsyter. Det å være i fysisk aktivitet gir mange fordeler for elevene. Vær og vind spiller lite rolle for elevene, så lenge de har riktig beklledning. Dette kom tydelig frem gjennom den ene dagen vi observerte på fotballbanen der elevene løp og hoppet i søledammer som var fulle av snø og slaps mens de lo og koste seg. Vi så ingen tegn til at været spilte noe rolle for elevenes del. De koste seg gjennom lek som bidro til en positiv innstilling til innlæringen av skrivingen og lesingen som de gjennomførte etterpå. At en lekende tilnærming til læring er positivt, er vi ikke i tvil om. Det kan vi finne støtte i hos Jordet (2001) som skriver at det er viktig at barn har muligheter for lek og fysisk utfoldelse.

Vi ser på fysisk utfoldelse som en viktig faktor i skolehverdagen. Folkehelseinstituttet viser til at 1 av 6 av dagens barn og ungdom mellom 8-15 år sliter med overvekt og fedme. Vi mener derfor at elevene bør være i fysisk aktivitet slik at helserisikoen som er knyttet til fedme reduseres. I den ene observasjonen vår, gikk elevene en sti der de skulle lese en bok. Elevene var engasjerte og var opptatt av at de skulle lese annenhver gang. Disse elevene har “knekket lesekoden” som Bjerke og Johansen (2020) skrive om. Disse elevene hadde skjønt sammenhengen mellom bokstav og språklyd og at dette trekkes sammen til ord. Elevene gjorde akkurat dette når de leste arkene i stien. Hvis ordene var lange, stavet de seg gjennom de for så å si hva det ble etterpå. De nevner også at elevene må ha en drivkraft og være motiverte for å lese (Bjerke og Johansen, 2020, s.110-111). Som nevnt i analysen gikk elevene en leseløype. Etter leseløypen var fullført, snakket vi med elevene og de sa at de synes det var gøy, men rart å lese ute. Dette er noe vi vil si oss enige i, men det så ut til å være motiverende og gav elevene leselyst. Det var mye latter og vi opplevde god stemning gjennom leseløypen. Her ser vi en kobling til Folkehelseinstituttet som skriver at undervisning utendørs kan bidra til å gi elevene god mosjon og gode friluftsvaner. Gjennom bevegelse i ulendt terreng øker også elevenes motorikk (Folkehelseinstituttet, 2022). Vi mener at barn og elever i dag sitter generelt for mye i ro, det at de får gode vaner med å være i bevegelse og liker å være i fysisk aktivitet kan være med på å gi de mer glede av dette senere i livet. I intervjuene med elevene kommer det frem at elevene liker å være i fysisk aktivitet når de skal lære. Det er gøyere å lære når de kan springe og leke samtidig. Vi så også i observasjonene at dette viste godt igjen på uttrykkene gjennom ansiktsuttrykk og kroppsspråk til elevene. De forteller oss at det er gøy og at de slipper å sitte så lenge i ro. Det viser også at de liker å være fysisk aktive selv når de skal jobbe med skolearbeidet. Dette kan føre til at elevene opplever det mer interessant å lære det lese og skrive. Elevene sier at de opplevde mestring når de forteller at de fikk til å skrive alle ordene. Elevene utrykte også at det var mye gøyere å jobbe på denne måten. Vi opplevde at elevene hadde et stort engasjement når vi fikk tilbakemeldinger på deres opplevelse. Elevene trekker frem at de fikk leke, være i bevegelse og gjøre andre ting enn innendørs som de mente var positivt. Får vi som lærere elevene til å bli glad i å være i aktivitet og få elevene interessert i naturen, kan dette bidra til at elevene får en aktiv og sunn livsstil som voksen.

Det så ut til at utendørs undervisning hadde god innvirkning på elevene. Elevene ga uttrykk for at de hadde lekt når de var ute. Den ene eleven vi intervjuet, fortalte at han trivdes bedre med uteundervisning, fordi de fikk lov å leke etter de hadde gjennomført en økt. Her kommer glede av lek til uttrykk, som bidrar til motivasjon. En annen elev fortalte at hun likte å være ute, fordi da slapp de å sitte så mye i ro og at hun kunne leke. Dette var en reflektert elev.

Lek går igjen hos alle elevene vi intervjuet som et viktig element og virker å være en god motivasjon for å få gjennomført norskoppleggene vi har observert ute. Hvis man spør elevene hva de vil, er det lek det går i. Ofte sier elevene at de har lekt når de har hatt uteskole. Mange elever relaterer lek med det å være ute. Under intervjuene med elevene var det akkurat det de selv sa også, at de hadde lekt. Becher framhever at skolens uterom gir gode muligheter til å videreutvikle barns nysgjerrighet gjennom aktiv bruk av sanser og bevegelser og innbyr til erfaringsbasert læring gjennom lekpregede aktiviteter (Becher, 2019, s.173). Når det gjelder det Madsen sier om at elevene sitter for mye på en stol, er vi enige i det, det finnes mange urolige elever som trenger og være i bevegelse.

I artikkelen *Mer bevegelse bedre læring* blir spørsmålet hvorfor er det ikke mer aktivitet i skolen? stilt. Gjennom forskningen så framkommer det at undervisningskultur i norske skoler ofte er preget av stillesittende arbeid (Lein, 2021). Vi etterlyser her at stortinget burde komme med nye oppdaterte styringsdokumenter slik at det kan komme frem i læreplanen, og vi som lærere har noe å forholde oss til med tanke på uteskole. I artikkelen framkommer det også at det må bli mer forskning på uteskolen og på hvilken måte uteskole kan bidra på. Vi synes det er trist at når elevene kommer fra barnehagen, der de bruker mye tid ute, skal begynne på skolen der de må sitte så mye i ro og at den meste læringen skjer innendørs. Dette er veldig sårbart for de aktive barna da de begynner på skolen. Den enorme kontrasten fra barnehagen til skolen kan gjøre elevene forvirret, og de kan ha store utfordringer med å tilpasse seg den nye skolehverdagen. Vi skjønner godt at denne forandringen kan være vanskelig for elevene. Dette bør lærerne ha et bevisst fokus på, slik at vi har en bredere forståelse i møte med disse barna. Ved å bruke uteskolen i å lese- og skrive opplæringen gir vi disse elevene en bedre mulighet til læring. Dette fordi det blir en mykere og mer transparent overgang fra barnehage til skole.

5.7 Utfordringer med uteskolen

Klassen ble forklart hva de skulle gjøre. De skulle gå en ordbingo og det var 11 ord de skulle finne. Et ord var det hemmelige som de skulle fortelle lærerne. Fra himmelen falt det snø og skapte et problem da elevene hadde fått utdelt ark og gråblyant, arkene gikk i oppløsning. Selv om arbeidet gikk i oppløsning og det ikke så ut til at elevene syntes det gjorde noe, advarer Jucker om å bare være positiv til uteskole. Han skriver at selv om det kan være bra og nyttig med uteskole, må vi erkjenne at det finnes begrensninger og utfordringer knyttet til metoden (Ringgard, A. 2021). Selv om det er mye positivt med å ta elevene med ut, er det ikke alltid det fungerer så bra. På den ene

siden er det positiv for elever som sliter med de ordinære undervisningene, men også for elever som liker å være ute. På den andre siden må vi ikke glemme de som trenger de trygge rammene og som ikke er så glad i å være ute. Det fremkommer heller ingen bevis på at elever som er flinke til å jobbe innendørs fungerer like godt utendørs.

Ifølge teorien er det mangel på forskning på uteskole, spesielt når det kommer til hvilke elever som drar nytte av uteskole, og hvilke elever det ikke er egnet for. Jucker (Riggard, 2021) konkluderer med at det trengs mer nyansert forståelse av når det å bruke uteskole faktisk gjør en forskjell. En annen utfordring kan være at ikke uteskole er for alle lærere. Det fremkommer også i Ringgard (2021) at uteskole trolig ikke passer for alle lærere. Vi har selv observert gjennom jobb i skolen at det ikke er alle lærere som er like glad i å være f.eks. vakt i friminutter. Det ser ut til at det ofte er de samme lærerne som “sniker seg unna” vakt i friminuttene. For disse lærerne kan det være utfordrende å ta elevene med ut, da de sannsynligvis foretrekker å være inne selv. Det framkommer av Teachout-prosjektet at lærerne i forskningen frivillig meldte seg til forsøket, de var positivt innstilt og hadde erfaring med uteskole. Her kan lærernes engasjement ha bidratt til motivasjon, trivsel og læring. Samtidig er det viktig å påpeke at all god undervisning, enten den foregår ute eller inne, krever engasjerte lærere som har en lidenskap for det de underviser i (Ringgard, A. 2021). Det vil si at for å få til en god lese- og skrive undervisning utendørs må lærerne være engasjert i det de skal undervise elevene i.

Det kommer også frem i teorien at flere lærere gruer seg til å ta elevene med utendørs, men ikke så mye grunnen til at de gruer seg. Det kan være mangel på kompetanse, at de føler de har for lite kunnskap eller at de ikke føler seg trygge på det de skal lære bort. Her kan nok hjelp fra friluftsansjonene hjelpe, de har satt i gang et pilotprosjekt for å styrke satsingen på praktiske undervisningsopplegg. Dette fordi lærere skal få kompetansen og tryggheten av å ta elever med ut (Andersen, 2023). Samtidig tenker vi at mange lærere er ubekvemme med å ta med elevene ut slik ressursene er i skolen i dag. Det kan kanskje virke avskrekkende å ta med seg 27 førsteklasinger ut på tur. Dette kan innebære å gå langs en trafikkert vei, være ute der det kan være store fallhøyder og lignende. De fleste vil nok kanskje se på det å være inne i klasserommet som en litt “tryggere” skolehverdag. Vi mener at det burde satses på litt mer personalressurser i dagens skoler. Dette for å kunne tilrettelegge mer og bidra til best mulig læring og trygghet for elevene. Dessverre setter samfunnets innstramminger en stopper for dette. Det fremkommer masse positive ting om uteskole, men om det er læringen som er bedre utendørs eller om det er mest for helsen med frisk luft og det å være i aktivitet som er gevinsten med uteskole, kan vi ikke vite. Vi er enige i at det trengs mer

forskning i forhold til hvilke elever uteskole kan være bra for og hvilke fordeler det kan ha opp mot lesing og skriving, om elevene kan lære bedre av å lese og skrive ute i naturen, og om lærerne er engasjert og interesserte i det de underviser i.

5.8 Ressurser i skolen

Samfunnet kutter stadig ned og man hører ofte at det burde være flere voksne tilgjengelig i skolen. Hver skole har et budsjett å forholde seg til. Det at der mangelen på midler setter en stopper for det Stortinget etterspør, står friluftslivets organisasjoner klare til å samarbeide med universiteter for å styrke lærerutdanningen (Andersen, 2023). På den ene siden kan dette styrke skolens innhold, mens på den andre siden er vi i tvil om det er nok. Initiativet til samarbeid med blant annet universiteter og andre organisasjoner vil nok bidra til en helhetlig kvalitetsheving i skolen. Det som da ikke er tatt med er alle de lærerne som allerede er ute i skolene og som kunne trenge denne hjelpen der de er i dag. Angående det at det er så mye positivt med å være ute i frisk luft og ha undervisning utendørs, kan vi spørre oss selv om hvorfor det da ikke kommer klart frem i læreplanen at uteskole skal brukes.

For å få uteskole inn i læreplanen ser det ut til at regjeringen/storting må prioritere dette økonomisk, som ville vært gunstig for å gi lærerne den kompetansen de trenger, som mest sannsynlig kan minske noen av de utfordringer lærere møter i forbindelse med uteskole.

Det er noe av dette Norsk Friluftsliv prøver å gjøre ved sitt pilotprosjekt, der de leverte et innspill i januar til kunnskapsministeren med oppfordring om å sikre at alle framtidige lærere i Norge får tryggheten og kompetansen det krever å ta elevene med ut (Andersen, 2023). Det er tydelig at det trengs mer forskning på uteskole og dens innvirkning i skolen. Begge lærerne vi intervjuet var enige om at når det nærmer seg vår og sommer er det lettere å gjennomføre uteskole og gjennomføre opplegg utendørs. Det at været spiller på lag og at sola skinner, gir lærerne lyst til å jobbe utendørs. Gjennom praksis og jobb i skolen har vi den oppfatning at ikke alle lærere er like trygge eller har nok kompetanse til å ta elevene med ut, og at været har mye å si på deres egen motivasjon. Det går mye tid på av- og påkledning av elevene, både før og etter uteskolen. Dette må derfor tas høyde for i planleggingen. Det kan også hende at elever ikke har riktig tøy i forhold til været. Elevene kan bli kalde og få en dårlig erfaring med læring utendørs. Det er ikke selvsagt for verken lærere eller elever å ha gode nok klær i forhold til det å være ute, som det er for ansatte og barn i en barnehage. Skal uteskole fungere og være en positiv opplevelse, tenker vi at gode klær bør være en forutsetning. Dette samlet sier noe om at dersom lærerne får opplæring i hvordan man skal benytte

lese- og skriveopplæring ute, kan det bidra til at lærerne blir flinkere å ta elevene med ut, selv om været ikke spiller på lag. Videre skal vi komme med en konklusjon av studien vår.

6 Konklusjon

Vi har funnet og tydeliggjort noen faktorer som er viktige ved bruk av uteskole inn mot den første lese- og skriveopplæringen. En faktor som ser ut til å være avgjørende for at dette skal fungere er at det må være en sammenheng mellom det som skjer inne og ute. Andre viktige faktorer som framstår som avgjørende er variasjon og samarbeid som uteskolen bidrar med. Uteskolen har mange positive sider når det gjelder lesing og skriving, der elevene får oppleve mestring og blir motiverte for skolearbeidet. Lek er også en viktig faktor i uteskolen, og det er en bedre arena for lek på grunn av plassen. Ut fra observasjonene våre så vi et høyt aktivitetsnivå på elevene, tilfredsstillende, variasjon og motivasjon utendørs. Variasjon er et nøkkelbegrep, der varierte arbeidsmåter gav elevene motivasjon og mestring. Uteskole kan bidra positivt inn i den første lese- og skriveopplæringen. Av erfaring skjer det mye ubevisst læring gjennom bruk av uteskole. Uteskole bidrar også til gode samarbeidsmuligheter. Elevene viste stor glede av å være ute, lese, skrive og bevege seg i skogen, og ved å samarbeide. Tematikken uteskole er engasjerende på internasjonalt og nasjonalt plan. Basert på regjeringens signaler om at de ønsker at skolehverdagen skal bli mer variert, praktisk og utforskende, tenker vi at våre funn kan ha en betydning i bruk av uteskole i den første lese- og skriveopplæringen.

Det har vært vanskelig å finne noen spesifikke negative forskningsresultater om bruk av uteskole, imidlertid finnes det utfordringer man bør være bevisste på. Det fremkommer for eksempel at det er svakheter i hvordan den pedagogiske praksisen fungerer i Norge, og at det trengs mer forskning på feltet for å kunne fremlegge hvilke elever som kan dra nytte av uteskole og hvilke elever det kanskje ikke er like egnet for. En bør møte bruk av uteskole med en nyansert forståelse av at når uteskole gjør en forskjell for elevene, er det viktig å kunne erkjenne at det også finnes utfordringer knyttet til denne metoden. Tidspress kan være grunnen til at uteskole blir mindre brukt, samtidig som flere lærere ikke føler de har kompetanse nok til å gi elevene opplæring utendørs.

Den pedagogiske praksisen i skolen i Norge ser ut til å ha noen svakheter. Hvor stor plass uteskolen vil ha i fremtiden, avhenger av uteskolens didaktikk og forskning på feltet fremover. Alle som på teoretisk grunnlag mener at uteskole er viktig, bør løfte frem de didaktiske kjernespørsmålene og

bidra til at de blir synlige både i praksisfeltet og i forskning omkring uteskole. I et slikt perspektiv er det interessant å løfte frem lærernes oppfatning av om mestringsmuligheten uteskolen gir. Elevene gir uttrykk for at de mestrer lesingen ute, at de mestrer å jobbe med bokstaver ute, samt og skrive ord. Mestring er viktig for lese- og skriveopplæringen, slik at elevene får lyst til å gjøre en innsats når de skal øve på å lese og skrive.

Det kan se ut til at uteskole bør komme inn i læreplanen. Ved å utdanne alle lærere til å bli trygge brukere av uteskole, vil det sikre både variasjon i undervisningen og utruste lærerne med mer praktisk rettet utdanning, samtidig som det vil bidra til at lærernes kompetanse på tilpasset opplæring og motivasjon vil øke. Dette vil få positiv innvirkning på elevene, da en trygg og erfaren lærer tar de med ut, som videre kan bidra til at elevene får gode opplevelser med læring i naturen. Ved å tørre å ta undervisningen ut av klasserommet vil det berike undervisningen gjennom å bruke flere læringsarenaer og med stort spekter av læringsmetoder. For å få dette til, fremkommer det at Stortinget må være førende gjennom arbeidet sitt med stortingsmeldinger, og sørge for at uteskole blir en del av lærerutdanningen. Dette forutsetter også at skoleledere følger opp og passer på at lærerne får de verktøyene de trenger for å drive en slik undervisning. I tillegg mener vi at Stortinget burde få inn i læreplanen at uteskole skal benyttes, slik at alle lærere kan få opplæring og da bli tryggere i bruk av uteskole og ta i bruk uteområdet til lesing og skriving også.

For å klare å imøtekomme forslagene i NOU 2015:8 hvor det fremkommer at fag kan fornyes ved bruk av andre læringsarenaer, mener vi at det å benytte uteskole for alle elever kan være et av tiltakene. En av skolens viktige oppgaver er å bidra til at elevene kan delta i arbeid og felleskap i samfunnet og å hjelpe dem til å mestre livene sine.

7 Avslutning

Avslutningsvis ut fra funnene i denne oppgaven, kan en stille spørsmål om det ikke er selve uteskolen i seg selv som er positiv, men heller tilgangen læreren får til undervisning og undervisningsmetoden når de oppholder seg ute. Klasserommet som skapes utendørs gir muligheter til mer fysisk aktivitet gjennom læring, sammenlignet med det tradisjonelle klasserommet innendørs. I en ideell verden med nok lærere og ressurser hadde det vært bra å kunne tilby

innendørs og utendørs undervisning ut fra individuelle behov. Dette oppsummeres i at en løsning på problemstillingen ligger i en gylden middelvei med kombinasjon av inne- og utendørsundervisning, for at flest mulig elever skal komme seg gjennom læringsløpet på en best mulig måte.

Referanser

- Andersen, S. Y. (2022) *Vi må tenke utenfor klasseromsboksen!*, VG hentet fra [Debatt: Vi må tenke utenfor klasseromsboksen! - VG](#)
- Andersen, S. Y. (2023) *Lærer å bruke naturen som klasserom: - Det er en fremtid* hentet fra [Friluftsliv i skolen – Lærer å bruke naturen som klasserom: – Dette er framtiden](#) sist oppdatert 12/5-23
- Aakre, G. (2021) Mange lærere gruer seg for å ta elevene ut i naturen, Universitetet i Oslo hentet fra [– Mange lærere gruer seg for å ta med elevene ut i naturen - Titan.uio.no](#)
- Anker, A. (2021) *Analyse i praksis En håndbok for masterstudenter*. Cappelen Damm akademisk
- Andreassen, R. (2010) Samarbeidslæring - en god måte og utvikle elevenes leseforståelse på?
Hentet fra <https://www.journals.uio.no/index.php/adno/article/view/1050/929>
- Bentsen, P. og Jensen, F. S. (2012) The nature of udeskole: outdoor learning theory and practice in Danish schools, I Journal of Adventure Education & Outdoor Learning, Routledge hentet fra [Journaladventurelearning14729679.2012.pdf](#)
- Bakken, J. og Andersson-Bakken, E. (2021). Kapittel 13 – Innholdsanalyse. I Blikstad-Balas, M., & Dalland, C. P. (2021). *Metoder for klasseromsforskning. Forskningsdesign, datainnsamling og analyse* (s. 305-326). Universitetsforlaget
- Blikstad-Balas, M., & Dalland, C. P. (2021). Kapittel 1 – forskningsdesign – hva må du tenke på når du skal planlegge et forskningsprosjekt? I Blikstad-Balas, M., & Dalland, C. P. (2021). *Metoder for klasseromsforskning. Forskningsdesign, datainnsamling og analyse* (s. 21-43). Universitetsforlaget
- Becher A. A, og Håøy A. (2022) Oppfatning om lek i føsteklasse - en casestudie der barn, foreldre og lærere er aktører, I Roos, M. *Norsk pedagogisk tidsskrift forum for pedagogikk og didaktikk*. Universitetsforbundet. [Oppfatninger om lek i førsteklasse – en casestudie der barn, foreldre og lærere er aktører \(usn.no\)](#)
- Bjelland, E. (2022). Uteklasserommet hjelper elevene med motivasjonen, NRK Vestland. Hentet fra [Uteklasserom hjelper elevane med motivasjonen – NRK Vestland](#)
- Bjerke, C. og Johansen, R. (2017). *Begynneropplæring i Norskfaget*. Gyldendal Akademisk.
- Bjørnstad, E. Myrvold, T.M., Dalland, C.P. og Hølland, S. (red.) (2022) «Hit eit steg og dit eit steg» – sakte, men sikkert framover? -En systematisk kartlegging av premisser for og trekk

- ved førsteklasse, Delrapport 1, OsloMet [delrapport1--evaluering-av-seksarsreformen.pdf \(udir.no\)](#)
- Braun, V. og Clark, V. (2008) *Using thematic analysis in psychology*, hentet fra [Using thematic analysis in psychology\[10491\].pdf](#)
- Cordova, M. G. (2020) *Spending time in nature reduces stress, research finds*, hentet fra [Spending time in nature reduces stress, research finds | Cornell Chronicle](#)
- Dettwailer, U. & Lauterbach, G. (2020) *Hvorfor uteskole alltid er en god ide*, hentet fra [Hvorfor uteskole alltid er en god idé \(aftenbladet.no\)](#)
- Dettwailer, U, Lauterbach, G, Becher, C. & Simon, P. (2017) *A Bayesian Mixed-Methods Analysis of Basic Psychological Needs Satisfaction through Outdoor Learning and Its Influence on Motivational Behavior in Science Class*, hentet fra [A Bayesian Mixed-Methods Analysis of Basic Psychological Needs Satisfaction through Outdoor Learning and Its Influence on Motivational Behavior in Science Class \(unit.no\)](#)
- Eriksen, N. (2022) *Mange barn gruer seg til å gå på skolen*, hentet fra [Ungdata junior: Mange barn gruer seg til å gå på skolen - Ungdata](#)
- Eriksen, S. A. (2023) *skoleelever fikk bedre språk når de var tett på naturen*, hentet fra [Skoleelever fikk bedre språk når de var tett på naturen \(nord.no\)](#)
- Elvedahl, M. L. (2022) *Lekende tilnærming til skriving og lesing*, hentet fra [Lekende tilnærming til skriving og lesing \(utdanningsnytt.no\)](#)
- Ettung, G. (2021) *Ungdom har blitt mer usosiale med sosiale medier*, hentet fra [Ungdom har blitt mer usosiale med sosiale medier - Mental Helse](#)
- Folkehelseinstituttet (2022) *Fysisk aktivitet i Norge*, hentet fra [Fysisk aktivitet - Folkehelse rapporten - FHI](#)
- Gabrielsen, N. N, & Oxborough. G. H. O, (2018) *Det gode grunnlaget*, I I Lundetræ, K. og Tønnesen, F.E. (red.), (2018) *Å Lykkes med lesing tidlig innsats og tilpasset opplæring*, (s.34-62), Gyldendal
- Håland, A. (2005b). *Skriftspråkstimulerande leik*. I A. Håland. *Leik og læring. Grunnleggjande lese- og skriveopplæring på 1. trinn*. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning.
- Høyheim, S. (2020) *Masteroppgaven i glu*. Fagbokforlaget
- Helsenorge (2021) *Psykisk helse og fysisk aktivitet*, hentet fra [Psykisk helse og fysisk aktivitet - Helsenorge](#)
- Helsedirektoratet (2022) *Fysisk aktivitet i forebygging og behandling*, hentet fra [Fysisk aktivitet i forebygging og behandling - Helsedirektoratet](#)

- Imsen, G. (2016), *Lærerens verden innføring i generell didaktikk* (5. utg) Universitetsforlaget
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg.). Cappelen Damm.
- Jacobsen, D. I., (2018) *Hvordan gjennomføre undersøkelser? innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (utg. 3) Cappelen Damm Akademisk
- Johannesen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (4. utg). Abstrakt forlag AS.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. og Christoffersen, L. (2021) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6.utg), Abstrakt forlag
- Jensen, M. og Osnes, H. (2019) Sirkus som pedagogisk tilnærming i begynneropplæringen - muligheter for kroppslige, kreative og sosiale læringsformer, I Becher, A.A., Bjørnstad, E. og Hognes, H. D. (red.) (2019) *Lek i begynneropplæringen lekende tilnærming til skole og SFO*, Universitetsforlaget
- Jordet, A. N. (2010) *Klasserommet utenfor tilpasset opplæring i ett utvidet læringsrom*, Cappelen Akademiske forlag
- Jordet, A. N. (2001) *Nærmiljøet som klasserom uteskole i teori og praksis*, Cappelen akademiske forlag
- Jordet, A. N. (2009). *Uteskole – et bidrag til tilpasset opplæring og bærekraftig utvikling*. Hentet 03.03.18 fra Naturesekken.no: Uteskole
- Kunnskapsdepartementet (2013) *På rett vei Kvalitet og mangfold i fellesskolen*, hentet fra [Meld. St. 20 \(2012–2013\) - regjeringen.no](http://Meld. St. 20 (2012–2013) - regjeringen.no)
- Kunnskapsdepartementet (2019) *Skaperglede, engasjement og utforskertrang Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning*, hentet fra [Skaperglede, engasjement og utforskertrang \(regjeringen.no\)](http://Skaperglede, engasjement og utforskertrang (regjeringen.no))
- Kunnskapsdepartementet (2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*, hentet fra [Meld. St. 6 \(2019–2020\) - regjeringen.no](http://Meld. St. 6 (2019–2020) - regjeringen.no)
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>
- Kaste, A. M., (2020) *Barn lærer bedre i naturens klasserom*, Forskning. hentet fra [Barn lærer bedre i naturens klasserom \(forskning.no\)](http://Barn lærer bedre i naturens klasserom (forskning.no))

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009) Det kvalitative forskningsintervju (2. Utgave), Gyldendal akademisk
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015) Det kvalitative forskningsintervju (3. Utgave), Gyldendal akademisk
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017) Det kvalitative forskningsintervju, Gyldendal akademisk
- Leseth, A. B, og Tellmann, S. M. (2018) *Hvordan lese kvalitativ forskning*, Cappelen Damm Akademisk
- Kvernbekk, T. (2011) *Filosofisk om teori og praksis*, hentet fra [Filosofisk om teori og praksis \(utdanningsforskning.no\)](http://Filosofisk%20om%20teori%20og%20praksis%20(utdanningsforskning.no))
- Lein, M. (2021) Mer bevegelse bedre læring hentet fra [Mer bevegelse - bedre læring - NHI.no](http://Mer%20bevegelse%20-%20bedre%20l%C3%A6ring%20-%20NHI.no)
- Lillemyr, O.F. (2019) Lek som fenomen – og motivasjon for læring i Becher, I A.A., Bjørnestad, E og Hogsnes, H.D. (red.) (2019) *Lek i begynneropplæringen lekende tilnærminger til skole og SFO*, Universitetsforlaget
- Lundetræ, K. og Walgermo, B.R., (2018) Leseopplæring - å komme på sporet, I Lundetræ, K. og Tønnesen, F.E. (red.), (2018) *Å Lykkes med lesing tidlig innsats og tilpasset opplæring*, Gyldendal
- Lund, T. (2002), I: T. Lund (red) innføring i forskningsmetodologi. Unipub forlag
- Lovdata (Opplæringsloven, §1-3). hentet fra [Lov om grunnskolen og den vidaregående opplæringa \(opplæringslova\) - Kapittel 1. Formål, verkeområde og tilpassa opplæring m.m. - Lovdata](http://Lov%20om%20grunnskolen%20og%20den%20vidareg%C3%A5ende%20oppl%C3%A6ringa%20(oppl%C3%A6ringslova)%20-%20Kapittel%201.%20Form%C3%A5l,%20verkeomr%C3%A5de%20og%20tilpassa%20oppl%C3%A6ring%20m.m.%20-%20Lovdata)
- Lyster, S. A. H., (2011) *Å lære og lese skrive. Individ i kontekst.* (utg. 2) Gyldendal Norsk Forlag
- Lyster, S. A. H. (2012). *Elever med lese- og skrivevansker: Hva vet vi? Hva gjør vi?* Cappelen Damm Akademiske.
- Molander, B. og Skauge, L. (2009) *Lese lære lykkes*, Gyldendal norsk forlag
- Mann, J., Gray, T., Truong, S., Brymer, E., Passy, R., Ho, S., Sahlberg, P., Ward, K., Bentsen, E., Curry, C. og Cowper, R. (2022) *Getting Out of the Classroom and Into Nature: A Systematic Review of Nature-Specific Outdoor Learning on School Children's Learning and Development*, hentet fra [Getting Out of the Classroom and Into Nature: A Systematic Review of Nature-Specific Outdoor Learning on School Children's Learning and Development - PubMed \(nih.gov\)](http://Getting%20Out%20of%20the%20Classroom%20and%20Into%20Nature%3A%20A%20Systematic%20Review%20of%20Nature-Specific%20Outdoor%20Learning%20on%20School%20Children's%20Learning%20and%20Development%20-%20PubMed%20(nih.gov))
- Mygind, E. (2006) Naturklasser i folkeskolen – et lærerigt undervisningstilbud, hentet fra [Naturklasser i folkeskolen - et lærerigt undervisningstilbud | Skoven i skolen \(skoven-i-skolen.dk\)](http://Naturklasser%20i%20folkeskolen%20-%20et%20l%C3%A6rerigt%20undervisningstilbud%20|%20Skoven%20i%20skolen%20(skoven-i-skolen.dk))

- NOU2015:8. (2015). *Fremtidens skole*. Kunnskapsdepartementet. Hentet fra [NOU 2015: 8 \(regjeringen.no\)](#)
- Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Fagbokforlaget
- Olsen, H. Ø. & Asland, M. (2013) *Læringspartner - undervisvurdering i praksis*. Pedlex Norsk skoleinformasjon
- Postholm, M.B. (2010) *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kausstudeier*, Universitetsforlaget
- Ringgard, A. (2021). *Grunnskoler med uteundervisning har mer motiverte elever*, hentet fra [Grunnskoler med uteundervisning har mer motiverte elever \(forskning.no\)](#)
- Røykenes, K. (2008) *Metodetriangulering – et metodisk minefelt eller en beri*, s. 224-227, hentet fra [Metodetriangulering.pdf \(unit.no\)](#)
- Sander (2023) *Bevisst og ubevisst læring og hukommelse*, hentet fra [Bevisst og ubevisst læring og hukommelse \(estudie.no\)](#)
- Skaalvik, E. M. og Skaalvik, S. (2018) *Motivasjon for læring teori og praksis*, Universitetsforlaget
- Skaalvik, E. M. og Skaalvik, S. (2015) *Motivasjon for læring teori og praksis*, Universitetsforlaget
- Solheim, R. og Falk, D. Y. (2020) *Skrivarutvikling og skrivekompetanse. Funksjonelle og formålsretta perspektiv på den første skriveopplæringa*, hentet fra [9. Skrivarutvikling og skrivekompetanse. Funksjonelle og formålsretta perspektiv på den første skriveopplæringa | Morsmålsfaget som fag og forskningsfelt i Norden \(idunn.no\)](#)
- Stray, J. H, Duesund, L. (2014) *Uro i skolen*, hentet fra [\(PDF\) URO i SkolenNPT 2014 03 pdf.pdf | Liv Duesund - Academia.edu](#)
- Traavik, H., & Alver, V. R. (2008). *Skrive- og lesestart Skriftspråkutvikling i småskolealderen 2.* utgave. Fagbokforlaget.
- Thagaard, T, (2013) *Systematikk og innlevelse En innføring i kvalitativ metode*, Fagbokforlaget
- Thagaard, T. (2018) *Systematikk og innlevelse en innføring i kvalitative metoder* (5.utg.). Fagbokforlaget
- Tjora, A. (2017) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.), Gyldendal akademisk
- Tjora, A. (2018) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*, Gyldendal akademisk
- Utdanningsdirektoratet (2021) Kunnskapsgrunnlag for kvalitetskriterium for læremiddel i norsk, hentet fra [6. Lesing, skrivning og munnlege ferdigheiter som grunnleggjande ferdigheiter i norskfaget \(udir.no\)](#)

- Ulset, V. Vitaro, F., Brendgen, M., Bekkhus, M. og Borge, A. I. H (2017) *Time spent outdoors during preschool: links with children`s cognitive and behavioral development*, hentet fra [Time spent outdoors during preschool: Links with children's cognitive and behavioral development - ScienceDirect](#)
- Unhjem, A & Frenning, I. (2019) Det største klasserommet er alltid ledig – erfaringsbasert læring i skolens uterom, I Becher, A. A, Bjørnestad, E & Hogsnes, H. D. (red.), (2019) *Lek i begynneropplæringen - lekende tilnærminger til skole og SFO*, Universitetsforlaget
- Vygotsky, L.S. (2001) *Tenkning og tale*. Gyldendal Akademisk.
- Vedeler, L. (2000) *Observasjonsforskning i pedagogiske fag. En innføring i bruk av metoder*. Gyldendal Akademisk Forlag
- Ødegaard, M. & Frøyland, M. (2010) *Undersøkende naturfag ute og inne FORSKERFØTTER OG LESERØTTER*, Hentet fra; [download2.php \(naturfagsenteret.no\)](#)

Oversikt over figurer:

Figur 1, (s. 25): Seks momenter man må forholde seg til for at skrivingen skal oppleves som meningsfull.

Figur 2 (s. 29): Samspillet mellom klasseromsundervisning og uteskole (Jordet, 2010, s. 50)

Oversikt over vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide lærer

Vedlegg 2: Intervjuguide elev

Vedlegg 3: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring til lærerne

Vedlegg 4: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring til elevene

Vedlegg 5: Godkjenning fra NSD

Vedlegg 1

Intervjuguide før gjennomføring:

Oppvarmingsspørsmål:

Hvilken utdanning har du? Hvor lenge har du jobbet som lærer? Hvilke fag underviser du i? Hvilke trinn jobber du på? Har du noe erfaring med uteskole? Hvilke læringsteori forholder dere dere til i uteskolen?

1. Hva legger du i begrepet uteskole?
2. Hvordan kan uteskole ha noen innvirkning på konsentrasjonen, motivasjonen og engasjement?
3. Hvilken rolle spiller lek for læring på uteskole?
4. Hvordan ser dere på samspill mellom læringsaktiviteter i og utenfor klasserommet?
5. På hvilken måte bruker elevene kroppen og sansene ute kontra inne?
7. På hvilken måte bruker dere læreplanen i planlegginga av uteskolen?
8. Hva anser du som en viktig i den første lese- og skriveopplæringa?
9. Hvordan kan uteskole bidra i den første lese og skriveopplæringen?
10. Er det noe du vil tilføye som du tenker er viktig å få med?

Intervjuguide etter gjennomføring:

1. Hvordan tenker du gjennomføringen utendørs fungerte?
2. På hvilken måte tenker du dette er relevant for å utvikle den første lese- og skrive innlæringa?
3. Hvordan opplevde du det du hadde forventet etter gjennomføringen?
4. Opplevde du elevene engasjert og motivert under gjennomføringa?
5. Ut ifra erfaringene vi har fått disse dagene, er dette noe dere vil fortsatt med i det videre skoleløpet? Hvorfor, hvorfor ikke?

Vedlegg 2

Intervjuguide til elevene:

1. Hvordan syns du dagene med uteskole har vært?
2. Liker du best skolen ute eller inne? Hvorfor?
3. Hvordan syns du det var å jobbe med læring på uteskolen? Er det gøyere å jobbe ute?
4. Hva mener du er forskjellen på å jobbe med skolefagene ute og inne?
5. Hvis du kunne valgt å jobbe med skolen ute eller inne, hva ville du valgt? Og hvorfor?

Vedlegg 3

Informasjonsskriv til læreren

“Uteskolens bidrag til den første lese og skriveinnlæring”

Vil du delta i forskningsprosjektet

Kan uteskole bidra til den første lese- og skriveopplæringen?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få økt kunnskap om uteskole knyttet opp mot den første lese- og skriveinnlæringen. Vi ønsker å høre hvilke erfaringer de har gjort seg og evt konsekvenser de opplevde av å flytte en del av læringen utendørs.

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å skrive en masteroppgave i regi av universitetet Sørøst-Norge og gjennomføres av masterstudentene Anja Håland og Victoria Steine. Prosjektet veiledes av lærer ved USN, campus Vestfold, Ronny Johnsen. Tematikken i masteroppgaven omhandler uteskole og den første lese- og skriveinnlæringen.

I de første skoleårene legges et viktig grunnlag for barns videre læring og personlige utvikling. Prosjektet har som formål å få belyst om det kan fremme lese og skriveinnlæring ved å flytte en del av undervisningen utendørs. Framkommer det fra forskningen vår at elever lærer bokstaver bedre ved innlæring gjennom lek ute, og bruk av konkrete i naturen er det viktig å få belyst dette, slik at flere skoler begynner å bruke det utvidede klasserommet. Derfor er det viktig å forske på, slik at lærere kan få øynene opp for uteskole og den viktige læringen dette kan bidra til. Vi brenner begge for dette, glad i å være ute og begge har hatt kroppsøving som valgfag da vi begge er interesserte i å være i aktivitet. Vi jobber også i skolen og har sett mange utålmodige/rastløse barn som blomstrer når de får kommet seg ut og får gjøre praktiske ting i læringen. Vi tror barn i småskolen har godt av å bevege seg under læring, det er godt for psykisk helse, kropp og læring. Vi ønsker å finne ut om elevene klarer holde konsentrasjonen og om de lærer mer ved aktiv deltakelse ute fremfor å sitte

inne ved en pult. For å kunne prøve å belyse dette så vil vi observere og intervju 2 lærere og 4 elever i første klasse ved en skole.

I denne studien undersøkes følgende problemstilling: Hvordan kan uteskole bidra til den første lese- og skriveopplæringen?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap, Universitetet Sørøst Norge er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget for denne undersøkelsen er lærere fra en tilfeldig valgt 1.klasse og tilfeldige elever i denne klassen. Vi vil intervju to lærere, som vi skal observere gjennomføre noen undervisningsopplegg, dette både før og etter gjennomføringen. Vi vil også intervju fire elever i klassen for å få innblikk i hvordan dem føler, og hva dem uttrykker kan hjelpe dem å være motiverende. Disse fire elevene vil tilfeldig velges ut.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltakelsen innebærer å bli intervjuet ved fysisk møte på skolen. Intervjuet vil vare ca 30min-1time. Data registreres ved hjelp av godkjent båndopptaker. Metoden vi vil bruke under forskningen er observasjon og intervju. Intervjuene vil vi gjennomføre ved å ta lydopptak av deg, slik at vi kan transkribere og analysere dem senere. Intervjuopptakene og opplysninger som navn, blir ikke skrevet ned ved transkribering, slik at dokumentene er anonymisert. Observasjonene skal skje i uteundervisning. Vi skal skrive en masteroppgave og gjennom intervjuene og observasjonene vi gjennomfører skal vi analysere og finne ut om det er en større motivasjon for å jobbe med skolefag utendørs.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert og ingen personopplysninger blir registrert. Dersom du

ønsker å få tildelt oppgavens avhandling i etterkant, vil det være mulig. Siden forskningsprosjektet blir gjennomført i undervisning og som intervju, kan dem som ikke vil være med, ha et alternativt opplegg med for eksempel parallell klassen.

Ditt personvern- hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun undertegnede og veileder Ronny Johnsen, som vil ha tilgang til datamaterialet. Vi vil ha dem lagret til prosjektet er gjennomført og godkjent. Det vil være lagret på våre personlige pcer og vi vil anonymisere navnene deres. Ingen deltakere vil kunne gjenkjennes i publikasjonen, da all data anonymiseres. Data fra intervjuet kan bli benyttet i form av oppsummerende beskrivelser og som direkte sitat, men vil anonymiseres.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 1/6-22 og masteroppgaven er godkjent, da vil ditt lydopptak bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap ved USN, Anja Håland: haaland7@hotmail.com, Victoria Steine victoria.steine@outlook.com, og Ronny Johansen(veileder) <Ronny.Johansen@usn.no>;
- Vårt personvernombud: Paal Are Solberg Paal.A.Solberg@usn.no
[35 57 50 53](tel:35575053) / [918 60 041](tel:91860041)

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Anja Håland og Victoria Steine / Ronny Johansen
(Forskere/veileder)

-

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet om har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

å delta i intervju

at data kan benyttes i publikasjonen Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato

Vedlegg 4

Informasjonsskriv til elev

“Uteskolens bidrag til den første lese og skriveinnlæring”

Vil du delta i forskningsprosjektet

Kan uteskole bidra til den første lese- og skriveopplæringen?

Dette er et spørsmål til deg som foresatt om at barnet ditt kan delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få økt kunnskap om uteskole knyttet opp mot den første lese- og skriveinnlæringen. Vi ønsker å høre hvilke erfaringer de har gjort seg og evt konsekvenser de opplevde av å flytte en del av læringen utendørs.

I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for barnet ditt.

Formål

Formålet med prosjektet er å skrive en masteroppgave i regi av universitetet Sørøst-Norge og gjennomføres av masterstudentene Anja Håland og Victoria Steine. Prosjektet veiledes av lærer ved USN, campus Vestfold, Ronny Johnsen. Tematikken i masteroppgaven omhandler uteskole og den første lese- og skriveinnlæringen.

I de første skoleårene legges et viktig grunnlag for barns videre læring og personlige utvikling. Prosjektet har som formål å få belyst om det kan fremme lese og skriveinnlæring ved å flytte en del av undervisningen utendørs. Framkommer det fra forskningen vår at elever lærer bokstaver bedre ved innlæring gjennom lek ute, og bruk av konkreter i naturen er det viktig å få belyst dette, slik at flere skoler begynner å bruke det utvidede klasserommet. Derfor er det viktig å forske på, slik at lærere kan få øynene opp for uteskole og den viktige læringen dette kan bidra til. Vi brenner begge for dette, glad i å være ute og begge har hatt kroppsøving som valgfag da vi begge er interesserte i å være i aktivitet. Vi jobber også i skolen og har sett mange utålmodige/rastløse barn som blomstrer når de får kommet seg ut og får gjøre praktiske ting i læringen. Vi tror barn i småskolen har godt av å bevege seg under læring, det er godt for psykisk helse, kropp og læring. Vi ønsker å finne ut om

elevene klarer holde konsentrasjonen og om de lærer mer ved aktiv deltakelse ute fremfor å sitte inne ved en pult. For å kunne prøve å belyse dette så vil vi observere og intervju 2 lærere og 4 elever i førsteklasse ved en skole.

I denne studien undersøkes følgende problemstilling: Hvordan kan uteskole bidra til den første lese- og skriveopplæringen?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap, Universitetet Sørøst Norge er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget for denne undersøkelsen er lærere fra en tilfeldig valgt 1.klasse og tilfeldige elever i denne klassen. Vi vil intervju to lærere, som vi skal observere gjennomføre noen undervisningsopplegg, dette både før og etter gjennomføringen. Vi vil også intervju fire elever i klassen for å få innblikk i hvordan dem føler, og hva dem uttrykker kan hjelpe dem å være motiverende. Disse fire elevene vil tilfeldig velges ut.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltakelsen innebærer å bli intervjuet ved fysisk møte på skolen. Intervjuet vil vare ca 15-20 minutter. Data registreres ved hjelp av godkjent båndopptaker. Metoden vi vil bruke under forskningen er observasjon og intervju. Intervjuene vil vi gjennomføre ved å ta lydopptak av dem, slik at vi kan transkribere og analysere dem senere. Intervjuopptakene og opplysninger som navn, blir ikke skrevet ned ved transkribering, slik at dokumentene er anonymisert. Observasjonene skal skje i uteundervisning. Vi skal skrive en masteroppgave og gjennom intervjuene og observasjonene vi gjennomfører skal vi analysere og finne ut om det er en større motivasjon for å jobbe med skolefag utendørs.

Som foresatt til en elev vi skal intervju kan du motta intervjuguiden på forhånd, slik at du vet hva vi skal spørre barnet ditt om. Det inneholder ingen personlige spørsmål, bare ting vi trenger svar på opp mot oppgaven vi har fått. Intervjuene vil inneholde ca 5 spørsmål og vare omtrent 15-20 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger at barnet ditt kan delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert og ingen personopplysninger blir registrert. Dersom du ønsker å få tildelt oppgavens avhandling i etterkant, vil det være mulig. Siden forskningsprosjektet blir gjennomført i undervisning og som intervju, kan dem som ikke vil være med, ha et alternativt opplegg med for eksempel parallell klassen.

Ditt personvern- hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om barnet ditt til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun undertegnede og veileder Ronny Johnsen, som vil ha tilgang til datamaterialet. Vi vil ha dem lagret til prosjektet er gjennomført og godkjent. Det vil være lagret på våre personlige pcer og vi vil anonymisere navnene deres. Ingen deltakere vil kunne gjenkjennes i publikasjonen, da all data anonymiseres. Data fra intervjuet kan bli benyttet i form av oppsummerende beskrivelser og som direkte sitat, men vil anonymiseres.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 1/6-22 og masteroppgaven er godkjent, da vil ditt lydopptak bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om barnet basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap ved USN, Anja Håland: haaland7@hotmail.com, Victoria Steine victoria.steine@outlook.com, og Ronny Johansen(veileder) [<Ronny.Johansen@usn.no>](mailto:Ronny.Johansen@usn.no);
- Vårt personvernombud: Paal Are Solberg Paal.A.Solberg@usn.no
[35 57 50 53](tel:35575053) / [918 60 041](tel:91860041)

•

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Anja Håland og Victoria Steine / Ronny Johansen

(Forskere/veileder)

-

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet om har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

å delta i intervju

at data kan benyttes i publikasjonen Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

-----

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 5

Vurdering av behandling av personopplysninger

15.12.2022

Referansenummer

168170

Vurderingstype

Standard

Dato

15.12.2022

Prosjekttittel

Den første lese- og skrive opplæringen utendørs

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Sørøst-Norge / Fakultet for humaniora, idrett- og utdanningsvitenskap / Institutt for estetiske fag

Prosjektansvarlig

Ronny Johansen

Student

victoria steine

Prosjektperiode

01.09.2022 - 01.06.2023

Kategorier personopplysninger

- Almennelige

Lovlig grunnlag

- Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 01.06.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.06.2023.

LOVLIG GRUNNLAG UTVALG 1

Prosjektet vil innhente samtykke fra foresatte til behandlingen av personopplysninger om barna. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte/foresatte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være foresattes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

LOVLIG GRUNNLAG UTVALG 2

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at foresatte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte og deres foresatte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert/foresatt tar kontakt om sine/barnets rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-enderinger-i-meldeskjema>. Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos oss: Markus Celiussen

Lykke til med prosjektet!